

Revista ECONOMICA

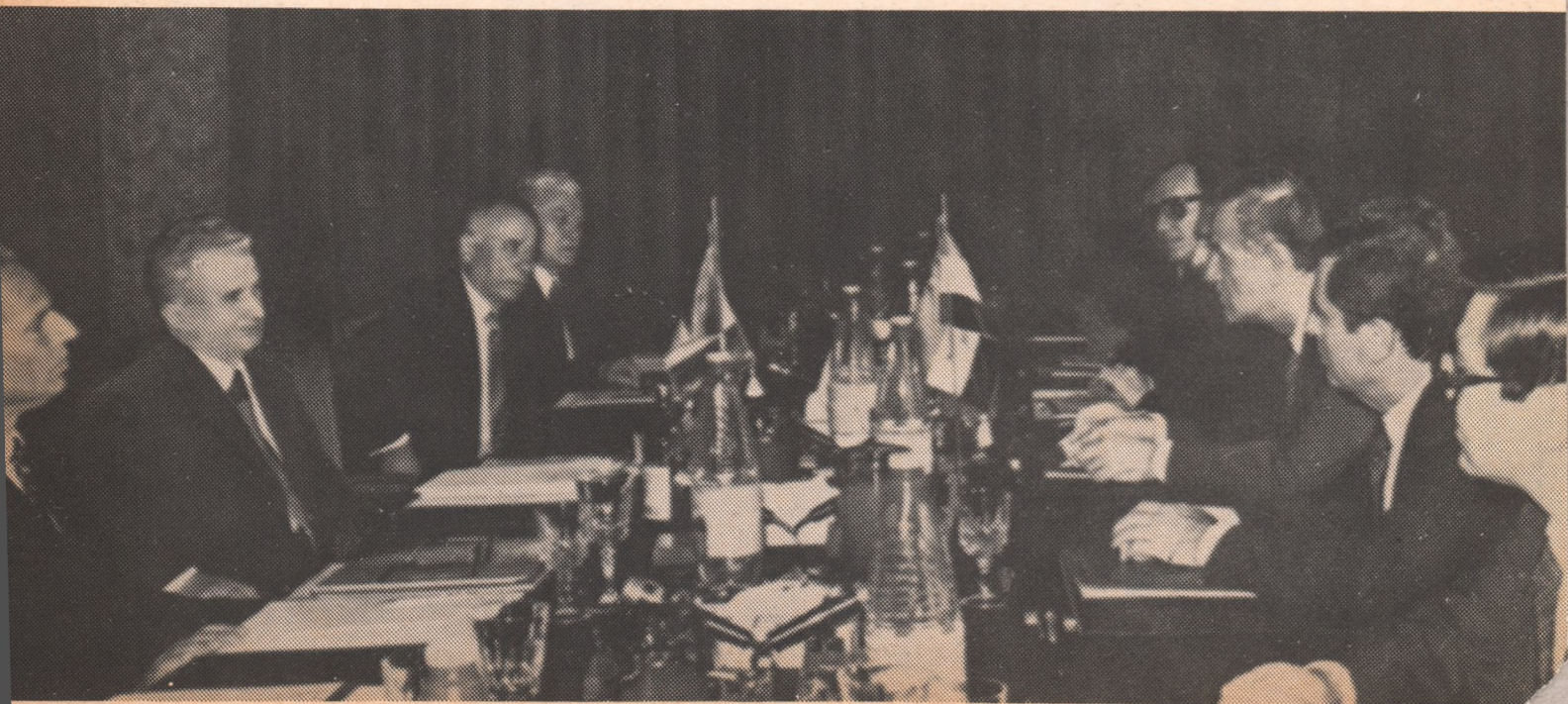
CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

**BAZA
ENERGETICĂ
—
DEZVOLTARE ȘI
GOSPODĂRIRE
EFICIENTĂ**

Ministerul Energiei
CASA DE LEGERA

în spiritul dorinței comune de a amplifica colaborarea bilaterală,
de a continua dialogul în problemele păcii
în Orientul Mijlociu și în întreaga lume

VIZITA OFICIALĂ DE PRIETENIE A TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU ÎN REPUBLICA ARABĂ SIRIANĂ

Dezvoltarea bazei de materii prime și energetice

SPORIREA ACCENTUATĂ A PRODUCȚIEI DE CĂRBUNE

EXTRAGEREA și livrarea unor cantități cit mai mari de cărbune diferiților consumatori constituie sarcini de mare însemnătate pentru colectivele de oameni ai muncii din industria cărbunelui. Realizarea integrală a sarcinilor redimensionate pentru 1982 în acest domeniu, creșterea accentuată a producției implică însă mobilizarea la cote mai înalte a tuturor celor ce au răspunderi în această privință; toate forțele umane și tehnice trebuie concentrate pentru obținerea unor randamente ridicate la utilajele și instalațiile din dotare, în măsură să asigure realizarea și depășirea substanțială a sarcinilor.

Punind în centrul activității lor așezămintele preocupări, muncitorii de la **Întreprinderea minieră Cimpulung-Muscel** din cadrul Combinatului minier Ploiești — combinat care produce circa 12% din producția de cărbune a țării — se plasează în primele rânduri ale celor ce livrează peste prevederi însemnate cantități de cărbune pentru producerea de energie electrică și termică cit și pentru consumul populației.

Saltul pe care l-a făcut întreprinderea este apreciabil dacă avem în vedere faptul că în 1981 unitatea a rămas datoare economiei naționale cu o cantitate însemnată de cărbune, iar o parte din producția realizată spre sfârșitul anului trecut, în loc să fie imediat livrată beneficiarilor, s-a constituit — din diferite motive (lipsa de mijloace de transport din cariere, lipsă vagoane C.F.R. etc.) — în stoc supranormativ. În același timp, în anul trecut prevederile programului general de exploatare nu au fost realizate în întregime (s-au înregistrat restante la lucrările de deschidere, de pregătire, a fost schimbată ponderea producției extrase, în sensul rămînerii în urmă a activității din subteran) și s-a căutat compensarea producției ne-realizate astfel prin extragerea masivă din cariere.

Componente ale unui salt calitativ

ÎN ANSAMBLUL sarcinilor ce revin C.M. Ploiești, întreprinderea din Cimpulung deține în prezent o pondere mare: 39,4% la producția de cărbune, 60% la prevederile volumului de descoperță, 46% la lucrările de deschidere și 26% la cele de pregătire; de asemenea, întreprinderea are obligația de a produce circa 50% din cantitatea de cărbune ce trebuie livrată de combinat termocentralelor Doicești, Oradea și Ișalnița și cam tot atît din cea destinată să acopere consumul populației. Pe parcursul a 140 zile din acest an, **întreprinderea argeșană a realizat și**

depășit planul la toate capitolele și a dat peste prevederi mai mult de o treime din producția suplimentară înregistrată pe total combinat (tabelul). Ea a contribuit în măsură și mai mare la cele peste 200 mii tone de cărbune livrate peste prevederile contractelor și graficelor stabilite cu principalii beneficiari și întreprinderile de transport ale M.T.Tc. Cum s-a ajuns la aceste rezultate remarcabile?

Producția de cărbune realizată peste plan în perioada 1 ianuarie—21 mai și sarcina suplimentară stabilită pentru acest an (tone)

Unitatea producătoare	Producția realizată peste prevederi	Sarcina suplimentară prevăzută pentru acest an
C. M. Ploiești	108 062	351 000
din care:		
— I. M. Cimpulung-Muscel	42 886	140 000

Pe de o parte, datorită faptului că sarcinile de producție au fost judicios dimensionate, iar defalcarea pe unități, mine și cariere a cifrelor de plan a ținut seama de condițiile concrete de lucru, de opiniile competent exprimate de oamenii muncii. Pe de altă parte, prin realizarea sistematică a măsurilor tehnico-organizatorice mai bine fundamentate pentru pregătirea producției; încă de anul trecut s-au efectuat lucrările de asecare acolo unde situația a impus, de asigurare a rezervelor de cărbune și a fronturilor de lucru la mine și cariere. În fine, o altă cale urmată a fost asigurarea mai bună, deși încă insuficientă, cu forța de muncă a locurilor productive deficitare, întărirea disciplinei în muncă, respectarea mai riguroasă a tehnologiilor de lucru, ca și extinderea formei de retribuție prin acord și acord global.

Între principalele acțiuni eficiente întreprinse se numără:

1 Creșterea considerabilă a metrajului realizat la lucrările de deschidere a noi panouri miniere. Plusul de circa 700 m executat la lucrările de pregătire a permis conturarea și asigurarea unor noi fronturi de lucru, capitol la care întreprinderea era deficitară anul trecut. Aceasta a facilitat **depășirea prevederilor de plan pină la 21 mai anul curent cu aproape 43 mii t.**

2 Schimbarea ponderii între producția programată a fi extrasă (din subteran și cariere) și cea realizată s-a făcut numai după o pregătire prealabilă corespunzătoare. Colectivul de tehnicieni din întreprindere a căutat și a reușit astfel încadrarea în prevederile

programului anual de exploatare, program mai judicios fundamentat în unitate și aprobat de conducerea combinatului. Astfel, s-a ajuns ca producția extrasă din subteran să reprezinte 53,5% din totalul realizărilor pe 4 luni față de 57,6% planificat, iar din cariere 46,5% față de 42,4%. Deși se observă că în această perioadă producția din cariere a contribuit substanțial la depășirea totală înregistrată de unitate, trebuie arătat că aceasta s-a făcut pe fondul depășirii cu 202 mii mc (adică 20%) a programului de descoperță planificat, ceea ce asigură un indice de normalitate corespunzător.

3 Extinderea mecanizării s-a realizat atît prin dotarea cu noi mijloace tehnice (între altele cu 2 complexe mecanizate), cit și pe seama folosirii mai bune a mijloacelor aflate în exploatare. Astfel, deși indicele de utilizare intensivă a utilajelor din cariere a fost sensibil egal cu cel din trimestrul IV 1981, indicele de utilizare extensivă în trim. I 1982 a crescut de la 66% la 70%. Producția realizată suplimentar cu mijloace mecanizate (circa 20 mii tone) s-a datorat în primul rînd **creșterii productivității muncii.** Cîteva date pot fi definitorii în această privință. Dacă pe total combinat s-a obținut în primul trimestru 1.702 t/post față de 1.583 t/post în ultimul trimestru al anului trecut, la I.M. Cimpulung producția realizată în această perioadă s-a ridicat la 1.331 t/post.

Asemenea creșteri au fost posibile în special ca urmare a îmbunătățirii activității în abatajele frontale, cu deosebire în cele dotate cu complexe mecanizate, unde s-au obținut 7,82 t/post, ceea ce echivalează cu o creștere de 18,6% față de realizările perioadei octombrie—decembrie anul trecut. La aceasta a contribuit și îmbunătățirea calității complexelor mecanizate, dar și creșterea calificării personalului muncitor, asigurarea unei asistențe tehnice competente în toate schimburile etc. Desigur, productivitatea obținută la complexe mecanizate pare relativ mică dacă este comparată cu cea din bazinul Gorjului și chiar cu cea medie pe total C.M. Ploiești. Aici trebuie avut în vedere însă un factor esențial și anume tectonica zăcămintelor în care funcționează aceste utilaje (strate cu înclinări mari, panouri scurte, conturate astfel atît din cauza presiunilor ce se manifestă în galerii cit și ca urmare a deselor deranjamente — sărituri, fali etc.), condiții cu mult mai dificile decît cele din bazinul minier gorjan.

4 Diminuarea stocurilor prin intensificarea livrării cărbunelui extras către depozitele termocentralelor. Întreprinderea a luat măsuri ca întreaga cantitate de cărbune care se găsea în stoc la începutul anului (92 mii tone) să fie

transportată de la locurile de depozitare la stația de expediție și de aici la beneficiari. Acțiunea, care a constat în reactivarea parcului de utilaje și mijloace de transport disponibile, s-a desfășurat la nivelul întregului combinat și a beneficiat mai ales de sprijinul întreprinderii miniere Căpeni la care s-a apelat pentru detașarea unor autobasculante necesare transportului cărbunelui. A fost o importantă acțiune și un bun exemplu de colaborare între unități, care a avut ca rezultat reducerea stocului de cărbune la numai 5 mii t la finele lunii aprilie.

Rezerve în sprijinul îndeplinirii sarcinilor

DESIGUR, rezultatele obținute de I.M. Cimpulung în perioada analizată sînt importante, punînd în evidență resursele tehnico-materiale și capacitatea organizatorică a unui colectiv cu experiență, hotărît și capabil să redreseze o situație dificilă într-un termen relativ scurt. Prin aceasta el confirmă că există încă disponibilități ca — așa cum s-a prevăzut în Hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R. din 31 martie a.c. — **producția de cărbune să sporească peste prevederile inițiale și să se extindă suprafețele productive din bazinul Munteniei de Nord (ZONA CIMPU-LUNG)**. La temelia acestor estimări stau mai multe argumente:

În primul rînd, programul de exploatare este, în prezent, mai bine însușit și stăpînit de personalul muncitor al întreprinderii și mai atent urmărit de specialiștii din combinat. Ca urmare a activității din perioada trecută din acest an, **ponderea producției realizate în subteran a crescut simțitor față de anul anterior (de la 48% la 54%)**. Este consecința sporirii numărului de abataje

dotate cu complexe mecanizate (de la 4 în noiembrie 1981 la 6 în aprilie curent), precum și a îmbunătățirii indicelui de utilizare intensivă a combinelor de înaintare (86,9% realizat față de 85% planificat).

În al doilea rînd, în activitatea din subteran mai există încă unele rezerve de creștere a producției și productivității muncii printre care menționăm: atingerea și depășirea vitezelor de avansare planificate la toate abatajele frontale (1,5 m/zi în loc de 1,1 m/zi în trim. I); folosirea în proporție mai ridicată a parcului din inventar (din totalul de 19 combine de înaintare existent numai 9 erau în funcțiune sau în operațiuni de montare-demontare).

Toate acestea pot fi determinate de înlăturarea anumitor deficiențe (în special la sectoarele Jugur și Poenari) în aprovizionarea cu cele necesare a fronturilor de lucru, în procurarea pieselor de schimb pentru repararea parcului de utilaje atît în subteran dar și în cariere, sau de evitare a unor încălcări ale disciplinei tehnologice și a muncii. Pe lîngă acestea mai trebuie învinse însă și anumite dificultăți provocate de neonorarea la timp a contractelor de livrare a utilajelor miniere, a pieselor de schimb și a subsansamblelor, sau de greutate determinate de calitatea necorespunzătoare a unor piese și subsansamble. Analiza acestor fenomene și dificultăți va trebui de aceea adîncită atît la nivelul întreprinderii cît și al combinatului și chiar al cadrelor de specialiști din minister, pentru a se păstra echilibrul creat între extracția cărbunelui și execuția lucrărilor de pregătire a rezerveelor, în așa fel încît să poată fi asigurat pe timp îndelungat un ritm ridicat la producția de cărbune.

Realizarea ritmică în continuare a nivelelor de producție reconsiderate (din tabel se poate vedea că din cele peste 350 mii tone cărbune sarcină suplimentară prevederilor de plan circa 2/5 revin întreprinderii din Cimpulung), impune

ca în întreprindere să se acționeze cu prioritate pentru:

- **punerea în funcțiune a cel puțin 85% din numărul total de combine de înaintare**, ceea ce va însemna crearea de noi fronturi de lucru în subteran și folosirea mai bună a parcului de utilaje din cariere prin îmbunătățirea activității de revizie preventivă și reparare a utilajelor în atelierele proprii, astfel ca să se poată realiza un **volum suplimentar de descoperită de 350 mii mc**;

- aplicarea integrală în toate sectoarele a prevederilor din programele de măsuri întocmite cu ocazia adunărilor generale ale oamenilor muncii și reactualizate în lumina noilor sarcini, printre care: **recrutarea din zonă a forței de muncă necesară** (circa 300 de persoane) pentru completarea efectivelor de muncitori, concomitent cu **întărirea disciplinei și a unui control mai riguros la locurile de muncă, creșterea coeficientului de utilizare a timpului disponibil de lucru al personalului existent la cel puțin 95% față de 92—93% înregistrat în prezent**.

La realizarea mai eficientă și mai bună a acestor prevederi din planurile de măsuri un aport însemnat îl poate avea aplicarea pe scară mai largă a **acordului global**, formă de retribuție stimulative în raport cu rezultatele obținute în producție. Deși față de alte întreprinderi și media pe centrală acest sistem de retribuție se aplică în proporție mai mare (circa 60%) la I.M. Cimpulung, analiza detaliată și extinderea lui — în relație cu condițiile concrete existente la locurile de muncă, la peste 76% din totalul muncitorilor din sectoarele de producție — poate însemna utilizarea mai bună a mijloacelor din dotare, creșterea productivității și a producției de cărbune necesară economiei.

Nicolae DIMITRESCU

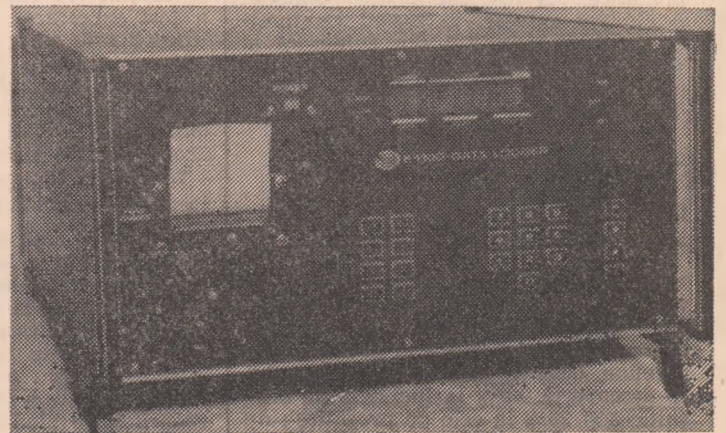
Realizări de prestigiu ale creației tehnice românești

Sistem compact cu microprocesor pentru acumulare de date

UN SISTEM automat multicanal pentru măsurarea cu precizie ridicată a semnalelor analogice (tensiuni continue) de mic nivel a fost pus la punct de specialiștii Institutului de cercetare științifică și inginerie tehnologică pentru electronică din București. Datorită performanțelor care-l caracterizează el își află un larg cîmp de aplicații în liniile de producție industrială, în agricultură, în laboratoarele de cercetare și în cele uzinale, în medicină, în supravegherea mediului ambiant etc. Bazat pe o tehnologie foarte avansată acest sistem — indicativ E-1100 — permite, în domeniile enunțate, supravegherea, înregistrarea și controlul diverselor mărimi fizice (debite, presiuni, temperaturi etc.) convertite în tensiuni continue cu ajutorul tra-

ductoarelor. Utilizînd microprocesoare, noul sistem E-1100 poate fi folosit atît ca aparat de sine stătător sau ca terminal specializat într-un sistem de control distribuit. El imbină într-un singur aparat funcțiile unui voltmetru numeric cu performanțe înalte, ale unui multiplexor pentru nivele mici de semnal, ale unei imprimante și ale unui microcalculator.

Robust, ergonomic, de dimensiuni reduse (445 × 240 × 533 mm), greutate mică (15 kg), acest aparat reprezintă o soluție tehnico-economică deosebit de avantajoasă pentru automatizarea proceselor de producție și de testare, contribuind la optimizarea proceselor, la creșterea securității muncii, la reducerea timpului afectat testărilor, la eliberarea operatorilor de măsu-

rări de rutină — în esență la creșterea substanțială a productivității muncii. De aceea a început să fie utilizat, cu rezultate remarcabile, la supravegherea și reglarea procesului din cuvele de electroliză pentru obținerea aluminiului, ca monitor

în întreprinderile de fabricare a bateriilor și a acumulatorilor, la supravegherea temperaturii în cuptoarele de fabricație a sticlei, la urmărirea temperaturii în silozurile de cereale etc.

E. K.

REDUCEREA CONSUMURILOR MATERIALE la baza diminuării costurilor de producție

DE O DEOSEBITĂ IMPORTANȚĂ pentru fiecare întreprindere și centrală industrială, în condițiile sporirii an de an a producției și adâncirii interdependențelor dintre unitățile economice, este diminuarea accentuată a costurilor de producție pe unitatea de produs. Acest obiectiv de maximă actualitate impune depistarea unor noi soluții de reducere a consumurilor specifice, a cheltuielilor materiale și a celor generale de producție valorificarea superioară a potențialului material și uman, astfel încât în condițiile largirii și diversificării producției, rezultatele financiare obținute în fiecare unitate de producție să fie maxime, reflectând un nivel sporit al eficienței economice.

Dimensiunea economiilor

PROMOVAREA unei politici ferme de gospodărire rațională a materiilor prime și de reducere a consumurilor materiale, de economisire strictă a combustibililor și energiei, acțiunile și măsurile întreprinse în acest scop au permis ca pe primele 4 luni ale anului pe ansamblul industriei județului Brașov să se economisească importante cantități de materii prime și materiale. Pe primul loc în această acțiune se situează metalul, la care s-au obținut economii față de normele de consum planificate de peste 320 tone. Aceasta a influențat în mod direct nivelul cheltuielilor materiale (care au fost reduse cu 0,9 lei), cu consecințe pozitive asupra realizării producției nete (86 milioane lei mai mult decât sarcina de plan), sporirii beneficiilor cu 53 milioane lei etc. Un număr de 43 întreprinderi din cadrul județului au reușit să se încadreze în costurile de producție, iar unele chiar să obțină reduceri substanțiale față de plan.

În același timp, acțiunea de diminuare a costurilor este însoțită și de valorificarea superioară a resurselor refolosibile și atragerea lor în circuitul economic. Aceasta cu atât mai mult cu cât ponderea materialelor refolosibile în consumul intern de materiale (oțel, fontă, cupru, hirtie, polietilenă, aluminiu etc.), se situează între 36—62% din consumul efectiv. Preocupări deosebite în această direcție au existat la întreprinderile: „Tractorul”, care execută un număr de 826 repere din deșeurii de tablă, cu o economie de metal de 1 362,9 tone; „Hidromecanica”, unde se utilizează repere rezultate din dezmembrarea turbosufliantelor vechi TS, VTR și TS 4; „Autocamioane”, unde peste 70 la sută din șpanul realizat din procesul de producție se refolosește în turnătoria proprie etc.

Aceste rezultate au fost posibile ca urmare a aplicării mai ferme, în întreaga activitate de producție, a unui complex de măsuri tehnico-organizato-

rice, care au condus, în final, la depășirea, în marea majoritate a întreprinderilor, a prevederilor de plan, în condițiile diminuării considerabile a costurilor de producție. Este vorba în principal de:

— **înlocuirea oțelurilor din import cu cele indigene și creșterea indicilor de utilizare a metalului.** Această acțiune, începută de mai multă vreme, a cunoscut în 1981 și începutul acestui an o amploare deosebită. În multe întreprinderi, cum este cazul Întreprinderii de scule Rîșnov, numai prin înlocuirea oțelurilor din import cu cele indigene în proporție de peste 90% s-au asigurat economii de câteva sute de tone de metal. În același timp, la Întreprinderea de utilaj chimic Făgăraș, realizarea unor indici de utilizare a metalului de 83% (față de media pe județ de 71%) a permis obținerea unor economii, pe primele trei luni, de 22 tone;

— **introducerea unor tehnologii noi,** cu consecințe directe asupra sporirii producției, diminuării cheltuielilor materiale și reducerii costurilor de producție. Astfel, numai prin extinderea turnării prin centrifugare a bușelor și piletelor din înalt aliat s-a obținut un spor de producție de 500 mii lei, paralel cu diminuarea cu 1—2% a costurilor de producție;

— **realizarea unor produse noi, modernizate, cu gabarite și consumuri materiale reduse.** Au fost introduse în producție noi punți de motoare față-spate pentru tractor, 4 tipuri de radiatoare, tablouri de bord, demaroare, reperi, robineti inox pentru produsele chimice etc. Prin introducerea, de exemplu, a noilor motoare pentru tractor din gama D 111—D 121 s-a redus greutatea specifică cu 4-8 kg pe bucată.

Rezerve pentru care sînt necesare soluții de valorificare

EVIDENȚIIND câteva din acțiunile soldate cu importante efecte pozitive, trebuie să arătăm că sînt și unități unde nu s-au găsit încă cele mai corespunzătoare soluții pentru reducerea consumurilor materiale planificate (nivelurile planificate ale acestora înregistrînd în unele cazuri depășiri nejustificate), pentru valorificarea resurselor refolosibile. Se poate aprecia că îndeosebi în unitățile constructoare de mașini, există încă rezerve serioase în privința reducerii consumurilor, îndeosebi la laminate, unde normele au fost depășite cu 359 tone, la combustibil convențional, la care consumul efectiv pe trimestrul I a fost mai mare cu aproape 60 mii tcc (depășiri mai mari au înregistrat combinatele chimice Făgăraș și Victoria), și la energia electrică, unde normele au fost depășite cu 12 961 mii kWh de către Combinatul de lianți Hoghiz, Combinatul chimic Victoria, „Tractorul” ș.a.

Cum era și firesc, neîncadrarea în normele de consum planificate a an-

trenat după sine și depășiri ale costurilor de producție. Astfel, ca să dăm doar un singur exemplu, Combinatul de lianți Hoghiz a depășit costurile totale cu 402 lei, iar cele materiale cu 281 lei, înregistrînd cheltuieli de 1 406 lei la 1 000 lei producție marfă. Asemenea depășiri ale costurilor de producție au mai înregistrat și alte întreprinderi.

Cauzele neîncadrării în nivelurile planificate ale costurilor de producție sînt multiple. Pe de o parte, în unele întreprinderi s-au menținut indici de utilizare a metalului și a capacităților de producție sub sarcina planificată („Electroprecizia”-Săcele, „Autocamioane”, „Radiatoare și cabluri”, „Timpuri Noi”, „Stofe” etc.) și pierderi încă mari de producție datorate rebuturilor și produselor declasate, în special în sectoarele calde. Pe de altă parte, nu s-a asigurat în totalitate ritmicitatea producției (50% din sarcina de plan se realizează în a treia decadă a lunii), iar parametrii proiectați la noile capacități de producție nu au fost atinși în termenele prevăzute. Toate acestea au făcut ca sarcinile de reducere a costurilor, a cheltuielilor materiale în special, să nu fie realizate, producția să nu atingă nivelul prevăzut, iar eficiența economică să fie diminuată. La aceasta trebuie să mai adăugăm și o serie de dificultăți apărute pe parcursul fabricației, ca urmare a necorelării dintre planul tehnic al unităților și consumurile specifice aprobate, modificărilor în structura sortimentelor etc.

Rezerve importante de reducere a costurilor de producție, insuficient atrase în circuitul productiv, se regăsesc și în modul cum se utilizează metalul. Pe bună dreptate la întîlnirea cu activul de partid și de stat din județul Brașov, tovarășul Nicolae Ceaușescu critica faptul că dintr-o tonă de metal la unele produse se aruncă 30—35 la sută și în unele cazuri pînă la 40 la sută. Cît de importantă este această problemă rezultă din faptul că mărirea indicelui de utilizare a metalului de la 0,77 la 0,87 ar conduce la economisirea a circa 80 mii tone metal în valoare de sute de milioane lei. Pe de altă parte, reducerea costurilor de producție cu un procent echivalează la nivelul anului 1982 cu o economie de aproape 400 milioane lei.

Totodată, avîndu-se în vedere faptul că în planul de aprovizionare sînt incluse și materialele refolosibile, este necesar să se acționeze cu toată răspunderea pentru recuperarea și refolosirea integrală a acestora, ca o condiție de bază pentru desfășurarea corespunzătoare a proceselor de producție din fiecare unitate. Aceasta se impune cu atât mai mult cu cît în fundamentarea costurilor de producție pe acest an, pe seama utilizării materialelor recuperabile și refolosibile la nivelul industriei județului Brașov au fost găsite rezerve doar de 12 milioane lei (peste sarcina prevăzută prin plan), ceea ce reprezintă abia 10 la sută din volumul economiilor suplimentare ce se

preconizează a se realiza în 1982. Or, dintr-un calcul făcut, a reieșit că **numai prin reconditionarea a circa 30 la sută din piesele de la tractoarele U 650 existente în țară** (a căror fabricație se realizează de 19 ani, existând un număr foarte mare din aceste produse la casare) s-ar economisi piesele necesare pentru 32 mii tractoare noi.

Extinderea normării științifice

O CALE IMPORTANTĂ de reducere a cheltuielilor materiale, a consumurilor specifice este și cea legată de extinderea **normării științifice**. Aceasta impune tot mai mult găsirea de soluții și metode constructive și tehnologice care să determine micșorarea simțitoare a consumurilor de materiale și manoperă atât în secțiile de bază cât și în cele auxiliare, reducerea greutateii și gabaritelor produselor realizate, ridicarea parametrilor tehnico-funcționali și creșterea eficienței economice. În acest sens întărirea disciplinei costurilor de producție poate conduce nemijlocit la asigurarea unor norme de consum de manoperă și materiale mai reduse, fără diminuarea caracteristicilor produselor realizate.

Aplicarea **metodei costurilor normate** a permis ca întreprinderea de scule Rîșnov, de exemplu, să obțină pe trimestrul I 1982 economii de 48 lei la fiecare mie de lei producție marfă și 51 lei la cele materiale. La întreprinderea „6 Martie”-Zărnești în 1981 aplicarea metodei normative a permis obținerea unor economii de circa 500 mii lei, diminuarea consumurilor specifice cu 177 tone la metal și cu 745 MWh la energia electrică, conducând în final la depășirea producției nete cu 37 milioane lei și a beneficiilor cu 139 milioane lei. În același timp, în trimestrul I a.c. s-a asigurat o reducere a cheltuielilor totale cu 7.5 lei și a celor materiale cu

3,3 lei, obținându-se o producție netă peste plan de 9 milioane lei și un beneficiu suplimentar de 88 milioane lei. La întreprinderea de construcții aeronautice, prin aplicarea metodei respective, au fost obținute, în trimestrul I din acest an, 8,5 milioane lei producție netă peste plan, concomitent cu reducerea cheltuielilor materiale cu 37,2 lei și sporirea beneficiilor cu 141 milioane lei.

Și la alte unități care au aplicat metoda costurilor normate și au introdus o disciplină fermă în urmărirea consumurilor materiale și de manoperă („Scule”-Rîșnov, „6 Martie”-Zărnești, utilaj chimic Făgăraș, hîrtie Ghimbav, construcții aeronautice Brașov etc.) s-a reușit să se obțină limitarea consumurilor specifice la nivelul normativelor științifice determinate — în cadrul fișelor tehnologice pe produs și reper, încărcarea rațională a capacităților și scurtarea perioadei de pregătire a fabricației cu 30—60 de zile.

În același timp, prin aplicarea metodei normative a costurilor se asigură condițiile necesare pentru **creșterea productivității muncii** (prin sporirea productivității muncii cu numai 1 la sută se poate obține la nivelul industriei din județ un spor de producție netă de peste 200 milioane lei, cu influență în reducerea cheltuielilor de producție cu 50 milioane lei). De fapt, analizele demonstrează că nivelul productivității muncii poate fi sporit la nivelul județului nu cu 1%, ci cu procente de pînă la 3—4%. Pentru a pune în valoare cât mai repede aceste rezerve disponibile, conducerea întreprinderilor trebuie să asigure o corelare mai strictă a planului cu dotarea tehnică existentă, urmărindu-se cu prioritate promovarea mai largă în producție a muncii pe bază de norme în acord global cu fundamentarea științifică necesară. Este oportun acest lucru întrucît la unele întreprinderi s-au depășit normele de muncă între 105—112 la sută, nerealizându-se nivelul planificat al productivității, iar altele, deși au realizat prevederile

la indicatorul productivitate, înregistrează depășiri mari la normele de muncă. Analizându-se aceste aspecte cu factorii responsabili din întreprinderi, la nivelul județului au fost luate unele măsuri care vizează în principal:

— **organizarea mai bună a producției și încercarea completă a schimburilor**. Aceasta cu atât mai mult cu cît, în prezent, numărul personalului muncitor din schimbul III este de 14 la sută, în timp ce în schimbul I lucrează 58 la sută, iar în schimbul II 27 la sută. Se desprinde necesitatea reanalizării de către toți factorii de decizie din unități a modului de repartizare a personalului muncitor pentru evitarea consumurilor și cheltuielilor materiale nejustificate din schimbul III;

— **ridicarea calificării întregului personal muncitor**, prin stabilirea de măsuri de natură să asigure orientarea școlară și profesională a tineretului către meseriile deficitare, întărirea ordinii și disciplinei în producție, înlăturarea fluctuației etc.;

— **introducerea unor tehnologii perfecționate** care să conducă atât la sporirea producției cît și la creșterea productivității muncii. În perioada imediat următoare urmează să fie introduse în producție tehnologiile privind extinderea execuției inelelor de rulmenți prin extrudare la rece din oțelurile de cimentare, extinderea forjării combinate pe prese automate, schimbarea compresoarelor cu pistoane prin compresoare rotative etc., și prin care se estimează o creștere a productivității muncii cu 3—4%;

— **adîncirea cercetării uzinale și integrarea eficientă a acesteia cu proiectarea și producția** în vederea găsirii unor noi soluții de sporire a productivității și a producției și pe această bază de reducere mai accentuată a costurilor.

Ioan UNGUR

secretar al Comitetului județean de partid Brașov

Noi resurse în circuitul economic

Sterilul de filtru-presă

O SURSĂ importantă în aprovizionarea tehnico-materială o constituie recuperarea și utilizarea integrală a materialelor re folosibile. În acest context se poate înscrie și valorificarea sterilului de filtru-presă de la exploatarea miniere, care pînă în prezent se haldează. Ce este aceasta de fapt?

Prin filtrarea apelor de spălare a cărbunelui cocsificabil la preparațiile Lupeni și Petrla se reține partea minerală solidă, care este denumită steril de filtru-presă. Din analizele de laborator efectuate de Institutul de cercetări miniere Petroșani a rezultat că acest reziduu conține, în anumite proporții, oxizi minerali (Al_2O_3 , Fe_2O_3 , SiO_2 , TiO_2 , etc.) care intră necondiționat în componența unor substanțe minerale utile (argilă refractară necesară industriei materialelor refractare, caolin și argilă caolinoasă pentru realizarea produselor de porțelan, faianță, ce-

ramică și gresie) etc. În afară de substanțele minerale utile, sterilul de filtru-presă mai conține praf de huiă care nu poate fi recuperat prin flotare și care, conform analizelor de laborator, prin ardere, asigură o putere calorică de circa 1200 kcal/kg. Acest praf de cărbune poate să ardă înglobat în masa de produs, înlocuind alți combustibili. La nivelul Combinatului minier Valca Jiului cantitatea anuală de asemenea produse se ridică la peste 200 mii tone (în echivalent aproape 35 mii tcc), cu posibilități de creștere pînă la 300—350 mii t.

Pentru punerea integrală în circuitul economic a acestui reziduu, după părerea noastră, ar trebui:

— Combinatul minier Valca Jiului, respectiv întreprinderea de preparare a cărbunelui, să creeze condiții tehnico-organizatorice de încărcare și expediere pe calea ferată a cantităților solicitate de beneficiari

(utilaje de excavare, de transport și încărcare în vagoane C.F.R. etc.).

— instituturile de cercetări și întreprinderile de profil din cadrul M.I.M., M.I.C.M., M.I.U., M.A.I.A. și consiliile populare, în colaborare cu Institutul de cercetări miniere Petroșani, să studieze și să definitiveze tehnologiile de utilizare, în producția de ramură, a sterilului de filtru-presă, ca înlocuitor de alți combustibili și materie primă;

— întreprinderile de profil să lanseze comenzi ferme pentru livrarea cantităților necesare.

Prin valorificarea industrială a celor peste 200 mii t/an de steril filtru-presă, care rezultă la Combinatul minier Valca Jiului, se estimează:

— economii la consumul energetic de circa 35 mii tone cc (în echivalent aproape 25 mii tone păcură sau 30 mil. mc gaze naturale);

— evitarea consumului energetic necesar realizării unei anumite cantități de materie primă (argilă refractară, caolin și argilă caolinoasă) care se înlocuiește cu sterilul de filtru-presă.

C. Nastase-URSU

RECUPERAREA ENERGIEI

factor esențial în asigurarea necesarului energetic al economiei

CU CÎTEVA decenii în urmă, prețurile scăzute ale hidrocarburilor pe piața mondială au făcut ca, în toate țările, consumatorii să-și sporească cererea și aprovizionarea, fără a vădi preocupări deosebite pentru cercetarea randamentelor cu care foloseau energia și combustibili. În consecință, analizele și cercetările vizând ameliorarea eficienței în utilizarea energiei au fost neînsemnate. Astăzi, în condițiile energiei scumpe, se cere a fi analizată mai îndeaproape și cu spirit realist eficiența economică cu care sînt folosite resursele clasice de energie primară în instalațiile industriale actuale. Bilanțurile energetice întocmite în principalele țări industrializate arată că numai 32—48% din energia primară consumată anual este utilizată efectiv și se regăsește în produsele și serviciile realizate și că 52—68% reprezintă energie dispersată în mediul înconjurător, în atmosferă și în apele riurilor, fără a produce vreun efect util. În același timp, studiile și bilanțurile energetice întocmite pe instalațiile industriale, în diferite țări, demonstrează că randamentul mediu net actual în utilizarea energiei primare în industrie nu depășește 45%. În anumite ramuri — cum ar fi industria materialelor de construcții, industria lemnului, a celulozei și hîrtiei, industria sticlei și porțelanului — se realizează chiar randamente inferioare acestei valori (circa 30—35%).

Tabelul nr. 1

Estimații privind pierderile de căldură prin apele de răcire

1 kg de aluminiu produs	3500-3800 Kcal
1 kg de butadienă	3400-3700 "
1 kg de petrol prelucrat într-o rafinărie	300- 500 "
1 litru de alcool produs	1300-1500 "
1 litru de bere	220- 250 "
1 kg de acid sulfuric	160- 180 "
1 kg de zahăr fabricat	60- 100 "
1 kWh produsă într-o termocentrală cu turbine de condensatie	1400-1550 "

Limitele randamentelor energetice care se obțin în instalațiile actuale îndreptătesc aprecierea că în domeniul utilizării combustibililor și energiei se deschide un vast cîmp de acțiune, în care trebuie lucrat cu răbdare, competență și perseverență pentru a se recupera cît mai mult posibil din energia care se evacuează în mediul înconjurător. Aceasta reprezintă, potrivit specialiștilor, principala cale pentru a putea crește eficiența cu care se folosesc combustibilii primari și pentru a economisi astfel, într-o măsură cît mai însemnată, energia utilizată în producție.

Tocmai pornind de la aceste realități economice, luînd în considerare amplul proces de industrializare pe care l-a cunoscut țara noastră, un loc de primă însemnatate în strategia asigurării independenței energetice a României în perspectiva sfîrșitului deceniului nouă revine recuperării energiei la nivelul

fiecărei instalații tehnologice, sporirii continue a randamentului de utilizare a energiei. Exprimînd cu deosebită claritate sarcina de a folosi cît mai eficient energia, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, arăta în cuvîntarea rostită la Plenara C.C. al P.C.R. din 31 martie a.c. că „recuperarea și refolosirea materialelor din toate domeniile, inclusiv recuperarea energiei și refolosirea resurselor de energie constituie o cale de cea mai mare importanță pentru asigurarea necesarului material și energetic al economiei. Și aici avem încă rezerve și posibilități foarte mari“.

Direcții prioritare de acțiune

STABILIREA căilor principale de sporire a randamentelor energetice pornește firese de la identificarea celor mai însemnate procese în care se pierde energia. Astfel, potrivit unor determinări ale specialiștilor s-a ajuns la concluzia că cele mai mari pierderi de căldură, deci de combustibili, din instalațiile industriale, se produc prin gazele de combustie care sînt evacuate în atmosferă, prin radiație în mediul ambiant (din cauza insuficienței izolațiilor termice) și prin instalațiile de răcire (prin apele care sînt aruncate în riuri, lacuri și canale). De asemenea, pierderi importante de căldură mai au loc prin gazele combustibile secundare (evacuate în atmosferă sau arse la faclă) care rezultă din diferite instalații tehnologice în industria chimică, industria metalurgică, rafinăriile de petrol, industria celulozei și prin produsele finite sau semifabricate calde care sînt lăsate să se răcească în atmosfera liberă.

Iată în tabelul nr. 1, cîteva exemple care arată ce cantități de căldură se pierd din instalații industriale prin apele de răcire.

Pentru a avea o imagine și mai clară asupra valorii deosebite a energiei care se poate recupera să amintim că industria (inclusiv centralele termoelectrice) evacuează în atmosferă enorme cantități de căldură, din care pînă în prezent se recuperează numai foarte puțin (2-3%): în acest timp încălzitul locuințelor, halurilor industriale și al imobilelor de toate felurile consumă în toate țările cu climă rece (5-6 luni pe an) importante cantități de căldură (la parametri scăzuți — presiune și temperatură) care actualmente se asigură prin consum direct de combustibili primari, în principal hidrocarburi.

Dezvoltarea termoficării industriale și urbane (prin producerea în centrale termoelectrice, în mod combinat, a energiei electrice și termice) — soluție ingenioasă și de ridicată eficiență economică, permite și ea însemnate recuperări de energie. S-au făcut în ultimii ani progrese foarte importante în transportul în cantități mari și la distanță a energiei termice — în formă de abur și apă fierbinte. Astăzi se transportă abur pentru industrie pe

distanțe de 18—20 km și apă fierbinte pentru încălzit urban, sere și alte foloșințe pe distanțe pînă la 35 km. Desigur, centrale electrice de producere combinată de energie electrică și termică nu pot să fie construite peste tot, deoarece amplasamentul, eficiența lor economică, profilul și dimensionarea puterii instalate sînt determinate prioritar de nevoile sistemului electroenergetic național și de existența combustibilului primar cu care trebuie alimentată centrala electrică. Instalații industriale însă, care consumă combustibili primari și elimină în atmosferă, fără efect util, mai mult de jumătate din căldura conținută în acești combustibili există practic pe tot teritoriul țării, datorită amplasării de unități industriale în fiecare județ. De asemenea, și nevoile de încălzit apar dispersate în teritoriu și îndeosebi pe platformele industriale și în așezările urbane din vecinătatea lor. Este evident că principala măsură pentru economisirea combustibililor primari constă astfel în recuperarea maxim posibilă a căldurii care este eliminată în mediul ambiant din toate instalațiile industriale și valorificarea ei prioritară prin producerea de apă fierbinte pentru foloșințe de încălzit. Pentru viitor, reprezintă o necesitate absolută ca, în paralel cu extinderea termoficării urbane din centrale electrice, să se concentreze instalațiile de încălzire, prin rețele termice locale, în puncte termice care vor fi legate la rețele de distribuție de energie termică, la rîndul lor racordate la instalații care recuperează și valorifică căldura eliminată din instalații industriale, indiferent de felul industriei care o produce.

Fiecare tonă de combustibil convențional recuperată din resurse secundare și valorificată în circuite de utilizare, chiar dacă este folosită numai pentru încălzit, economisește 735 kg păcură sau 870 m³ gaze naturale. În această ordine de preocupări pot fi găsite și soluții cu un grad de aplicare mai redus, știut fiind faptul că fiecare ramură industrială are caracteristicile sale. Astfel, s-a conturat un număr de posibilități reale de a ameliora randamentele energetice, din care principalele ar fi următoarele: a) îmbunătățirea, extinderea și întreținerea în perfectă stare a tuturor izolațiilor termice la cuptoare, cazane și conductele de abur, de apă fierbinte și de fluide calde; b) asigurarea tuturor instalațiilor care consumă combustibili lichizi și gaze cu echipament de reglaj automat și control al arderii și întreținerea acestui echipament în bună stare de funcționare; c) preîncălzirea, cît mai intens posibilă, a aerului de combustie și a combustibilului, folosindu-se căldura recuperată din gazele de combustie fierbinți evacuate la coș, din aceeași instalație, sau din instalații învecinate.

Cu căldura recuperată din gaze de combustie trebuie să fie preîncălzită apa de alimentare a cazanelor și, în cazul cuptoarelor industriale, să fie preîncălzite materialele sau produsele care

Tabelul nr. 2
Repere privind eficiența economică a recuperării energiei

Ramura industrială	Costul la care revine tona de cc din resurse recuperate*) (\$/tcc)	Perioada de recuperare a investițiilor făcute, prin economiile de combustibili primari realizate (ani)
Metalurgică	20—24	1 —1,5
Chimică	23—32	1 —2,5
Rafinării de petrol	12—18	0,8—1,4
Metalurgie neferoasă	30—34	1,5—2,2
Materiale de construcții	30—35	1,5—2,2
Lemn și celuloză	18—24	1 —1,8
Alimentară	28—38	2 —3
Sticlă și porțelan	26—36	1 —2,5
Centrale termoelectrice	20—25	1 —2
Construcții de mașini	24—34	1,5—2,8

*) Costul specific al tonei de cc energie primară, în diferite țări, în funcție de structura resurselor folosite, a variat în 1979—1980 între 85 și 140 \$.

se introduc în cuptoare. Este necesar, de asemenea, să fie oprite toate consumurile de combustibili primari în instalațiile de uscare (de materiale ceramice, lemn, produse agricole) și să fie transformate aceste instalații pentru ca ele să funcționeze cu căldură recuperată din gaze de combustie sau cu gaze combustibile secundare care rezultă din procese industriale și acum sînt aruncate în atmosferă.

Pentru creșterea randamentului termoelectric în instalațiile industriale de uscare trebuie să se folosească circulația repetată a aerului cald sau a gazelor de combustie în schimbătoarele de căldură. Se pot folosi uscătoare în trepte succesive, cu încălzirea aerului înaintea fiecărei trepte. Instalațiile de uscare trebuie să fie amplasate (mutate) în vecinătatea surselor de căldură industrială, căldură care, în condițiile actuale, este pierdută, fără efect, în mediul înconjurător. Intercalarea de mici turbine de gaze sau de abur în toate instalațiile în care se destind fluide sub presiune (vapori, gaze naturale, gaze de combustie) pentru a se valorifica căldura și energia de destindere, transformîndu-le în energie mecanică sau electrică, reprezintă, de asemenea, o cale importantă în creșterea gradului de valorificare a energiei. Totodată, se impune desființarea așa-ziselor „stații de reducere-răcire” care coboară parametri (presiunea și temperatura) aburului care trece dintr-un cazan lucrînd la parametri superiori spre consumatori care au nevoie de abur la parametri mai coboriți; aceste stații trebuie să fie înlocuite cu mici turbine de abur (antrenînd generatoare electrice adecvate), dimensionate pentru condițiile concrete locale.

O soluție ingenioasă pentru creșterea considerabilă a randamentului termoelectric în centralele termoelectrice (indiferent de mărimea lor), o constituie și utilizarea ciclului mixt gaze-abur combinînd o turbină de gaze cu o instalație clasică cazan-turbină de abur. Această soluție reprezintă o aplicație practică de recuperare a căldurii conținută în gazele de combustie evacuate la coș din cazan care, în loc să fie aruncate în atmosferă, sînt trimise într-o turbină de gaze, pentru a produce un efect util suplimentar. Calculul evidențiază că o instalație mixtă gaze-abur permite să se economisească 18—20% din consumul specific de combustibil al unei instalații cu turbină de abur de aceeași putere.

Un aspect deosebit de important îl

reprezintă folosirea pe scară largă a pompelor de căldură și a acumulatorilor de căldură în toate cazurile în care tehnic și economic sînt utilizabile pentru recuperarea căldurii din instalațiile industriale. Mai departe, menționăm că industria frigului este, paradoxal, mare consumatoare de căldură. Camerele frigorifice, instalațiile de conservare a produselor (îndeosebi în industria alimentară), abatoarele, fabricile de zahăr și chiar condiționarea aerului în anumite spații industriale sînt consumatoare importante de energie. Pentru a se produce frigul se consumă energie în mașini frigorifice, care sînt de fapt pompe de căldură. În fapt, pompa de căldură constituie mijlocul tehnic prin care se pot modifica parametri căldurii, pentru a-i face să corespundă cererii. Este sigur că pompa de căldură poate fi utilizată în numeroase domenii și se poate prevedea că avantajele sale economice se vor afirma mai categoric în viitor, pe măsură ce energia va fi din ce în ce mai scumpă.

Trebuie să se recupereze și să se revalorifice toate cantitățile de abur care sînt suflate (sau pierdute) în mediul ambiant din instalații industriale — și situații de acest fel sînt foarte numeroase. Se pot folosi în acest scop schimbătoare de căldură, pompe de căldură sau mici turbine, în funcție de parametri aburului recuperat. De asemenea, se impune folosirea în instalații de încălzit (sere, locuințe) sau de uscat a cît mai mult posibil din căldura conținută în apele de răcire care se evacuează din instalațiile industriale; valorificarea tuturor gazelor combustibile reziduale care rezultă din procesele tehnologice, îndeosebi în industriile metalurgică și chimică; colectarea și returnarea condensatului rezultat din aburul industrial folosit în instalații tehnologice; reciclarea deșeurilor (metalice, de hîrtie, agricole, din industria lemnului și celulozei, din industriile chimică și alimentară).

Eficiența economică a recuperării resurselor energetice secundare

PUNEREA în practică a măsurilor de recuperare a energiei implică, de regulă, adaptări ale tehnologiilor, modernizarea lor și, deci, investiții al căror cost este uneori ridicat. De aceea, se pune problema de principiu a evaluării eficienței generale — din perspectiva cos-

turilor și a efectelor — a măsurilor de recuperare. Trebuie arătat din capul locului că experiența concretă din țara noastră, precum și din alte țări (U.R.S.S., Franța, R.F. Germania) arată că investițiile necesare pentru recuperarea unei tone de combustibil convențional din resurse energetice secundare sînt de 4-5 ori mai mici decît investițiile necesare pentru a se asigura aceeași tonă de combustibil convențional prin extracție de combustibili primari. Recuperările care astăzi par încă neeconomice vor fi cu siguranță foarte eficiente, într-un viitor apropiat.

Pe baza rezultatelor concrete din țări industrializate și a datelor publicate în lucrări ale O.N.U. și ale Conferinței Mondiale a Energiei (în anii 1977—1980) se poate întocmi următorul tablou sugestiv privind eficiența economică a recuperărilor (tabelul nr. 2).

În economia noastră, conducerea de partid și de stat a acordat acestor probleme, încă cu 10—15 ani în urmă, o atenție deosebită, deoarece dezvoltarea cu prioritate a bazei energetice a economiei, în condiții cît mai eficiente, asigură premisa principală a dezvoltării industriale, obiectiv esențial al politicii noastre economice. Dar, avîndu-se în vedere ritmurile de creștere a industriei, precum și eforturile îndreptate spre asigurarea într-o proporție cît mai mare a necesarului de materii prime și energie din interior, condițiile specifice generate de criza mondială energetică și de materii prime, sporirea ponderii recuperării energiei dobîndește — așa cum am mai arătat — o importanță deosebită.

Există o concepție clară, de perspectivă în acest sens. În institutele noastre de cercetări, în întreprinderi au fost întocmite programe de studiu al căror rezultat se concretizează în soluții tehnice valoroase, capabile să transpună în practică acest imperativ economic, să degrezeze într-o măsură tot mai mare balanța de plăți a țării. Important este ca aceste măsuri să fie aplicate cu operativitate. Decalajul care se menține încă, așa cum arăta secretarul general al partidului, între rezervele de care dispunem, rezerve importante, și rezultatele mai puțin satisfăcătoare din producție se cere a fi cît mai grabnic înlăturat spre beneficiul economiei naționale. Desigur, acest lucru nu este ușor, iar o responsabilitate majoră revine întreprinderilor, tuturor colectivelor de oameni ai muncii. În fiecare unitate industrială se cer activate toate rezervele materiale, financiare dar mai ales rezervele de inițiativă și creativitate pentru a se reduce efectiv și într-o măsură cît mai mare consumurile energetice. De asemenea, se impune ca o concepție nouă, adaptată actualilor imperativi și condiții economice, să fie prezentă și în rîndul compartimentelor de concepție. Căci, dacă pentru unitățile care se află în activitate, recuperarea nu vizează restructurări de fond ale proceselor economice, orice nouă investiție, fiecare nouă tehnologie trebuie să fie gîndită prin prisma eficienței globale care este folosită energia, fiecare materie atrasă în circuitul productiv. Acționînd astfel, acționînd în spiritul progresului economic, ne angajăm într-un efort al cărui roade se vor vădi pe o perioadă lungă de timp, răspundem unui imperativ național de vitală importanță.

Ioan HERESCU
Emil COSTIN

AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNTREPRINDERI: RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE

Dezbateri „R. E.”

DIMENSIONAREA JUDICIOASĂ A NECESARULUI DE MIJLOACE CIRCULANTE (1)

APLICAREA în practică, cu fermitate, a principiilor noului mecanism economico-financiar presupune ca fiecare unitate economică să-și gospodărească cu eficiență fondurile materiale și bănești, să prevină cheltuielile neeconomice și imobilizările, să-și mobilizeze toate rezervele interne de care dispune pentru desfășurarea pe baze eficiente a activității. În acest cadru o importanță deosebită capătă colaborarea strinsă între organele bancare și conducerile unităților economice în planificarea și acordarea creditelor, precum și în rambursarea acestora la termen, încât să se ajungă la un raport optim între fondurile proprii și împrumutate.

În scopul evidențierii unor posibilități de mobilizare a rezervelor unităților economice pe linia gospodăririi mijloacelor materiale și bănești, revista a organizat — cu sprijinul Sucursalei municipiului București a Băncii Naționale — o dezbatere la care au participat specialiști din unități economice, din aparatul bancar și învățământul economic superior, a cărei publicare o începem în acest număr.

Credite în funcție de nevoile reale ale producției

V. MOȘOEANU, directorul Sucursalei municipiului București a Băncii Naționale. „Aplicarea neabătută a principiilor noului mecanism economico-financiar impune creșterea rolului și răspunderii organelor bancare în folosirea pirghiilor specifice pentru sprijinirea unităților în realizarea sarcinilor de plan, în gospodărirea rațională a fondurilor și creșterea eficienței economice. Fără îndoială că utilizarea eficientă a pirghiilor bancare depinde în foarte mare măsură de cunoașterea permanentă de către organele bancare a tuturor fenomenelor ce apar în unitățile economice pe parcursul realizării sarcinilor de plan, în toate etapele și fazele de desfășurare a procesului de producție. Aceasta impune o colaborare foarte strinsă între organele bancare și organele de conducere și de execuție din întreprinderi. În activitatea lor practică, organele bancare urmăresc ca determinarea mijloacelor circulante să fie făcută de întreprinderi în strictă corelare cu sarcinile economice, iar volumul resurselor de acoperire a mijloacelor circulante și îndeosebi a creditului bancar să fie corect dimensionat, punând la baza analizei principiul autofinanțării ca element de creștere a eficienței. În acest sens, reliefam evoluția pozitivă a unor indicatori bancari la nivelul municipiului București: ponderea creditelor nerambursate la scadență în volumul total al creditelor bancare a scăzut la 3,9% la finele anului trecut față de 4,2% în 1980 și 9,8% în 1979. O situație asemănătoare se înregistrează și la 31 martie a.c. Aceasta demonstrează o preocupare mai mare a colectivelor din unități pentru reducerea stocurilor de valori materiale imobilizate, pentru utilizarea cu eficiență sporită a creditului bancar.

Există însă mari rezerve pentru reducerea nivelului încă ridicat al acestor credite cu dobândă penalizatoare. Consider inacceptabil ca, în condițiile actuale, să existe unități care să se aprovizioneze cu diverse materii prime și materiale, care dintr-un motiv sau altul nu sînt folosite în procesul de producție și pentru care timp de peste un an de zile să nu găsească soluții de valorificare; bineînțeles că materialele respective au ca sursă de finanțare creditul cu dobândă penalizatoare.

Ni se pune deseori întrebarea de către specialiști din unități de ce se reduce plafonul de credite la contul curent cu unele imobilizări reflectate în credite nerambursate la scadență, întrucît această măsură influențează negativ capacitatea de plată a unității. Consider aceasta ca o măsură restrictivă binevenită față de unitățile care și-au imobilizat o parte din mijloacele circulante puse la dispoziție pentru desfășurarea normală a procesului de producție, menită să mobilizeze conducerile unităților în

cauză să ia măsurile corespunzătoare pentru a înlătura această situație în timp cât mai scurt. Este știut că prin planul de credite ce se aprobă prin decret al Consiliului de Stat nu se planifică credite nerambursate la scadență — nici n-ar fi firesc — și că nu este admisă depășirea volumului creditelor aprobate. În acest context, trebuie să sporască preocuparea conducerilor unităților față de buna gospodărire a mijloacelor circulante.

Pentru accelerarea vitezei de rotație a mijloacelor circulante organele bancare acordă o atenție deosebită efectuării operațiilor de decontare între unități într-un termen cât mai scurt. Forma de decontare prin intermediul căreia se poate încasa de către furnizor, în termenul cel mai scurt, contravaloarea mărfurilor livrate sau a serviciilor prestate este decontarea din inițiativa plătitorului, folosindu-se ca instrument de decontare dispoziția de plată cu factură. În practică rezultă însă o situație anormală, viteza medie de decontare a dispoziției de plată fiind mai mică decît viteza medie de decontare a dispoziției de încasare cu factură, aspect ce determină multe unități să ceară utilizarea ca instrument de decontare dispoziția de încasare și nu dispoziția de plată, chiar și în cazul decontărilor între parteneri care au conturile deschise la aceeași bancă.

Analizînd cauzele acestei situații anormale a rezultat că unele unități, îndeosebi cele care sînt în incapacitate de plată, deși au primit și recepționat mărfurile — unele fiind chiar consumate — întîrzie voit introducerea în bancă a dispoziției de plată cu factură primită de la furnizor odată cu marfa sau pe altă cale (prin poștă), încălcînd astfel prevederile normelor băncii privind efectuarea operațiilor de decontare. Schimbarea instrumentelor de plată nu rezolvă însă problema, respectiv nu duce la accelerarea vitezei de decontare, deoarece în situația unităților aflate în incapacitate de plată, documentul de decontare în loc să fie reținut de întreprinderea plătitoare este ținut de bancă la cartoteca de plăți restante pînă la crearea în cont a disponibilului necesar achitării. În aceste condiții, consider că atenția trebuie îndreptată spre menținerea permanentă a echilibrului în venituri și cheltuieli, spre asigurarea permanentă a capacității de plată a fiecărei unități economice. Desigur că problemele complexe ale realizării sarcinilor la unele unități pot determina dezechilibre temporare între încasări și plăți. În Legea finanțelor și în normele de creditare ale băncii sînt prevăzute reguli precise pentru rezolvarea unor astfel de situații și pentru a preîntîmpina ca greutățile apărute la o întreprindere să influențeze negativ activitatea celorlalte unități cu care intră în relații economice, respectiv să se preîntîmpine blocajul în lan.

Consider că este necesar ca în acel «tablou de bord» al conducerii întreprinderii prin care se urmărește zilnic evoluția principalilor indicatori să figureze și plățile scadente neonorate. D asemenea, în colectivele de conducere să se analizeze periodic echilibrul dintre încasări și plăți, să nu se considere că această ar fi o sarcină exclusivă a compartimentului financiar contabil așa cum se mai întîmplă în unele unități.

Asigurarea capacității de plată prin prevenirea imobilizărilor

REMUS DUȘA, șef serviciu financiar la întreprinderea „J codava”. „Lipsa capacității de plată a întreprinderii, după părerea mea, nu trebuie pusă întotdeauna pe seama deficiențelor ordin organizatoric ce ar putea exista în cele trei faze ale procesului de producție la o întreprindere (aprovizionare-produce-desfacere); ea este uncori determinată însă de sistemul ac de plăți, în sensul că la termenele stabilite sumele planificate trebuie virate la buget, indiferent dacă unitatea are sau nu posibil în cont. Uneori o unitate nu-și poate achita în ter obligațiile către buget nu din vina sa, ci a unităților cu care

relații contractuale. Asupra creării disponibilului în contul său, o unitate furnizoare are posibilități limitate de a influența; astfel, deși de multe ori își respectă termenele de livrare prevăzute în contracte, nu poate acționa cu aceeași fermitate asupra încasărilor ce trebuie să-i intre în cont, deoarece beneficiarul său poate să se afle în incapacitate de plată sau pur și simplu să-i întârzie plățile. Posibilitatea apariției fenomenului de incapacitate de plată datorită celor menționate mai sus există și la unitățile care își realizează indicatorii de plan, dar la care încasarile din vânzarea producției nu s-au făcut ritmic potrivit cu planul.

În cazul unităților care nu-și realizează sarcinile planificate dispozițiile legale prevăd regularizarea vărsămintelor pe baza situației principalelor indicatori economico-financiarți sau a bilanșurilor contabile, în sensul că volumul sumelor datorate către buget din beneficii nu poate fi mai mare decât beneficiul net înregistrat. Pînă la cunoașterea acestei situații pe baza datelor contabile se scurge o perioadă de cel puțin 30 zile, timp în care unitatea este lipsită de capacitate de plată și va fi obligată să plătească penalizări pentru neachitarea în termen a facturilor către furnizori, cît și către bugetul statului pentru nevirarea în termen a sumelor datorate. Și mai evidentă este cauza lipsei capacității de plată atunci cînd este vorba de vărsămintele ce trebuie efectuate în contul prelevării pentru societate a unei cote din valoarea producției nete. Stabilirea sumelor de vărsat la buget din prelevare se face avînd la bază producția netă, care se determină prin scăderea din valoarea producției globale pentru calcularea producției nete, a cheltuielilor materiale, în timp ce vărsarea efectivă a sumelor se efectuează din rezultatele financiare. Este posibil într-un anumit caz să se realizeze producția netă și deci să se datoreze bugetului cota planificată din prelevarea pentru societate, dar tot atît de bine s-ar putea întâmpla ca producția avută în vedere la determinarea producției nete să nu fie realizată (vîndută și încasată); în această situație întreprinderea este ținută în evidență cu sume ce le datorează bugetului, dar pe care nu le poate achita din lipsa încasărilor. De aceea, pentru a preveni situațiile mai sus-amintite, ar fi bine ca **toate vărsămintele și prelevările ce se efectuează să fie făcute în limita rezultatelor efectiv înregistrate și prelevarea datorată bugetului să fie calculată nu după producția netă, ci tot după rezultate.**

Normele în vigoare prevăd ca înainte de începerea perioadei de plan să fie încheiate toate contractele cu beneficiarii. Este o cerință deosebită pentru bunul mers al activității. În industria tricotajelor însă, în care moda joacă un rol deosebit, nu rare sînt cazurile cînd definitivarea contractelor cu beneficiarii are loc chiar în cursul perioadei de producție. Date fiind greutatea în cunoașterea exactă a structurii producției ce urmează a se fabrica se ivesc probleme deosebite în încheierea contractelor cu furnizorii de materii prime, materiale auxiliare, coloranți, chimicale, care solicită să le fie dată din timp structura de fire pe fineți și culori, materiale auxiliare, etichete, embleme, gama de coloranți și chimicale în structura coloristică necesară. În această situație, cînd nu cunoști structura de fabricație ești constrins totuși să lansezi la furnizori necesarul de materii prime și materiale conform planului, care se determină pe bază de experiență, cu o anumită aproximație. Consecința este că planul de producție în structura sa definitivă nu corespunde întocmai cu cererile de materii prime și materiale cerute inițial la furnizori, care acceptă modificări cu destulă greutate și uneori cu anumite condiții. Ca urmare, în întreprindere se constituie stocuri fără utilizare pînă se reușește introducerea lor în fabricație. De aceea, **consider necesar să se adopte un sistem mai elastic în relațiile cu furnizorii, care să permită modificări operative în funcție de schimbările de plan, prevenindu-se astfel formarea de stocuri la beneficiari.**

Eu am un alt punct de vedere decît cel al tovarășului Moșeanu, în legătură cu stocurile supranormative determinate de organele bancare la verificarea garanției creditelor și evidențiate de acestea la credite nerambursate la scadență. După părerea mea, **nu este cazul ca să mai fie afectat plafonul de credite al contului curent — în sensul diminuării acestuia cu volumul creditelor nerambursate la scadență —** deoarece pentru unități acest procedeu constituie o dublă penalizare, anume: o dată se plătește dobînda de 12% pentru imobilizările reflectate în credite nerambursate la scadență, iar a doua sancțiune constă în aceea că, reducîndu-se plafonul la credite al contului curent cu creditele nerambursate la scadență, unitatea este lipsită de posibilitatea efectuării plăților către furnizori și de aici altă penalizare pe care o solicită furnizorii pentru neachitarea la termen a facturilor.

Corelația autofinanțare-credite

Prof. univ. dr. E. VASILESCU — „Problema corelațiilor în cadrul autogestiunii este de maximă importanță, deoarece de ea

depinde în cea mai mare măsură justa aplicare a mecanismului. Nu este suficientă înscrierea în plan și în bugetul de venituri și cheltuieli a unor indicatori fără o reală și detaliată fundamentare, deoarece chiar în procesul execuției intervin o serie de factori care pot afecta autofinanțarea. Corelația autofinanțare-credite nu trebuie înțeleasă mecanic, ci ca o sinteză a eforturilor depuse de fiecare unitate pentru realizarea veniturilor, beneficiilor și formării fondurilor proprii.

O problemă strîns legată de aspectele de mai sus o constituie dimensionarea judicioasă a creditului în funcție de nevoile reale de producție. Autofinanțarea se manifestă plenar cu condiția asigurării beneficiului pentru acoperirea necesarului de fonduri al unității. Dacă această condiție nu este îndeplinită, principiul nu mai funcționează normal. După părerea noastră se impune în acest caz revizuirea rolului pîrghiei creditului, în sensul stabilirii unei metodologii care să fundamenteze criteriile reale de participare a sa la alimentarea necesarului de mijloace circulante, a fondurilor în general, mai cu seamă că în practică se recurge în multe cazuri la suplimentări de credite față de cele dimensionate prin plan, cînd în fapt unitatea ar trebui să obțină în execuție beneficii suplimentare care să-i permită creșterea gradului de autofinanțare. Propunem ca în asemenea cazuri **volumul creditului bancar să fie diferit în funcție de particularitățile ramurii și în cadrul acesteia pe unități, cu accent pe creșterea în timp a ponderii fondurilor autofinanțate.**

Din activitatea practică a unităților economice și bancare din ultimii ani s-a desprins concluzia avantajelor pe care le-ar prezenta **reflectarea distinctă, în cadrul contului curent, a creditorilor pentru documente în curs de încasare.** Acest fapt ar permite atât o mai justă determinare, cît și o urmărire mai atentă a folosirii acestui fel de credit, cu implicații pozitive asupra vitezei de rotație, a decontărilor și capacității de plată a întreprinderii. În situația actuală, mult simplificată, acest credit a rămas — prin metodologia globală de determinare a sa — o supapă la îndemîna unităților economice pentru a ieși temporar din incapacitate de plată (îndeosebi în perioadele de plată a retribuțiilor).

O altă problemă deosebită o constituie controlul bancar prin credite, respectiv momentul cheie al acestuia, verificarea garanției materiale. După părerea mea, actuala metodologie de determinare a garanției creditelor pornește aprioric de la existența unor imobilizări de mijloace circulante. Ea devine inoperantă în cazul unităților care nu declară imobilizări și care astfel pot ieși de sub incidența controlului bancar; mai mult decît atît, nu ar mai trebui efectuat controlul în situația cînd unitatea înregistrează permanent plus de garanție. Se impune, deci, schimbarea opțiunii în această problemă, întrucît numai printr-o perfectă sincronizare a autogestiunii unităților economice cu activitatea organelor financiar-bancare se poate ajunge la o colaborare fructuoasă cu efecte favorabile în asigurarea creșterii rezultatelor activității și a patrimoniului unității. De aceea, **propunem să se revină la metoda bilanșieră a verificării garanției —** indiscutabil cu mai multe valențe în materie de reflectare a calității controlului și pe această bază acordarea unui sprijin mai eficient unităților în autogestiunea economico-financiară.

Deosebit de unele propuneri de îmbunătățire și perfecționare a tehnicilor de lucru, a metodologiei de creditare și plăți, a legăturilor dintre întreprindere, centrală și bancă, menite să contribuie în mai mare măsură la urmărirea modului de derulare a fluxurilor economice, cu efecte pozitive în autogestiunea economică, apreciem că **centrul de greutate al măsurilor și inițiativelor trebuie să se plaseze în sfera efortului propriu al întreprinderilor, care trebuie să asigure mobilizarea întregului potențial încă din faza de fundamentare a planului propriu și bugetului de venituri și cheltuieli.**

În condițiile aplicării principiilor noului mecanism economico-financiar, fiecare unitate economică socialistă trebuie să fie în măsură, în orice moment, să-și îndeplinească obligațiile bănești către furnizori, personalul propriu, bugetul statului, bancă etc., asigurîndu-și, totodată, resursele necesare alimentării fondurilor proprii. În practică, deși se resimt numeroase efecte negative ale neonorării în termen a obligațiilor între furnizori și beneficiari, nu se utilizează nici un indicator de natură să permită urmărirea unuia din cele mai sensibile fenomene din autogestiunea unităților, respectiv capacitatea de plată. În acest sens, propunem adoptarea și utilizarea indicatorului **coeficientul capacității de plată**, care prin elementele sale structurale, simplitatea determinării și posibilitățile de planificare și urmărire operativă pe baza datelor din fiecare întreprindere oferă indicii asupra stării de echilibru bănesc al unității atât pe perioade foarte scurte (zile), cît și pînă la nivelul trimestrelor sau anului, înlesnind astfel stabilirea și aplicarea de către factorii responsabili a celor mai eficiente măsuri pentru asigurarea potențialului onorării obligațiilor exigibile ale întreprinderii.

Dezbatere consemnată de
Maria IONIȚA

AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNTREPRINDERI: RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE

Prevenirea și lichidarea operativă a stocurilor supranormative

ÎN CONDIȚIILE autogestiunii întreprinderii, a utilizării efective a bugetelor de venituri și cheltuieli ca instrumente de conducere, de analiză și de control, în sprijinul deciziilor ce se adoptă la nivelul organelor de conducere colectivă, apare necesară o sporire a preocupărilor pentru valorificarea în grad mai înalt a posibilităților astfel create privind perfecționarea activităților de planificare și urmărire în execuție a necesarului total de mijloace circulante și a resurselor de acoperire a acestora și, în acest fel, de atragere în circuitul economic cât mai operativă a stocurilor supranormative de materiale existente și de prevenire a formării lor. În acest sens se cer efectuate mai consecvent analize periodice ale situației mijloacelor circulante, pentru adoptarea operativă a măsurilor de corecție ce se impun de fiecare dată în raport cu modificările intervenite în situația fondurilor circulante și de circulație.

Importanța promovării la momentul oportun a măsurilor corespunzătoare pentru încadrarea în fondurile planificate este evidențiată în mod pregnant de rezultatele unei analize efectuate recent de către organe ale Inspecției teritoriale financiare de stat și ale Băncii Naționale la **Întreprinderea mecanică Bucium-Iași** din subordinea Centralei industriale de utilaj tehnologic și material rulant.

Concluziile desprinse atestă că neanalizarea la timp — trimestrial, pe bază de bilanț și lunar, pe bază de date operative — a echilibrului financiar a condus în această unitate la necunoașterea în momentul oportun a situației fondurilor circulante și de circulație, la acumularea unor importante imobilizări de fonduri în stocuri supranormative de materii prime, materiale, care au condus la încetinirea

vitezei de rotație a fondurilor circulante și de circulație cu 62,3 zile, cu toate consecințele ce decurg de aici asupra capacității de plată a întreprinderii. Ca urmare, nici nu au putut fi promovate operativ pe parcurs în toate cazurile măsurile corespunzătoare pentru readucerea în circuitul economic a stocurilor supranormative, ajungându-se ca, la începutul anului în curs, la materii prime și materiale, piese de schimb și obiecte de inventar, produse finite și produse expediate și nefincasate, stocurile existente în activ să depășească fondurile planificate cu 63%.

În acest sens, apreciem că, la materii prime, materiale, piese de schimb și obiecte de inventar, unde stocurile supranormative au generat o încetinire a vitezei de rotație a fondurilor circulante și de circulație cu 39,4 zile, o **analiză mai aprofundată efectuată pe parcurs ar fi evidențiat faptul că modificările intervenite în planul de producție, perspectiva realizării acestuia, cât și unele neajunsuri în aprovizionarea tehnico-materială impuneau a se acționa operativ pentru renunțarea la unele aprovizionări și pentru redistribuirea și valorificarea materialelor devenite astfel inutile la nivelul întreprinderii.**

Dorim să subliniem faptul că neajunsurile înregistrate aici privind neritmicitatea realizării producției fizice, neconcordanța dintre programele de fabricație și termenele de livrare a produselor prevăzute în contractele încheiate cu clienții nu constituie probleme fără soluții de rezolvare atunci când ele sînt cunoscute din timp, analizate aprofundat și stăvilite prin măsuri adoptate cu concursul tuturor compartimentelor de la nivelul întreprinderii. De asemenea, acționarea la momentul oportun asupra cauzelor care au condus la livrarea unor cantități

de produse mai mari decît cele contractate sau după expirarea termenelor de livrare prevăzute în contractele economice putea preveni imobilizările de fonduri în producție facturată și neîncasată de ordinul a milioane de lei.

Pe baza controlului efectuat a fost inițiat un complex de **măsuri** a căror aplicare are menirea de a conduce la restabilirea echilibrului financiar și readucerea în circuitul economic a stocurilor supranormative de materii prime, materiale și produse finite existente în întreprindere, cât și la prevenirea în viitor a unor asemenea fenomene negative. Astfel, pe baza analizării stocurilor de materiale în structura lor fizică, pornind de la cauzele care le-au generat și avîndu-se în vedere cerințele realizării planului de producție pe acest an, cât și unele modificări intervenite, au fost elaborate grafice — și întreprinderii îi revin responsabilități sporite în vederea transpunerii lor în practică — privind atragerea și consumul în producție al unor materiale în valoare totală de 2,4 mil. lei, renunțarea în condițiile și la termenele prevăzute în contractele economice încheiate la aprovizionarea cu unele materiale devenite inutile, în valoare de 7,7 mil. lei, livrarea către Baza județeană de aprovizionare tehnico-materială a unor materiale de uz general necesare în valoare de 0,6 mil. lei și a altor materiale în valoare de 1,1 mil. lei către diferite unități socialiste etc. Printre materialele la a căror aprovizionare s-a renunțat pentru sem. II din acest an figurează 269,7 tone oțel lat, 248,7 tone tablă groasă, 265 tone tablă subțire, 322 tone profile îndoite, 97 tone oțel rotund etc., care pot fi dirijate către alte unități în vederea realizării sarcinilor de plan pe anul în curs în aceste întreprinderi.

Principala concluzie desprinsă din controlul efectuat este aceea a necesității și obligației fiecărei întreprinderi ca în lumina cerințelor noului mecanism economico-financiar, să acționeze cu prioritate pentru **prevenirea unor asemenea situații pe calea controlului financiar-preventiv și a controlului economic-preventiv**, în scopul evitării consecințelor dăunătoare, atît la nivelul întreprinderii respective, cât și pentru alte unități economice. Apare necesară în întreprindere o concentrare a eforturilor pentru transpunerea integrală în practică a măsurilor de amplificare a preocupărilor proprii pentru lichidarea supranormativelor de materiale, pentru asigurarea tuturor condițiilor necesare desfășurării în flux continuu a producției cu o eficiență sporită.

dr. T. ONOFREI
șeful Inspecției teritoriale financiare de stat Iași

Energia animală în sistemul energetic al agriculturii românești (I)

DACA la începuturile primei revoluții industriale „omul a înghițit omul”, în condițiile revoluției științifico-tehnice contemporane — care cuprinde și agricultura — se poate spune că „mașina a înghițit animalul”. Existența unor surse de energie fosilă abundentă și ieftină, a favorizat extinderea motorizării în agricultură — și peste tot motorul a trecut peste animalul de tracțiune sau de povară, ca trenul peste o roabă. Rînd pe rînd, țările dezvoltate — capitaliste și socialiste — și după ele numeroase țări în curs de dezvoltare, au înlocuit animalele de tracțiune prin tractoare și mijloace de transport motorizate. Agricultură cea mai înaintată a lumii contemporane a fost cuprinsă de

o adevărată beție a motorului, iar animalul de tracțiune i s-a rezervat — în majoritatea cazurilor — rolul de mijloc de sport și agrement.

Dar, din acest vis frumos, agricultura mondială a fost aruncată în coșmarul crizei energetice care se resimte cu deosebită tărie în agricultură, unde principala forță motrice — tractorul — se bazează în exclusivitate pe folosirea energiei fosile. Ca urmare, ultimul deceniu se caracterizează prin inițierea și intensificarea investigațiilor de descoperire și folosire a unor noi surse de energie reînnoibilă, inclusiv prin reconsiderarea energiei animale, mai ales pentru țările în care procesul de înlăturare a animalelor de tracțiune încă nu a atins limite ireversibile. Desigur

că nu este o problemă ușor de rezolvat, dat fiind faptul că o lungă perioadă de timp practica și cercetarea economică au desconsiderat această sursă energetică primară, cu ajutorul căreia omul a înfăptuit o adevărată revoluție în dezvoltarea uneltelor și metodelor de cultură agricolă¹⁾.

Situația animalelor de tracțiune pe plan mondial și în România, criticile aduse, reconsiderarea avantajelor animalelor de tracțiune ca sursă de energie reînnoibilă în agricultură, direcțiile principale de dezvoltare a creșterii animalelor de tracțiune și de folosire mai eficientă a lor — iată numai câteva din problemele pe care voi încerca să le analizez în cele ce urmează.

Relația „motor—animal” în complexul activităților agricole

ARGUMENTUL principal folosit împotriva animalelor de tracțiune (mai ales împotriva calului) a fost incompatibilitatea dintre energia mecanică și energia animală, teză infirmată însă atât de practica mondială, cât și de propria noastră experiență (la care mă voi referi în continuare, pe baza rezultatelor cercetărilor pe care le-am inițiat și condus în cadrul cercului științific studentesc de „Economie și politică agrară în R.S. România”).

În primul rînd, pe plan mondial, parcul de tractoare în ultimul deceniu (1969/71—1980) a crescut cu 4,8 milioane bucăți (de la 15,5 la 20,3 milioane, deci cu 31%). În aceeași perioadă, efectivul de cabaline s-a redus cu numai 2,7% (cel de catiri și măgari rămînînd constant), reducerea datorată numai subaprecierii animalelor de tracțiune în unele țări. Este clar deci că **extinderea motorizării agriculturii nu exclude, ci presupune existența animalului de tracțiune ca o sursă complementară de energie, absolut necesară în anumite condiții de lucru** (pe care le vom detalia în continuare). Această sursă devine cu atât mai necesară în condițiile crizei de energie fosilă, singura capabilă să acționeze pe scară largă mijloace mecanice deplasabile, mobile, care să acopere suprafețe mari de teren.

Or, cercetările efectuate pe plan mondial au stabilit o **strînsă corelație între energia disponibilă la hectar și randamentul culturilor agricole**, mai ales cînd importurile energetice se ridică la 0,4 kW/ha. În aceste condiții, animalele de tracțiune pot furniza energia complementară energiei mecanice pentru sporirea randamentului la ha.

În al doilea rînd, cea mai evidentă ilustrare a caracterului complementar care revine energiei animale față de energia mecanică este situația din agricultura unor țări avansate economic (S.U.A., de pildă), care arată clar că motorul nu înlătură calul, ci îl **subdonează** în sistemul energetic al agriculturii, pentru buna desfășurare, cu economicitate ridicată, a tuturor lucrărilor agricole. Or, în România, unde pe un tractor fizic revin 107 ha teren agricol sau 75 ha teren arabil, iar la același tractor fizic revin 8 locuitori din mediul rural sau 4 persoane active din agricultură, o cabalină revine la 19, respectiv 10 persoane. Numai din aceste simple comparații se poate vedea de ce rezerve — care se ridică la rangul de necesități — dispunem pentru sporirea efectivelor de animale de tracțiune, respectiv a cailor.

Animalul de tracțiune și mica gospodărie

ÎN AL TREILEA rînd, în anumite condiții social-economice, tehnice și pedoclimatice din agricultura României, **folosirea animalelor de tracțiune se dovedește mai eficientă** (sub raport so-

cial și economic) **decît a mijloacelor mecanice**, fapt care impune îmbinarea proporționată a energiei mecanice cu cea animală.

Este vorba, mai înainte de toate, de condițiile cu totul speciale ale **gospodăriilor individuale din zonele de munte și chiar de deal**: suprafețe arabile mici, risipite pe terenuri cu pantă relativ mare, cu un strat de sol puțin adînc etc. În asemenea condiții, actualmente, problema extinderii mecanizării în aceste zone, prin construirea unui tractor specific cu sistemă de mașini adecvată, se pune de la sine sub semnul întrebării. Mecanizarea este unul din atributele tehnice ale marii producții. Or, tocmai lipsa unor condiții adecvate, care să permită evidențierea superiorității marii producții a determinat menținerea micii gospodării în aceste zone. Înființarea unor stațiuni de mecanizarea agriculturii pentru servirea gospodăriilor individuale din zonele de munte credem că este inoportună în actualele condiții ale crizei energetice. Mai potrivită ni se pare **sporirea efectivelor de animale de tracțiune** (și de povară) și **producerea, de către industria noastră, a uneltelor necesare pentru tracțiunea animală**, modernizînd procesele de producție agricolă din aceste zone pe baza acestei puteri energetice.

După ultimele date publicate (1973), gospodăriile individuale dispun de peste un sfert din efectivul de cabaline al țării, deși posedă numai 9,5% din suprafața agricolă sau 4,8% din suprafața arabilă. Credem însă că, dată fiind structura specifică de producție din aceste zone deficitare în cereale producătoare de furaje concentrate, precum și condițiile specifice de desfășurare a lucrărilor agricole, **principala forță de tracțiune animală trebuie să o reprezinte boul**. În același timp, nu trebuie neglijată folosirea cailor de tracțiune ușoară pentru diferite lucrări de transporturi (inclusiv din exploatarea forestieră), ca și a celor

¹⁾ Simptomatice din acest punct de vedere mi se pare faptul că o asemenea lucrare de crudiție în materie cu este „Energy for World Agriculture”, elaborată de B.A. Stout în colaborare cu C.A. Myers. A. Hurand și L. W. Faidley și editată de F.A.O. la Roma în 1979. Lucrare care citează nu mai puțin de 282 de surse bibliografice, nu face decît banale referiri la forța de tracțiune animală, pe o singură pagină. De asemenea, prestigioasa revistă editată de O.N.U., „Forum du développement”, într-un documentat articol din nr. 70/1981, se limitează la o apreciere în treacăt: „Animalele de tracțiune reprezintă o sursă de energie descentralizată și reînnoibilă... (pe scama căreia) există puține informații... Energia animalelor de tracțiune nu trebuie să fie neglijată”. Sursele O.N.U., la care face apel articolul menționat, nu citează decît energia animală actuală din India (30x10⁹ kWh) și prezintă aprecierile globale pentru anul 2000 (1.000x10⁹ kWh). De altfel, însuși prestigiosul „Annuaire F.A.O. de la production” prezintă date totale cu privire la efectivele (pe țări) de cabaline, cai, măgari, bovine, bubaline și cămile, astfel că nu se poate forma o imagine veridică asupra numărului de animale efectiv folosite la tracțiune. În ce privește „Anuarul statistic al R.S. România”, din conținutul său au fost excluse complet efectivele de animale de tracțiune.

În asemenea condiții, „Rapport interimaire sur l'énergie des animaux de trait”, elaborat de profesorul N.S. Ramaswamy și prezentat la cea de-a doua sesiune (21 iulie — 1 august 1980), organizată de Comitetul pregătitor al „Conferinței Națiunilor Unite cu privire la sursele de energie noi și reînnoibile”, precum și studiul „L'énergie animale dans les systèmes de production agricole” de F.M. Inns, publicat în revista „Zootechnie” nr. 34/1980, sînt de o deosebită importanță documentară, conceptuală și practică în domeniul utilizării energiei animale.

de povară, a căror necesitate va deveni tot mai evidentă pe măsura intensificării producției pe pășunile de munte, prin trecerea pe scară largă la organizarea de tabere de vară pentru animalele de pășune (taurine și ovine) din zonele de șes.

Probleme deosebite ridică și folosirea animalelor de tracțiune în gospodăriile personale ale membrilor cooperatori. Acestor gospodării le reveneau 14% din efectivul de cabaline și cea mai mare parte a efectivului de măgari. Executarea lucrărilor agricole pe suprafețele mici ale loturilor personale aflate în vatra satului, dar mai ales a transporturilor de interes productiv și gospodăresc face din cal și măgar un prețios auxiliar în acțiunea de valorificare superioară a tuturor resurselor de producție din gospodăriile personale.

Domeniul de rentabilitate al transporturilor hipo

MAREA PRODUCȚIE agricolă socialistă mecanizată — prin însăși natura ei de valorificare pe baze economice, raționale, a tuturor resurselor de producție — nu înlătură, ci își subordonează forța de tracțiune animală. Foarte edificatoare din acest punct de vedere sînt rezultatele cercetărilor la care ne-am referit mai înainte, localizate într-un număr de cooperative agricole de producție din județul Buzău, atît în zona de șes cît și în zona de deal a acestuia.

Pe domeniul de activitate, la actuala structură de producție din cooperativele agricole investigate, circa 70% din consumul de zile-perechi animale (z.p.a.) au loc în sectorul producției vegetale, îndeosebi pentru transporturi: de îngrășăminte (circa 1/5), de produse agricole (circa 1/3), de furaje pentru animale (1/10 — 1/5), transportul cooperativilor la cîmp (pînă la 1/10), precum și transport de sămință la cîmp, transport pentru construcții, pentru lucrări de irigații, transport de apă pentru plantatul tutunului (în șes) sau pentru stropitul viței de vie (pe dealuri) etc. În concordanță cu structura culturilor, aproape 2/3 din consumul total de z.p.a. revine culturilor de porumb (aproape 2/5) și de grâu, urmate de culturile de legume, sfeclă de zahăr, floarea-soarelui, lucernă și tutun. În cazul în care caii sînt folosiți și la executarea unor lucrări agricole, peste 4/5 din consumul de z.p.a. revin cositului (aproape 2/3) și prășitului, urmate de combaterea dăunătorilor și de gheblat.

Folosirea cailor de tracțiune prin excelență la transporturi productive și gospodărești se explică prin eficiența economică mai ridicată (costul mai redus) al acestei surse energetice în comparație cu cea mecanică (mai ales autocamioane). Chiar pe plan mondial, se apreciază că vehiculele de tracțiune animală sînt complementare mijloacelor de transport mecanizate, dînd o eficiență mai ridicată în cazul transporturilor de încărcături mai mici (ca greutate, dar care pot fi voluminoase — ca paie, cocii, furajele etc.) pe distanțe scurte. Rentabilitatea superioară a mijloacelor de transport cu tracțiune animală în comparație cu autocamioanele sau tractoarele este și mai evidentă în cazul în care timpul de încărcare și de descărcare este mare în raport cu durata transportului propriu-zis. Ținînd seama de investițiile necesare, pentru a fi rentabil, un autocamion trebuie să parcurgă zilnic o distanță de cel puțin 150 km. De aici se vede cît este de neeconomică folosirea autocamioanelor sau tractoarelor la transportul de pe cîmp al cociilor de porumb, paielor, finului strîns în căpițe, precum și al știuleților de porumb depozitați temporar în cîmp și a căror încărcare și descărcare se face manual.

3) Gîndirea economică agrară din țara noastră a anticipat de altfel această concluzie. La hotarul dintre secole, marele nostru economist agrar George Maior scria: „Orișit de mult ar fi cîștigat puterile neînsușite ale naturii-abur, apă, electricitate — în agricultură și la mijloacele de transport și comunicațiune, totuși ele nu vor putea substitui vreodată forma musculară a vitelor... Etonomia fără vite — deși este în parte posibilă, înlocuind forța vitelor prin forța de aburi la arat, comunicațiune și transport, iar gunoii de grajd prin îngrășăminte chimice, totuși după experiențele de pînă aci s-a dovedit că ea nu se poate menține pentru durată și nici a o practica timp mai îndelungat fără a deteriora condiția fizică a pămîntului... Fără vite de muncă bune și suficiente nu se poate face agricultură sistematică“.

3) Tocmai pe această bază, Raportul Grupului special pentru energie rurală (inclusiv utilizarea energiei în agricultură), elaborat de Grupul pregătitor al Conferinței Națiunilor Unite privind sursele de energie nouă și reînnoibilă și prezentat la cea de-a treia sesiune din 30 martie — 17 aprilie 1981, recomandă: „O atenție sporită ar trebui acordată tracțiunii animale și ameliorării atelajelor și instrumentelor agricole. Dat fiind faptul că mari suprafețe sînt necesare pentru a asigura alimentația animalelor de tracțiune chiar cînd acestea nu lucrează, posibilitățile pe care le oferă această sursă de energie sînt limitate în caz de penurie de teren, cel puțin cînd recoltele nu au un randament foarte ridicat. Utilizarea animalelor de tracțiune contribuie totodată la realizarea obiectivului care constă în intensificarea producției și creșterea randamentelor“.

Din datele de care dispunem, din activitatea unor cooperative agricole de producție rezultă că transporturile de fibroase nebalotate sînt mai ieftine cînd se execută cu tracțiune animală (cai) pînă la distanța de 7 km compartiv cu tractorul cu o remorcă de 4 tone, pînă la distanța de 6,4 km comparativ cu tractorul cu o remorcă de 5 tone și pînă la 5 km comparativ cu tractorul cu două remorci. Transportul unei tone de fibroase pe un km costă cu 97% mai mult cînd este folosit tractorul cu o remorcă de 4 tone și cu 64,4% mai mult cînd este folosit tractorul cu o remorcă de 5 tone, în comparație cu vehiculul tractat de 2 cai. Costul transportului de gunoi de grajd (pe tonă/km) rămîne mai redus cînd se execută cu caii pînă la distanța de 2,45 km. În cazul transporturilor de rădăcinoase (sfeclă de zahăr, cartofi), costul (pe tonă/km) este mai mic la tracțiunea animală pînă la distanța de 4,85 km (dar starea drumurilor în perioada de toamnă tirzie și ploioasă face ca această limită să atingă valori mult mai mari). Transporturile cu tracțiune animală de grâu, orz, ovăz etc., sînt mai ieftine comparativ cu tractorul pînă la distanța de 2,95 km și numai pînă la distanța de 2,65 km comparativ cu autocamionul. Cît privește transportul porumbului știuleți folosirea mijloacelor de transport hipo costă mai puțin decît folosirea tractorului (tot pe tonă/km) pînă la distanța de 3 km.

Desigur că acestea sînt limite orientative, determinate în anumite condiții (înainte de actualizarea prețurilor la combustibil, respectiv motorină și benzină), ele putînd varia în funcție de schimbarea parametrilor pe baza cărora au fost determinate. Cert este însă un lucru: în domeniul transporturilor intragospodărești (nu mai amintim de cele din interiorul fermei), folosirea energiei animale este mai rentabilă decît a celei mecanice (între anumite limite). Această concluzie este valabilă și pentru transportul personalului de conducere și îndrumare, unde revenirea la clasică șaretă cu un cal nu numai că poate aduce economii în exploatare, dar mărește și capacitatea de percepere a realităților din teren, contribuind la o mai bună înțelegere a lucrurilor.

Critici care nu țin seama de realități

PRIN URMARE, departe de a-și fi epuizat rolul istoric în dezvoltarea agriculturii — și împotriva dorinței nemotivate a unora de a grăbi ieșirea animalului de tracțiune din tabloul satului contemporan — energia animală se dovedește la fel de utilă pentru progresul agriculturii ca și cea mecanică, față de care ocupă o poziție — este adevărat — complementară, dar de neînlocuit.²⁾

Pe de altă parte, cei care în mod subiectiv, fără o fundamentare corespunzătoare, pretind că animalele de tracțiune „rivalizează cu omul“ în folosirea terenului, trec cu vederea un element esențial: din categoria animalelor de tracțiune nu fac parte nici porcinele, nici păsările. Cea mai mare parte a alimentației animalelor de tracțiune se bazează pe produse vegetale de care omul nu se servește, ele consumă furaje care, altfel, ar fi pierdute pentru economie. Prin urmare, creșterea animalelor de tracțiune nu numai că ar permite valorificarea superioară a pășunilor și finețelor naturale, dar — prin îngrășămintul natural produs — ar contribui la creșterea randamentului acestora. Este adevărat însă că ele intră în concurență cu animalele de producție, limitînd resursele furajere ale acestora. În realitate, nu prezența, ci insuficiența animalelor de tracțiune limitează resursele furajere ale țării. Să avem în vedere numai pierderile — cantitative și calitative — de furaje, datorate înfîrzierii recoltatului, transportului și depozitării, tocmai datorită lipsei de animale de tracțiune, cele mai indicate pentru asemenea transporturi. Există deci loc sub soare și pentru animalele de producție și pentru cele de tracțiune — interacțiunea lor favorizînd sporirea producției atît vegetale, cît și animaliere.³⁾

O altă „critică“ are în vedere caracterul sezonier al utilizării animalelor de tracțiune, faptul că acestea consumă și în zilele în care nu participă la activități agricole. Aceasta nu înseamnă că nu se poate organiza utilizarea energiei animale și în timpii „morți“ din agricultură. Transportul gunoiiului de grajd la cîmp în perioada de iarnă (tradiție pierdută, tocmai datorită insuficienței animalelor de tracțiune, care pot pătrunde pe traseuri inaccesibile tractorului), transportul furajelor voluminoase de la locul de depozitare la grajd, aprovizionarea cu îngrășăminte chimice, cu semînțe etc. — ca să nu mai vorbim de necesitățile de transport pentru activitățile productive neagricole de la sate — sînt tot atîtea direcții de folosire mai uniformă în cursul anului a animalelor de tracțiune, astfel că durata de utilizare

prof. dr. O. PÂPALĂ

(Continuare în pag. 13)

Revitalizarea unor activități agricole eficiente

CULTURA CIUPERCILOR — o importantă sursă alimentară

REALIZAREA PROGRAMULUI privind autoconducerea și autoaprovizionarea teritorială pentru asigurarea populației cu produse agricole animale și vegetale, elaborat din inițiativa și sub îndrumarea nemijlocită a tovarășului Nicolae Ceaușescu, impune luarea unor măsuri ferme pentru valorificarea la maximum a întregului potențial agricol, a tuturor resurselor care pot contribui la îmbunătățirea calitativă și cantitativă a consumului populației. În acest context, producția de ciuperci se înscrie ca una din resursele a cărui potențial economic și alimentară este încă slab valorificat.

Estimată la aproximativ 1800 tone, producția de ciuperci este concentrată în numai câteva unități. Astfel, cel mai mare producător este I.A.S. Arad, la care se adaugă Ferma 5 Mogoșoaia (sectorul agricol Ilfov), C.A.P. Stoicânești (județul Olt), C.A.P. Bucov (județul Prahova) și alte câteva unități. În gospodăriile populației, unde se poate dezvolta în condiții dintre cele mai bune, producția realizată este cu totul nesemnificativă. Din cele prezentate ne putem da seama că această activitate este departe de a asigura valorificarea superioară a resurselor materiale și de muncă din unitățile agricole, de a contribui, așa cum ar trebui, la satisfacerea necesităților de consum ale populației.

Se poate spune că în țara noastră, cultura ciupercilor a cunoscut tendințe diferite, dezvoltându-se mai mult prin inițiativa proprie a cultivatorilor sau în urma campaniilor de presă. Astfel, după ce în perioada anilor '70—'75 producția de ciuperci a cunoscut un oarecare reviriment — înființându-se chiar magazine specializate în vânzarea ciupercilor — treptat, cantitățile puse la dispoziția cumpărătorilor, direct pe piață, au scăzut simțitor, numărul cultivatorilor individuali, ca și cei din unitățile socialiste, reducându-se treptat. Această situație a fost determinată atât de faptul că producția de ciuperci nu a fost coordonată pe bază de plan sau a unui program de perspectivă, cât și datorită unor deficiențe de ordin tehnic, legate de posibilitatea asigurării miceliului necesar însămînțărilor. Această situație este regretabilă dacă avem în vedere avantajele deosebite pe care le aduc ciupercile cultivatorilor individuali sau unităților socialiste.

Creșterea gradului de folosire a pământului

DEZVOLTAREA intensivă și multilaterală a agriculturii noastre socialiste impune — pe lângă eforturile care se fac pentru modernizarea și dezvoltarea bazei tehnico-materiale — utilizarea cu

maximă responsabilitate a principalului mijloc de producție din agricultură — pământul. În acest context, noțiunea de folosire la maximum a pământului a fiecărei palme de pământ, așa cum zice gospodarul harnic, trebuie reconsiderată, extinsă în conținut, lărgind granița a ceea ce înțelegem de obicei prin acest lucru și anume suprafața ocupată cu plante. Este necesar să includem în această categorie și unele spații construite, deoarece în acestea prin inițiativă și spirit gospodăresc se pot cultiva flori, legume, ciuperci etc. Prin particularitățile de cultură, ciupercile măresc gradul de folosire a pământului. Ele pot fi cultivate în sere și solarii dezafectate, răsadnițe, forturi și cetății vechi, tuneluri și galerii de mină, bordeie etc. De asemenea, ele pot fi cultivate în pivnițele caselor, magazii (cămări), balcoane, terase etc. Folosind și spațiul asigurat de un ghiveci mai mare, putem spune că ciupercile nu necesită decât inițiativă și dorință de a le cultiva.

Valorificarea superioară a unor resurse secundare

CIUPERCILE au și avantajul reintroducerii în circuitul economic a unor resurse secundare de natură agricolă și neagricolă. Astfel, substratul necesar cultivării ciupercilor, în funcție de soi, poate fi format din paie, ciocălăi de porumb, rumeguș de foioase, hîrtie, frunze de stejar, deșeuri textile etc. Pentru suprafețe mari, fabricile de hîrtie sau de industrializare a lemnului sînt surse sigure de procurare a unor materiale care, de obicei, se aruncă (rumeguș, coajă de copac, crengi, așchii de lemn etc.). De asemenea, alte materiale se găsesc la fel de ușor, în gospodărie, sau în afara ei, deșeuri de hîrtie și deșeuri textile de bumbac, frunze de stejar etc. În cooperativele agricole de producție, paie și ciocălăii de porumb se obțin din activitatea de producție și nu ridică probleme de aprovizionare și transport.

Unele specii de ciuperci folosesc gunoiul de grajd provenit de la majoritatea speciilor de animale (cai, vaci, porci, păsări). La toate acestea trebuie adăugat și faptul că materialele folosite ca substrat în cultura ciupercilor pot fi introduse sau reintroduse în circuitul agricol ca îngrășăminte naturale. La aceste materiale se mai folosesc, în cantități mici, ca amendamente, carbonat de calciu (cretă furajeră) sau var stins, care, de asemenea, se pot procura ușor la un cost aproape nesemnificativ.

Avantaje economice mari

DACĂ ÎN GOSPODĂRIA personală cultura ciupercilor reprezintă, printre altele, o modalitate plăcută de ocupare a timpului liber și numai într-un număr mic de cazuri se pune problema rentabilității, în unitățile socialiste rentabilitatea constituie primul argument în cultivarea ciupercilor. De la început trebuie precizat faptul că, alături de celelalte avantaje, cultura ciupercilor asigură, în anumite condiții, o eficiență economică destul de mare. În funcție de substratul pe care se cultivă (celulozic sau pe gunoi de grajd), producția obținută poate fi de 7—11 kg/m² și uneori chiar mai mare. Din 100 kg ciocălăi de porumb, 8 kg de boabe de orz și 5—6 kg carbonat de calciu, se poate asigura — prin pregătire, conform rețetei — un amestec pentru 4—5 m² de cultură, de pe care se poate obține o producție de 35—45 kg ciuperci în timpul unui ciclu.

O problemă de fond ce se pune în cultura industrială a ciupercilor și de care depinde eficiența acestora este spațiul și perioada în care se cultivă. Astfel, dacă se cultivă toamna-iarna în spații cu încălzire termică, eficiența este mai scăzută. În acest caz, se recomandă folosirea spațiilor în care se poate utiliza căldura reziduală. Cel mai economic este cultivarea ciupercilor în perioada primăvară-toamnă, în spații fără încălzire, în această perioadă putându-se obține două cicluri de cultură. De exemplu, se însămînțează în martie și se încheie primul ciclu în mai-iunie, urmînd ca al doilea ciclu să înceapă cu însămînțarea în luna august și recoltarea în octombrie-noiembrie.

Pentru a sublinia mai bine aspectele de ordin economic ale culturii ciupercilor redăm în continuare câteva aspecte ale costurilor de producție realizate la Ferma nr. 5 Mogoșoaia. Astfel, la specia bureți, pentru obținerea unui kg de ciuperci se folosesc materiale în valoare de 3,47 lei (1,75 kg paie de grâu, 0,25 kg ciocălăi de porumb, 0,1 kg carbonat de calciu și 0,14 kg miceliu de ciuperci). La aceasta se adaugă manopera de 3,5 lei, rezultînd în total 6,97 lei cheltuieli directe.

În cazul ciupercii albe, costul materialelor se ridică la 4,43 lei pe kg ciuperci determinate în principal de 7 kg gunoi de cal, 0,9 kg gunoi de păsări, 0,8 kg paie de grâu, 0,3 kg ciocălăi porumb, 0,2 kg carbonat de calciu și 0,05 kg miceliu. Adăugînd și manopera, în acest caz de 7 lei, se obțin în final 11,43 lei cheltuieli directe pentru un kg de ciuperci. Dacă avem în vedere că prețul de livrare al ciupercilor este cuprins între 17 și 28 lei/kg, în funcție de

specie și calitate, rezultă un **important beneficiu**. La un preț mediu de vânzare de 20 lei/kg și o producție de 10 kg/m², rezultă o valoare a producției de 200 lei pe m² și un venit net — în funcție de cheltuielile directe (10 lei/kg) — de 100 lei pe ciclu de cultură. În două cicluri de cultură obținute în perioada de primăvară-toamnă, în spații neîncălzite, cu o suprafață modestă de 100 m² se pot obține venituri nete de peste 20 000 lei. Așa de exemplu, C.A.P. Bucov — în cadrul căreia creșterea ciupercilor a căpătat un caracter industrial — obține pe o suprafață de 6 000 m² (de pe care se recoltează peste 130 t ciuperci) o valoare a producției de peste 3,5 milioane lei; o parte importantă a recoltei este destinată exportului. Apreciem că prin producerea ciupercilor în cantități superioare și crearea unor secții de prelucrare în cadrul cooperativelor, veniturile acestora pot crește și mai mult, la acest lucru adăugându-se și faptul că se asigură și o sporire a gradului de ocupare a forței de muncă.

În cazul producătorilor individuali, care au posibilitatea vânzării ciupercilor direct pe piață, veniturile ce pot fi obținute sînt și mai substanțiale. Comparativ cu culturile de cîmp (grîu, porumb etc.) valoarea producției pe m² cultură este de peste 200 ori mai mare, iar față de cultura viței de vie de peste 40 ori. Aceste cifre demonstrează grăitor gradul de intensificare pe care-l poate asigura producției agricole cultura ciupercilor.

Din cele prezentate, rezultă oportunitatea și posibilitatea valorificării la maximum a acestei activități simple și rentabile, atît de către unitățile agricole, cît și de producătorii individuali, școli, cantine, unități de alimentație publică etc. Trebuie subliniată, în acest sens, inițiativa unităților de alimentație publică din București, care sub asis-

tența tehnică a specialiștilor de la Ferma 5 Mogoșoaia, au organizat cultura ciupercilor în spațiile mari, disponibile în pivnițele restaurantelor, acest lucru asigurînd obținerea unor multiple avantaje atît pentru consumatori cît și pentru unități. Deși mai timid și unele unități agricole cooperatiste din sectorul agricol Ilfov (C.A.P. Periş, C.A.P. Dobrotești etc.) au luat inițiativa de a organiza crescătoria de ciuperci în spațiile din unele grajduri dezafectate.

Avînd în vedere că în majoritatea unităților agricole se găsesc suficiente spații posibile de utilizat, iar materialele și forța de muncă nu lipsesc, considerăm că este necesar ca **organele agricole să facă mai mult în direcția coordonării și sprijinirii acestei activități**. Tot în acest sens, considerăm că este util ca prin magazinele de specialitate să se pună la dispoziția celor interesați, material de însămînțat, substanțele chimice necesare tratamentelor, unelte și accesorii, documentație tehnică etc. Asigurarea unor prețuri stimulative producătorilor individuali, facilități în procurarea unor materiale și organizarea unui sistem simplu de colectare a cantităților suplimentare de ciuperci, apreciem că vor contribui la sporirea aportului acestei categorii de producători la creșterea producției de ciuperci. Cantități însemnate de ciuperci se pot obține în mod eficient valorificînd spațiile din galeriile de mină.

Pe linia creșterii eficienței și a producției de ciuperci, considerăm că este necesar să se exploreze **posibilitatea cultivării dirijate a ciupercilor direct în pădure**. De asemenea, se poate avea în vedere și posibilitatea valorificării potențialului de producție a unor soiuri din flora spontană prin aclimatizarea acestora în condițiile de creștere industrială sau prin dirijarea creșterii lor în mediul natural, prin suprainsămînțări

și protejare, valorificînd în mod superior ceea ce natura ne pune la dispoziție gratuit. Totodată, considerăm că este necesară elaborarea unui **program special cu privire la organizarea și dezvoltarea producției de ciuperci în țara noastră**.

O modalitate simplă de imbogățire calitativă și cantitativă a meniului

NU ÎN CELE DIN URMA, trebuie să evidențiem calitățile nutritive ale ciupercilor, faptul că ele pot fi consumate ca atare sau în combinații cu alte alimente, pregătite într-un număr foarte mare de moduri, fapt ce face ca să fie apreciate și căutate de consumatori. Numite pe bună dreptate „**carne vegetală**”, ciupercile au un gust plăcut și o valoare nutritivă ridicată. Valoarea nutritivă este asigurată de conținutul de proteină (2,7—4,0%), hidrați de carbon (3—3,5%), săruri minerale (0,1—1%). De asemenea, ciupercile sînt bogate în vitaminele B, C, K și D. Dintre substanțele minerale conținute se poate evidenția prin cantitate fosforul. Avînd o putere calorică redusă, dar foarte hrănitoare, ciupercile se pot folosi atît de către cei sănătoși cît și de unele categorii de bolnavi (obezitate, diabet etc.). La toate acestea, trebuie adăugat și faptul că, prin conservare, ciupercile pot fi păstrate pînă la un an de zile, asigurînd astfel posibilități de completare a meniului în perioadele deficitare în substanțe hrănitoare.

Gheorghe FRĂȚILA
Ștefan STRECHE
Tiberiu TITEA

Energia animală

(Urmare din pag. 11)

se poate ridica la 300 și chiar 300 de zile pe an (depășind pe cea a unui tractor sau chiar autocamion).

Să nu uităm că, pînă în prezent cel puțin, un motor nu poate naște alt motor care să-l înlocuiască la ieșirea lui din funcțiune. Or, energia animală prezintă marele avantaj că **este reînnoibilă**; iapa, vaca, bivolița, măgărița etc., lasă în urma sa, pe durata activității ca animal de tracțiune, mai mulți urmași, care devin — la rîndul lor — animale de tracțiune. De aici și semnificația deosebită a sursei de energie animală.

Efecte economice „secundare”

CREȘTEREA cabalinelor, în actualele condiții ale pieței internaționale, poate deveni și o **sursă valutară** demnă de luat în considerare. Aportul valutar al unui cal trăpaș vîndut din herghelie (pînă la vîrsta de 2 ani) este de 1 000—2 500 dolari; pentru un cal „prelucrat” de 1—2 ani (cînd cheltuielile de întreținere cresc cu circa 10% față de cele pînă la vîrsta de 2 ani), aportul valutar este de 15—20 ori mai mare*).

Mai mult decît atît. Animalele de tracțiune prezintă o serie întregă de **alte foloase, de mare însemnătate economică**. Bălegarul și urina sînt utilizate ca cel mai complet îngrășămint (o treime din agricultorii lumii le folosesc pentru fertilizarea solurilor). La sacrificare, aceste animale furnizează carne, piele, copite, oase, singe ș.a., care își găsesc multiple întrebuințări în industrie și chiar în alimentație. Carnea de cal, de pildă, se caracterizează prin cel mai ridicat conținut de substanțe pro-

teice și de glucide, printr-un conținut ridicat de substanțe minerale și prin cel mai redus conținut de grăsime. De aceea, este regretabil că, în timp ce organizăm îngrășarea cailor pentru export, consumul intern subapreciază carnea de cal, a cărei participare la fabricație făcuse faima tradiționalului salam de Sibiu. Cît privește bălegarul de cal, denumit pe bună dreptate „**biocombustibil**”, el nu este egalat în calitățile calorice nici de cel de bovine. Odinioară, întreaga producție de răsăduri și de legume timpurii, precum și cea de ciuperci se baza pe folosirea acestui „**combustibil viu**”. Înlocuirea lui prin încălzirea tehnică sau prin solarii din folii de polietilenă nu numai că s-a dovedit costisitoare, dar nici nu asigură plantei elementele nutritive ieftine pe care le oferă bălegarul de cal. Chiar și părul (din coamă) își găsește cele mai diverse și utile întrebuințări, pînă la site pentru industria morăritului și arcușuri pentru instrumente de coarde, iar oasele servesc la rafinarea zahărului și, ca făină, în furajarea animalelor.

Trecutul istoric apropiat ne obligă și la o altă constatare, de ordin social-economic: reducerea forțată a efectivului de animale de tracțiune în agricultură a contribuit la procesul de migrare a forței de muncă de la sate la oraș. Vechiul țaran, în floarea vîrstei, cu calificarea profesională de care dispunea și cu atașamentul înnăscut pentru animalul de tracțiune, nu și-a mai găsit locul într-o agricultură motorizată, care cerea o nouă calificare, o nouă orientare profesională. Nu întîmplător, astăzi, lipsa de animale de tracțiune se resimte concomitent cu lipsa forței de muncă pentru dezvoltarea zootehniciei pe baza noilor orientări rezultate din imbinarea rațională a modernului cu tradiționalul.

Animalul de tracțiune, în primul rînd calul, a fost unul din primii tovarăși ai omului, cu care acesta a pornit la drumul lung și plin de greutate al fărîmării civilizației moderne. Iar prezentul istoric ne stă mărturie că rolul energiei animale în agricultură nu poate fi neglijat.

* Vezi, în acest sens, articolul „Exploatarea cabalinelor: prezent și viitor”, de I. Teodoru, în R.E. nr. 45/1970 (nota red.)

CITITORII AU CUVÎNTUL

Întreținere funcțională

NOILE METODE de organizare a întreținerii și reparării fondurilor fixe productive, prezentate de dr. Iulian Ceaușu în suplimentele nr. 13 și 17/1982 ale „R.E.”, sînt de deosebit interes și pentru întreținerea noastră.

Pentru aplicarea metodei de întreținere funcțională curentă s-a trecut și la noi la unele pregătiri. Astfel, toate utilajele au fost predate personalului de servent, care a fost instruit cu privire la modul și obligația de a le curăți, de a îndepărta impuritățile și agenții poluanți. Pentru fiecare utilaj se întocmesc scheme de ungere și instrucțiuni de întreținere și reparare. Pînă în prezent s-au obținut unele rezultate bune, constatate la controalele efectuate în zilele de repaus.

În ce privește întreținerea funcțională periodică de tip preventiv planificat, se încearcă aplicarea ei la atelierul de strunguri automate; personalul de întreținere aferent a fost trecut de la secția mecano-energetică la acest atelier, urmînd ca după stabilirea instrucțiunilor de lucru concrete privind lucrările de verificare periodică, revizie parțială și revizie generală și după instruirea personalului privind executarea acestor lucrări, să se introducă această metodă.

Intimpăm însă greutatea în aplicare, datorită faptului că aceasta implică majorarea numărului de personal încadrat la baza de întreținere a atelierului, care e considerat ca făcînd parte din categoria „personal indirect productiv”.

Ținînd seama de avantajele evidente ale noii metode de întreținere și reparare, care aduce economii importante, considerăm că se impune încadrarea personalului respectiv ca personal direct productiv.

dr. L. DOINARU

directorul Întreprinderii
mecanică fină Sinaia

Transporturi

ÎN DOMENIUL transporturilor auto sînt posibilități multiple de economisire a carburanților și lubrifianților, de reducere a cheltuielilor la beneficiari. Iată, de pildă, mijloacele de transport auto care aparțin de sectorul forestier. Acestea parcurg încărcate cu material lemnos distanța din pădure la fabricile de cherestea, stații de cale ferată sau alți beneficiari în baza unui program. La înapoiere pentru o nouă încărcare cu material lemnos, pentru evitarea mersului în gol ar putea servi alți beneficiari. Prin cooperare aceste mașini pot fi folosite la transportul unor mărfuri pentru cooperarea de consum, pentru construcții forestiere, alți beneficiari județeni.

Gh. LAZANU

Cluj-Napoca

ECOURI

Contracte, stocuri...

CELE RELATATE în articolul intitulat „Cînd și cum sînt realizate prevederile din contracte”, apărut în nr. 6 al R.E.”, corespund realității. Pentru anul în curs,

în vederea realizării contractelor economice s-au perfectat — în baza repartițiilor permise — contracte cu toți furnizorii; în plus, cu unii dintre cei mai importanți în livrarea de echipamente mecanice pentru construcții navale s-au încheiat grafice de lucrări cu termene de livrare lunare și chiar decadale. Conducerea ministerului nostru a inițiat o serie de măsuri menite să conducă la îmbunătățirea aprovizionării tehnico-materiale a unităților ce compun centrala prin: comandamente lunare cu principalii furnizori conduse de către un adjunct al ministrului, emiterea de dispoziții obligatorii pentru unii dintre furnizori cu privire la respectarea termenelor de livrare, fixarea de deplasări comune la unii furnizori ale căror produse au o pondere deosebită în construcțiile navale etc.

Ne exprimăm convingerea că toate măsurile — coordonate cu unele acțiuni întreprinse în interiorul centralei noastre — vor contribui din plin la realizarea pentru anul 1982 a unei discipline contractuale corespunzătoare.

Vă mulțumim pentru ideile și sugestiile cuprinse în articolul publicat în revista dvs., considerînd că acestea ne vor fi de un real folos în munca noastră de viitor.

Ion Alexandru MOCANU

director comercial la Centrala
industrială navală din Galați

★

PROBLEMELE care vizează, printre altele, și modul cum au fost asigurate în anul 1981 principalele materiale și cum se derulează contractele economice perfectate pentru semestrul I 1982 pe linie de aprovizionare considerăm că au fost ridicate într-un moment oportun, fiind și de natură să sensibilizeze pe principalii noștri furnizori de metal din subordinea Ministerului Industriei Metalurgice pentru a-și onora obligațiile contractuale.

Centrala noastră a fost nominalizată printre centralele industriale deținătoare de stocuri supranormative. În legătură cu aceasta vă informăm că s-au valorificat de către noi prin redistribuiri 1 454 tone laminate feroase. Restul, în cantitate de 5 475 tone, au fost comunicate M.I.C.M.-D.A.D. în vederea redistribuirii lor la alte centrale industriale din subordinea sa.

C. SOFRONIE

director economic
la Centrala industrială de utilaj
tehnologic, chimic și rafinării

★

ARTICOLUL apărut în „Revista economică” nr. 6 a reușit să cuprindă o serie de probleme deosebite în care se regăsește și Centrala industrială de autovehicule pentru transport Brașov. În ceea ce privește „valorificarea superioară prin efort propriu a materiilor prime disponibile” prin „eliminarea mai rapidă a stocurilor supranormative”, C.I.A.T. Brașov a luat măsuri de redistribuire directă în interiorul centralei a 1 025 tone laminate finite pline de oțel, 410 tone țevi construcții, 160 tone oțel calibrat, 361 tone profile formate la rece. Pentru cantitatea de 6 600 tone materiale feroase s-au întocmit liste care au fost difuzate în vederea redistribuirii lor în cadrul centralelor M.I.C.M.

C.I.A.T. Brașov va lua măsuri în continuare de distribuție la sfîrșitul fiecărui trimestru sau ori de cîte ori se va dis-

pune de organele de sinteză a stocurilor supranormative, urmînd prin toate mijloacele ca ele să fie reduse la minimum.

Augustin MACOVEI

director comercial la Centrala
industrială de autovehicule
pentru transport din Brașov

★

PROBLEMELE RIDICATE în „R.E.” în legătură cu modul de asigurare a unităților Ministerului Petrolului cu piese de schimb și utilaj petrolier au fost analizate de coordonatorii de balanță și uzinele furnizoare. Din obligațiile contractuale pe anul 1981 la piese de schimb au rămas restante 6,6 mil. lei, reprezentînd diferite pistoane, cămăși, pompe extracție din fontă și oțel. Acestea nu au putut fi executate din cauza bazei materiale, care a fost asigurată cu întârziere. Pe primele luni ale acestui an însă, obligațiile contractuale de piese de schimb au fost livrate integral.

Vă informăm că utilajele restante din anul 1981 au fost cuprinse în nivelul anului 1982, că lunar se analizează stadiile de execuție și de livrare a utilajelor și pieselor de schimb contractate, stabilindu-se măsuri corespunzătoare.

Gheorghe TENEA

director general în M.I.C.M.

★

ÎN conformitate cu prevederile Legii nr. 14/1971 modificată și completată cu Legea nr. 11/1980 art. 137 alineatul „d”, Centrala industrială de utilaj petrolier și minier s-a preocupat permanent pentru preîntîmpinarea formării de stocuri supranormative și pentru readucerea în circuitul economic a stocurilor disponibile și fără mișcare. Au fost redistribuite în anul 1981 3 340 tone, iar în acest an alte cîteva mii de tone. În anul 1981 au fost oferite bazelor județene 20 050 tone metal. Au rămas nepreluete 3 260 t la B.J.A.T.M. Prahova, 2 100 t la B.J.A.T.M. Maramureș, 1 800 tone la B.J.A.T.M. Satu Mare, 1 100 t la B.J.A.T.M. Vaslui și la alte baze. Pentru 1982 unitățile vor raporta trimestrial și prin bilanțul contabil valoarea materialelor disponibile predate la bazele județene și separat la bazele specializate aflate în subordinea coordonatorilor de balanțe, în funcție de modificările de plan survenite în ultimul timp, se vor face resortimentări de materiale la furnizori, cu respectarea prevederilor Legii nr. 14/1971.

Menționăm că atît în anul 1981 cit și în 1982 M.I.C.M.-D.A.D. nu a redistribuit nimic din listele prezentate, iar M.I.M.-D.G.A.D. nu a preluat nimic în bazele din subordine. Considerăm util ca aceste organisme să acționeze mai eficient, iar bazele județene să preia de la unități toate materialele de uz general, nu numai pe cele pentru care au cereri și asigurate defacerea imediată.

Se mențin încă greutatea în asigurarea bazei materiale datorită restanțelor și livrărilor neritnice de la Baza nr. 5 Caransebeș, Baza 6 Peștiș, C.O.S. Tirgoviște, întreprinderile de țevi din Roman și „Republica”.

I. NEGULESCU

director comercial la
Centrala industrială de utilaj
petrolier și minier

Pagină realizată de

Emil ZAMFIRESCU

O nouă etapă în perfecționarea sistemului informațional unitar al economiei naționale

CUNOAȘTEREA profundă a proceselor economice și sociale reale și formularea pe această bază a unei previziuni clare a dezvoltării în perspectivă — atribute esențiale ale conducerii științifice a societății — impun organizarea unui control sistematic și a unei bune evidențe în toate sectoarele vieții economico-sociale. În realizarea acestui deziderat și, ca atare, și a noului mecanism economico-financiar — supus unui proces obiectiv de perfecționare continuă, în funcție de modificările unor factori interni și externi — un rol de mare importanță deține raționalizarea sistemului informațional. Începând din 1968, pe plan național au fost luate o serie de măsuri concrete privind perfecționarea sistemului informațional pentru conducere, în care se includ realizarea sistemului de evidență unitar — cel mai eficient și cel mai ieftin — al tuturor unităților și al economiei naționale, dotarea cu mijloace electronice de calcul și utilizarea lor cel mai eficientă, în funcție de dezvoltarea producției diferitelor tipuri de calculatoare și de realizarea unor programe eficiente de prelucrare a datelor.

În prezent este realizată baza sistemului de evidență unitar economico-social. Astfel, în urma unor temeinice analize au fost elaborate (de coordonatorii domeniilor de activitate, în colaborare cu ministerele și organele centrale și locale de resort) și aprobate (de către Comisia guvernamentală pentru raționalizarea sistemului de evidență în unitățile socialiste) circa 3 800 de formulare comune pe economie, care — tipărite, de regulă, centralizat și utilizate după caz de către toate unitățile — au înlocuit zecile de mii de formulare folosite anterior. Din acest total, peste 800 sînt formulare adaptate la cerințele prelucrării automate a datelor, multe din ele fiind utilizate anual în milioane de exemplare (de exemplu: „dispoziție de lucru” pe produse, secții, ateliere și locuri de muncă — 16 mil. exemplare/an; „bon de consum” pentru ridicarea din magazie a materiilor prime, materialelor, combustibililor etc. — circa 90 mil.; „factură” și „foaie de parcurs” — circa 80 mil.).

Cele 112 proiecte de sistem de evidență cadru elaborate pentru activitățile și subactivitățile din economie (industrie, agricultură, construcții, transporturi, comerț, proiectare, cercetare etc.), formularele comune aprobate, precum și indicațiile comisiei guvernamentale au constituit baza concepției unitare ce a fost avută în vedere la elaborarea a 92 proiecte de sistem informațional pentru întreprinderi, centrale industriale, ramuri etc. De asemenea, au fost analizate și proiectate sistemele de evidență cadru pentru municipii, orașe, comune.

Cu toate rezultatele destul de importante, în acest domeniu sînt încă multe neajunsuri. Astfel, se consumă un volum de muncă și o cantitate de hîrtie exagerat de mari pentru culegerea, transmiterea, prelucrarea, circulația și stocarea datelor; se utilizează suporturi din hîrtie de dimensiuni exagerat de mari, în forme diverse, conținînd date paralele, fără a se recurge la unificarea lor la nivelele organizatorice respective. În multe unități economice, pentru îndeplinirea prevederilor actelor normative în vigoare se elaborează și utilizează un sistem de evidență exagerat de mare, cu consum nerațional de muncă și hîrtie. De exemplu: pentru urmărirea modului de aplicare a Legii nr. 57/1974 privind retribuirea muncii, neexistînd un sistem de evidență cadru pe economie, fiecare întreprindere (mai bine zis, fiecare compartiment care se ocupă în întreprindere de realizarea prevederilor acestei legi) și-a conceput și aplică un sistem propriu de evidență, al cărui volum variază între normal și exagerat de mare. Pentru foarte multe ordine ale ministerelor, neexistînd un sistem unitar de evidență în vederea aplicării, în întreprinderi se proiectează o diversitate

de sisteme de evidență, diferite radical ca volum de muncă și hîrtie necesar funcționării lor.

Unificarea și tipizarea formularelor

PENTRU înlăturarea acestor neajunsuri și completarea realizărilor deja obținute, s-a trecut — pe baza indicațiilor și orientărilor date de conducerea de partid, personal de tovarășul Nicolae Ceaușescu — la o acțiune etapizată de unificare și raționalizare a formularelor utilizate în unitățile socialiste din țara noastră.

Într-o primă etapă, care privește formularele comune pe economie, colective de specialitate au analizat peste 2 700 de formulare și s-au făcut testări în 39 de unități. De asemenea, organele coordonatoare ale domeniilor de activitate privind sistemul informațional au reanalizat cele aproximativ 3 800 de formulare aprobate anterior, dintre care au fost eliminate, ca nefolositoare, peste 1 000. Astfel, în unitățile agricole în care s-a făcut analiza (S.M.A., C.A.P., I.A.S.), din cele 649 de formulare comune utilizate s-a renunțat la 203; în întreprinderile industriale, din 625 formulare comune utilizate, 71 au fost eliminate și alte 134 au fost raționalizate.

Acțiunea de unificare și tipizare este în plină desfășurare. Din analizele efectuate s-au desprins cîteva căi esențiale pentru reducerea la minimum a numărului documentelor utilizate în întreprinderi și alte unități socialiste, printre care:

- realizarea în condiții optime a studiilor de raționalizare a sistemului de evidență, pentru o maximă reducere a acestuia;
- găsirea și aplicarea metodelor de comasare și unificare a suporturilor de informații din sistemul de evidență;
- realizarea sistemului unitar, cadru, de evidență pentru aplicarea fiecărui act normativ care reglementează unele activități din economia națională, înlăturîndu-se exagerările apărute în această privință;
- utilizarea pe scară mai largă a mijloacelor electronice de culegere, transmitere, prelucrare și stocare a datelor — și în special a minicalculatoarelor și a terminalelor — astfel ca să se reducă volumul de muncă și consumul de hîrtie pentru evidență;
- stabilirea indicatorilor de plan, pe diferite niveluri organizatorice, la optimul necesar cunoașterii și conducerii activităților economice subordonate nivelului respectiv;
- acordarea competențelor necesare și posibile tuturor organelor de conducere colectivă, în vederea luării deciziilor operative pe baza datelor concrete, nealterate, cunoscute direct din procesul de activitate respectiv.

	A	P	R
Întreprinderea de rețele electrice Suceava	1 008	360	35,7
Întreprinderea de mașini-unelte și agregate București	1 644	576	35,0
Regionala de căi ferate București	1 380	440	32,0
Combinatul siderurgic Hunedoara	1 399	512	36,0
Întreprinderea „23 August” București	1 224	514	42,0
Centrala de construcții-montaj București	1 030	479	41,0
Inspectoratul silvic Prahova	842	363	43,1
Întreprinderea NAVROM Constanța	787	235	43,0
Combinatul de prelucrare lemnului Pitesti	946	425	45,0
Oficiul de turism Prahova	520	334	64,0

Aceste căi de reducere a numărului de suporturi de informații și, în special, a numărului de formulare au fost avute în vedere în acțiunea de unificare și tipizare a formularelor utilizate în unitățile economico-sociale.

În tabel sînt exemplificate, pe baza datelor culese de la ministerele (consiliile populare) tutelare, unele rezultate obținute. Coloana A indică numărul total de documente existent anterior acțiunii de unificare, coloana P — numărul formularelor comune propuse după analiză, coloana R — reducerea (în procente).

Semnificația datelor prezentate în tabel reiese mai clar dacă precizăm că în unitățile în care s-au făcut testările, formularele comune plus formularele cadru (la care ne vom referi mai jos) propuse pentru aprobare au trebuit să cuprindă totalitatea informațiilor rămase în urma analizelor, din cele conținute de formularele (comune + specifice) existente anterior. (Procentul de reducere a numărului de formulare este, în general, apropiat de cel de reducere a datelor conținute în formularele existente.)

Clarificarea unor noțiuni specifice

REALIZAREA în bune condiții a activității de unificare, comasare și tipizare a formularelor a cerut, ca o premisă, cla-

rificarea înțelesului noțiunilor respective. Astfel, înțelegem prin :

— **unificare** : realizarea într-o singură formă a unui formular care pînă acum a existat și circulat, în unități, în diverse forme. În principal, unificarea s-a impus și se impune formularelor cu date de intrare-ieșire și ieșire în prelucrarea automată a datelor. (Ca exemplu de diversitate în acest sens putem cita formularele utilizate în gestiunea stocurilor — GESTOC, pentru care, din motive nejustificate, s-au proiectat un număr exagerat de mare de programe și se utilizează sute de forme de formulare, cu aceleași date și în același scop.) Esența unificării constă în faptul că aplicîndu-se o singură formă, se mărește tirajul formularului respectiv, se reduce costul și munca pentru înscrierea, prelucrarea și analiza datelor ;

— **comasare** (integrare) : realizarea, din două, trei sau mai multe formulare existente, a unui nou, prin eliminarea datelor paralele (în special a celor fără utilizare) și a circuitelor simultane și inutile. Noul formular de bază poate avea, eventual, una sau două variante ;

— **tipizare** : stabilirea unui conținut de date generale, unei forme și unui format unice pentru formularul respectiv. Cînd numărul de date variază esențial de la o întreprindere la alta, se pot proiecta variante ale aceluiași formular, pe formate de mărimi diferite. În fond, variantele nu sînt alte formulare, ci aceleași, dar cu date mai puține. De aceea, în analizele ce s-au efectuat, variantele nu au fost (și nici nu trebuie să fie) considerate în numărul formularelor utilizate de întreprindere sau unitate respectivă. Utilizarea formularului variantă exclude utilizarea celui de bază și invers. Ca atare, numărul formularelor de bază utilizat rămîne neschimbat, indiferent de variantele proiectate pentru anumite unități.

În acțiunile de unificare și tipizare a formularelor a fost și este necesar să se realizeze formulare cadru și formulare model.

Formularul cadru este un formular care nu-i tipizat integral, în sensul că nu i se pot proiecta structura logică a datelor generale și formatul. Se pot stabili (tipiza) denumirea, conținutul, numărul de informații și modul de tipărire. Prin denumire se stabilesc clar scopul și conținutul general de date. Formularul cadru poartă un cod general ; din el pot rezulta mai multe formulare tipizate specifice, cu coduri specifice.

Formularul model este, de asemenea, un formular netipizat, deoarece formatul (mărimea) lui variază în funcție de numărul datelor ce se înscriu în el de către fiecare unitate. La acest fel de formular se tipizează denumirea și în special structura logică a datelor generale. Formularul model diferă radical de cel cadru, în sensul că din el nu se pot proiecta mai multe formulare specifice, ci un singur formular, cu mărimi diferite.

Din cerințele concrete ale întreprinderilor și altor unități în care s-au efectuat studiile de unificare și tipizare a rezultat necesitatea aprobării unor formulare variante la cele aprobate. Avem deci : **formular comun** — cel utilizat în unitățile din subordinea a două sau mai multe ministere și organe centrale ; **formular comun de bază** — cel utilizat în proporția cea mai mare, în majoritatea întreprinderilor și altor unități din ramura sau ramurile economiei ; **formularul comun variantă a celui de bază** — utilizat în cazurile în care, datorită unor condiții specifice, nu este posibilă sau nu se justifică economic folosirea formularelor de bază. (De exemplu : „fișa tehnologică” de bază pentru prelucrări la rece în industria construcțiilor de mașini se utilizează numai în întreprinderile mari, cu acest profil, ale ministerului de resort, în care operațiile pentru realizarea unui produs, sînt foarte numeroase, iar tipurile de produse diferă de la o perioadă la alta. Pentru aceeași tehnologie, în cadrul întreprinderilor care produc permanent un produs destul de simplu, cu un număr mic de operații, nu este necesar să se folosească fișa tehnologică de bază — și, ca atare, s-a considerat utilă și economică utilizarea unei fișe tehnologice cu mult mai puține date, deci o variantă a fișei tehnologice de bază, cu un format mai mic și un număr de coloane sau rînduri redus. Important este că, în general, într-o întreprindere se utilizează pentru scopul respectiv o singură fișă tehnologică — fie cea de bază, fie varianta ei. În concluzie, numărul real al formularelor comune este cel al formularelor de bază.

Eforturile depuse în vederea unificării și comasării formularelor comune și specifice au de pe acum rezultate semnificative, dar analizele (în special pentru formularele specifice) sînt încă în plină desfășurare : datele provizorii indică **posibilitatea reducerii în această nouă etapă** — în funcție și de unele îmbunătățiri de adus, în acest sens, actelor normative actuale — cu 20—25% a volumului de muncă și consumului de hîrtie pentru evidență.

dr. P. ALIU

Sistemul de conducere și sistemul informațional

DIN PUNCT DE VEDERE sistemic, întreprinderea reprezintă o unitate tehnico-economică concretizată prin existența unui proces tehnologic global, ce reunește toate procesele parțiale de transformare a obiectelor muncii în produse finite. Acest proces determină relații de interdependență tehnologică reciprocă și raporturi de proporționalitate între mărimea diferitelor subsisteme productive componente. Planificarea, organizarea și urmărirea activității întreprinderii sînt asigurate de aparatul de conducere (procesul decizional) la diferitele nivele ierarhice, prin decizii luate pe baza datelor din interior (procesul operațional), ceea ce presupune un sistem informațional rațional și eficient.

Conceptiile moderne privind organizarea unui sistem de conducere asigură posibilitatea autoreglării activităților, avînd la bază principiile ciberneticii privind structura elementelor de comandă. Principiul conexiunii inverse implică emiterea informațiilor de comandă (deciziilor), după prelucrarea informațiilor primite din execuție privind desfășurarea activității, în scopul reglării acesteia. Mecanismul constă în primirea datelor atît din interiorul activității, cît și din afară, realizarea de modele matematice și algoritmică pe baza metodelor cercetărilor operaționale, pentru prelucrarea datelor (fie manual, fie cu mijloace moderne de calcul), în scopul găsirii unor soluții optime care să asigure echilibrul între resursele materiale și umane, sarcinile de producție și îmbunătățirea indicatorilor de eficiență (productivitate, cost etc.).

Eficiența soluțiilor adoptate, în general a activității de conducere din întreprindere depinde într-o măsură hotărîtoare de existența unui sistem informațional cît mai operativ, cu responsabilități precise pentru fiecare treaptă ierarhică și care să permită dirijarea producției „din mers” prin înlăturarea la timp a tuturor abaterilor de la realizarea normală a sarcinilor prevăzute în planuri și programe. Aceasta se materializează prin proiectarea și implementarea unor organisme de organizare și funcționare reale, în perfectă concordanță cu gradul de dezvoltare al întreprinderii, utilizînd tehnici de colectare, transmitere, prelucrare și stocare a datelor, în așa fel încît organele de conducere să primească în timp util informații oportune pentru luarea deciziilor și tot în timp util informațiile de comandă să fie transmise direct organelor avizate, eliminîndu-se paralelismele, intersecțiile, circuitele lungi etc., care îngreuiază procesul de conducere și reduc eficiența activității întreprinderii.

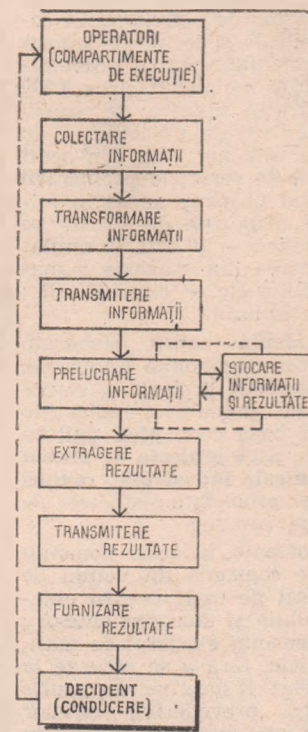
Pentru ca sistemul să fie eficient, trebuie implementate, potrivit necesităților specifice, o serie de concepte noi și anume :

- perfecționarea cadrelor de conducere, pentru a fi capabile să utilizeze corect sistemul, pe fiecare treaptă ierarhică ;
- descentralizarea procesului de luare a deciziilor pînă la nivelul cel mai de jos la care acestea pot fi luate (ceea ce mărește spiritul de răspundere și capacitatea de gîndire a conducătorilor respectivi) ;
- stabilirea de responsabilități pentru orice decizie care implică antrenarea de fonduri bănești suplimentare față de prevederile bugetului de cheltuieli (cel ce propune efectuarea unor cheltuieli să aibă siguranța eficienței propunerii sale) ;
- utilizarea indicatorilor de eficiență și competitivitate ca regulator al producției ;
- aplicarea principiului muncii colective ca mod curent de lucru, imprimînd fiecărui conducător spiritul de echipă în luarea deciziilor, paralel cu creșterea responsabilității sale individuale pentru realizarea sarcinilor ce-i revin din hotărîrile adoptate în colectiv ;
- însușirea și aplicarea unor metode noi de conducere, adaptate la cerințele progresului științific și tehnic, pentru antrenarea conștientă și activă a tuturor participanților la conducerea colectivă în vederea obținerii unor rezultate din ce în ce mai bune ;
- folosirea mijloacelor moderne de calcul și a tehnicilor de

analiză în probleme de organizare și conducere. Schema de mai sus prezintă fluxul informațiilor într-un astfel de sistem de conducere.

În condițiile imperativului unei noi calități în activitatea economică a întreprinderilor industriale, succesul depinde din ce în ce mai mult de optimizarea acțiunilor conducerii atît pentru prezent cît mai ales pentru viitor.

Petre ȘTRU
Alexandru CIUPERCĂ

Inaugurăm în acest număr o nouă rubrică, în care revista își propune să răspundă la întrebări pe marginea unor probleme actuale, de larg interes.

O cerință esențială a dezvoltării pe baze sănătoase a economiei mondiale, a ameliorării situației de pe piețele internaționale o constituie coborârea dobânzilor practicate la creditele bancare la niveluri rezonabile, în interesul tuturor statelor. În legătură cu această necesitate stridentă publicăm articolul de mai jos.

PERSPECTIVELE PE TERMEN SCURT ȘI MEDIU ALE EVOLUȚIEI RATEI DOBÎNZII PE PLAN INTERNAȚIONAL

PRINTRE cele mai importante fenomene de agravare a situației economice mondiale se numără evoluțiile din ultima vreme de pe piețele financiare internaționale caracterizate prin creșterea exagerată a nivelului dobânzilor bancare. Așa cum se știe politica monetară restrictivă promovată de unele țări occidentale, în mod deosebit de S.U.A., a avut efecte în lanț, declanșând majorarea dobânzilor și la alte categorii de credite. Rata dobânzilor preferențiale a ajuns în S.U.A. în vara anului 1981 la aproape 24% — record absolut în istoria economiei americane — iar celelalte țări occidentale au procedat la rîndul lor la majorarea ratei dobânzilor pe piețele naționale de capital pentru a atenua efectele negative ale politicii dobânzilor excesive a S.U.A. În consecință, s-a declanșat un adevărat „război al dobânzilor“, o cursă ascendentă generalizată a ratei dobânzilor pe piețele naționale și internaționale de capital. Procesul de creștere a ratei dobânzilor s-a transmis de pe piețele monetare din țările occidentale la toate categoriile de credite, inclusiv la cele pe termen lung acordate de instituțiile financiare internaționale. De exemplu, Banca Mondială — care la rîndul ei folosește și resurse împrumutate de pe piețele occidentale de capital — a majorat substanțial în ultimii ani rata dobânzilor la creditele acordate în scopul realizării unor proiecte de dezvoltare, de la 7—8% în 1977 la 11,6% în prezent.

Factor de agravare a declajelor internaționale

ESCALADA continuă a ratei dobânzilor s-a suprapus peste celelalte fenomene de criză din economia mondială — eriza energetică și a materiilor prime, inflația, fluctuațiile cursurilor de schimb, dezechilibrele plăților internaționale, datoria externă a țărilor în curs de dezvoltare — agravându-le și făcînd tot mai dificilă sarcina depășirii lor.

În condițiile interdependențelor crescînde din economia mondială contemporană, efectele nefavorabile directe și indirecte ale nivelului exagerat al dobânzilor se resimt în toate țările, mari sau mici, dezvoltate sau în curs de dezvoltare, cu atât mai mult cu cît în epoca noastră utilizarea creditelor este indispensabilă pentru o mare parte din procesele economice. Cu deosebită acuitate resimt aceste efecte țările în curs de

dezvoltare, absolut nevoite să recurgă la credite comerciale externe cu o dobîndă extrem de ridicată, de 15—20%, pentru a finaliza obiective economice care, odată intrate în funcțiune, au de regulă o rentabilitate mult mai redusă datorită unor dificultăți specifice țărilor în curs de dezvoltare: rămînea în urmă a infrastructurii, lipsa forței de muncă de înaltă calificare etc. În aceste condiții, nivelul exagerat al dobânzilor practicat deliberat de unele țări capitaliste dezvoltate antrenează o diminuare a resurselor economice, ceea ce nu numai că împiedică lichidarea subdezvoltării, dar și contribuie considerabil la agravarea ei. Astfel, datorită condițiilor extrem de nefavorabile în care sînt acordate, în loc de a reprezenta o cale eficientă de sprijinire a țărilor în curs de dezvoltare, creditele externe au devenit un instrument de secătuire a resurselor extrem de reduse ale țărilor „lumii a treia“, O NOUĂ FORMĂ DE EXPLOATARE ȘI ASERVIRE A ACESTOR ȚĂRI, DE PERPETUARE A EXPLOATĂRII CELOR SLABI DE CĂTRE CEI PUTERNICI. Aceasta cu atât mai mult cu cît, ca efect al creșterii exagerate a dobânzilor, în ultimii ani intrările de fonduri în contul ajutorului pentru dezvoltare în țările în curs de dezvoltare nu mai reușesc să acopere volumul crescînd al plăților pe care ele sînt obligate să le facă în contul datoriei lor externe.

În lumina efectelor negative pe care nivelul exagerat al dobânzilor le creează tuturor țărilor, inclusiv celor dezvoltate, România consideră că întreaga comunitate internațională este interesată și trebuie să acționeze cu fermitate pentru a determina renunțarea la politica dobânzilor înalte și trecerea la practicarea unor dobînzi raționale. Definind poziția țării noastre în această problemă, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia: „Este necesar să se acționeze cu toată hotărîrea pentru a pune capăt noilor forme de exploatare, printre care și cele folosite de capitalul financiar — impunerea unor dobînzi înalte — care pun poveri tot mai mari pe umerii țărilor în curs de dezvoltare, dezorganizînd, în același timp, întreaga economie mondială. Este necesar să se înțeleagă că aceasta dăunază intereselor generale ale popoarelor, este o cale care va duce la adîncirea crizei economice și va atrage neapărat riposta popoarelor sărace, care nu vor putea să sufere la infinit asuprirea și jaful imperialist“.

Țările dezvoltate sînt și ele afectate

de politica dobânzilor înalte, care a descurajat investițiile tocmai într-o perioadă de încetinire marcată a activității economice, ceea ce a avut drept consecință creșterea pînă la proporții fără precedent în perioada postbelică a dimensiunilor șomajului. Nu întîmplător efectele economico-sociale ale nivelului ridicat al dobânzilor au fost comparate de ministrul de finanțe al Franței cu cele ale unui al treilea „șoc petrolier“, iar politica dobânzilor exagerate practică peste Ocean a făcut și face în continuare obiectul unor critici vehemente chiar în rîndul țărilor dezvoltate, mai ales al celor vest-europene, determinînd o ascuțire a contradicțiilor interoccidentale.

Constituind un factor de adîncire a crizei economice din țările dezvoltate, creșterea nivelului dobânzilor acționează implicit în direcția îngustării pieței pe care o reprezintă aceste țări cu o pondere majoră în comerțul internațional. Puternica încetinire din ultimii ani a comerțului mondial își are însă explicația nu numai în reducerea piețelor țărilor dezvoltate, provocată de criză, ci și în condițiile mai grele de finanțare a schimburilor internaționale determinate de scumpirea creditului. În plus, comerțul internațional a fost afectat și de oscilațiile valorice ale cursului dolarului ca principală monedă de decontare pe plan internațional, oscilații cauzate în bună măsură tot de fluctuațiile ratei dobânzilor.

Contravenind intereselor majore ale economiei mondiale în ansamblul său, politica dobânzilor exagerate ridică în calea creșterii economice a țărilor în curs de dezvoltare dificultăți cu atât mai greu de suportat cu cît ele s-au adăugat altor fenomene negative cum sînt: diminuarea relativă a prețurilor exporturilor lor în raport cu prețurile produselor importate, măsurile protecționiste promovate de unele țări capitaliste dezvoltate, scumpirea masivă a prețului petrolului etc.

În această situație, pentru a putea achita dobînzi și ratele scadente la împrumuturile mai vechi, țările în curs de dezvoltare sînt nevoite să recurgă permanent la noi credite, cu dobînzi sporite, astfel că datoria lor externă a crescut în ultimul deceniu de peste șase ori, depășind 500 miliarde de dolari la sfîrșitul anului 1981.

Așa cum apreciază diferite documente oficiale, printre care și un raport întocmit în vederea apropiatei reuniuni

de la Geneva a Consiliului Economic și Social al O.N.U. (ECOSOC), actualele tendințe din economia mondială, provocate, în mare măsură, de politica monetară a țărilor occidentale și în special de ratele înalte din ultimii ani ale dobânzilor bancare, ar putea conduce la extinderea instabilității politice și la accentuarea suferințelor umane în multe dintre cele mai sărace țări ale lumii. Între altele, experții ECOSOC recomandă reducerea imediată a ratelor înalte ale dobânzilor, care frânează investițiile, sporirea fondurilor pentru finanțarea programelor de dezvoltare, inclusiv îmbunătățirea calitativă a asistenței economice pentru dezvoltare, lărgirea resurselor Fondului Monetar Internațional.

Amplificarea cheltuielilor militare — o cauză a nivelului excesiv al dobânzilor

ESTE indiscutabil că unul din factorii care au contribuit la creșterea nivelului dobânzilor în economia mondială l-a constituit accentuarea inflației.

Se apreciază că în condiții normale, nivelul dobânzilor ar trebui să se situeze cu 2—4 procente peste rata anuală a inflației: de exemplu, la o rată a inflației de 10%, rata nominală a dobânzilor ar trebui să fie de 12—14%, ceea ce ar însemna o rată reală a dobânzii de 2—4%. Or, înregistrarea unor creșteri galopante de prețuri de 10—15% în ultimii ani a acționat în sensul escaladei dobânzilor.

În prezent, în ciuda faptului că în S.U.A. rata inflației a coborât la 5—6% și chiar mai puțin, nivelul dobânzilor se menține foarte ridicat (16—17%). Cum se explică o rată reală a dobânzii de 10—12%?

O primă explicație constă în faptul că se ia în calcul nu atât rata trecută a inflației, cât mai ales cea prevăzută de cercurile de afaceri pentru perioada următoare, iar acestea se îndoiesc că actualul declin al inflației din S.U.A. ar fi de durată. Mulți specialiști apreciază că evoluția ceva mai favorabilă a prețurilor în trimestrul I 1982 s-a datorat în exclusivitate recesiunii deosebit de severe din economia americană și că odată cu înviorarea activității economice se va reveni la o rată ridicată a inflației.

O a doua explicație constă în cererea mare de credite, atât din partea sectorului public, cât și a sectorului privat. Deficitul bugetului federal american pe anul financiar în curs este prevăzut la peste 100 miliarde dolari; jumătate din economiile populației americane (o sursă centrală pentru oferta de credite) sînt destinate, deci, finanțării deficitelor bugetare. Finanțarea masivelor cheltuieli ale Administrației americane —

principal cheltuieli militare — a sporit considerabil cererea de credite și, în consecință, acționează în sensul majorării ratei dobânzilor. La acest factor trebuie să se adauge cererea sporită de credite din partea sectorului privat, multe corporații americane fiind nevoite din cauza crizei să apeleze la piețele de capital.

În sfîrșit, politica monetară restrictivă promovată de Sistemul Federal de Rezerve (Banca Centrală a S.U.A.) a limitat serios oferta de fonduri lichide, în ciuda faptului că cererea de credite — inclusiv pentru nevoile guvernului federal — a crescut considerabil. Cu toate că rezultatul a fost adîncirea crizei și agravarea șomajului, această politică monetară restrictivă a continuat.

Desigur este greu să fie prevăzută în detaliu combinația de factori care va acționa în viitor asupra nivelului dobânzilor. Dar cîteva coordonate pot fi apreciate drept probabile.

Inflația. Deși prognozele occidentale indică posibilitatea unei ușoare atenuări a inflației în lunile următoare ca urmare a agravării crizei, rata inflației se va menține în anii viitori la niveluri destul de ridicate; pe ansamblul O.C.D.E. probabil că ea nu va scădea sub 6—8% pe an. Deci, rata nominală a dobânzilor este puțin probabil să ajungă din nou, în anii următori, la nivelurile moderate din perioada anterioară declanșării crizei energetice și din contra, se așteaptă ca ea să se mențină la niveluri ridicate.

Politica monetară. Continuarea politicii monetare restrictive se dovedește deosebit de dăunătoare, criza generînd folosirea incompletă a unor capacități de producție, respectiv pierderea de venit național și accentuarea șomajului, ceea ce determină puternice conflicte sociale și politice.

În concluzie se poate aprecia că politica monetară restrictivă a ajuns la un „moment critic” și că se va asista la o relaxare a „frînei monetare”. Dar această relaxare nu va reduce decît într-o măsură limitată nivelul dobânzilor. Dacă relaxarea politicii monetare va fi de amploare acest lucru va accelera inflația și va genera pe această cale o nouă majorare a dobânzilor; dacă relaxarea va fi moderată, efectele în sensul descreșterii ratei dobânzilor vor fi modeste. De aceea la recenta reuniune a F.M.I. s-a recomandat utilizarea echilibrată și convergentă a mai multor instrumente de politică economică. Dar rata dobânzilor la creditele internaționale va rămîne sensibilă și la alți factori de influență, care pot determina un comportament de multe ori imprevizibil al acesteia, ca de altfel și în prezent. În mod deosebit, existența unor importante deficite bugetare în

toate țările occidentale, precum și dezechilibrele balanțelor de plăți, vor fi factori care vor acționa în sensul majorării ratei dobânzilor.

În concluzie, atît pe termen scurt cit și pe termen mediu, se poate aprecia că în relațiile internaționale se va menține un nivel relativ înalt al ratei dobânzilor, cu oscilații destul de sensibile de la o perioadă la alta.

Avînd în vedere efectele dezastruoase pe care le are scumpirea fără precedent a creditului internațional asupra țărilor în curs de dezvoltare, precum și tendințele menționate, reiese și mai clar necesitatea stringentă de a acționa pentru reducerea, prin toate mijloacele, a nivelului dobânzilor. Imperativul momentului este renunțarea la politica deliberată a dobânzilor înalte. În acest sens, România apreciază că întreaga comunitate internațională este interesată și trebuie să acționeze cu toată hotărîrea pentru a stăvili escalada dobânzilor, pentru luarea unor măsuri concrete în vederea reducerii dobânzilor la niveluri justificate din punct de vedere economic.

Pentru frînarea cursei dobânzilor exagerate, țara noastră a propus atît la O.N.U. cit și la F.M.I. și B.I.R.D. încheierea unei înțelegeri internaționale potrivit căreia plafonul maxim al dobânzilor să nu depășească 8%; pentru țările în curs de dezvoltare, acest plafon să nu fie mai mare de 5%, iar statelor celor mai puțin dezvoltate să li se acorde credite fără dobîndă sau cu dobînda de maximum 2—3%.

De asemenea, avînd în vedere situația care s-a creat, țara noastră apreciază că rezolvarea problemelor legate de datoria externă a țărilor în curs de dezvoltare constituie un obiectiv ce merită o atenție specială în cadrul procesului instaurării noului ordin economic internațional. În acest sens, încă de la sesiunea specială a Adunării Generale a O.N.U. din toamna anului 1980, România a propus măsuri pentru ușurarea datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare și echilibrarea balanțelor lor de plăți, cum sînt anularea datoriei externe a țărilor cu un venit național de sub 500—600 dolari pe locuitor, aplicarea de reduceri ale datoriilor, instituirea de moratorii, reșalonarea plăților, inclusiv amînarea rambursării unor datorii pe perioade lungi, de 15—20 ani, fără aplicarea de dobînda, pentru țările în curs de dezvoltare împovărate de datorii.

Înfăptuirea acestor propuneri realiste, constructive și echitabile ar corespunde adevăratelor interese pe termen lung ale tuturor țărilor, cauzei generale a progresului și păcii în lume.

Ilie MĂGURA

INVESTIȚIA SPECIFICĂ, indicator economic cu multiple valențe (I)

1. Probleme metodologice

INVESTIȚIA specifică exprimă un raport între volumul de investiții efectuat și sporul cu o unitate a producției realizate, într-o perioadă determinată de timp. Ea reprezintă volumul de investiții necesar pentru realizarea unei producții suplimentare de o unitate, exprimată fie în unități monetare, fie în unități naturale (sau convenționale).

Investiția specifică constituie deci o expresie sintetică a efortului investițional în raport cu producția respectivă obținută. În practica economică din țara noastră, investiția specifică*) este — de regulă — considerată ca un indicator de eficiență economică a cărui semnificație economică se limitează la nivel microeconomic, la nivel de obiectiv de investiții. În cele ce urmează ne-am străduit să extindem aria de folosire a investiției specifice, relevând valențele acestui indicator atât la nivel macroeconomic, cât și la nivelul ramurilor economiei naționale și sub-ramurilor industriei. Analiza comparativă a investiției specifice evidențiază economia de muncă socială care se poate obține la investiții pentru realizarea unui anumit spor al producției sociale.

Sfera de analiză a investiției specifice poate fi extinsă și pe plan internațional, dată fiind similitudinea elementelor de efort și efect din care este constituit acest indicator de eficiență economică. Investiției specifice ca indicator economic, îi corespunde din punct de vedere al tehnicii de calcul „coeficientul marginal al capitalului”, utilizat în analiza economică occidentală.

Analiza comparativă internațională a investiției specifice permite să se evidențieze gradul de eficiență a investițiilor în diferite țări; analiza este facilitată de faptul că acest coeficient poate evita procesul atât de controversat de transformare a monedelor naționale într-o monedă unică.

Această analiză comparativă nu are semnificație limitată la planul teoretic; dată fiind intensificarea participării economiei românești la diviziunea internațională a muncii, prezintă un deosebit interes cunoașterea nivelului de eficiență a unităților economice similare din alte țări, cu care unitățile românești noi puse în funcțiune se vor confrunta în competiția tot mai crâncenă în condițiile conjuncturii actuale.

*) Legislația definește astfel acest indicator: „valoarea investiției (conform devizului general din documentația tehnică) raportată la capacitate sau la valoarea producției marfă în cazul întreprinderilor cu producție eterogenă care nu poate fi exprimată în unități fizice sau convenționale”. (vezi H.C.M. cu privire la pregătirea și realizarea lucrărilor de investiții. Buletin Oficial nr. 75-76. Par- tea I, 7.VII-1970).

Investiția specifică poate fi utilizată la nivel macroeconomic în scopul previziunii și planificării investițiilor: cunoscându-se investiția specifică pe fiecare ramură și fiind date creșterile planificate ale producției se poate determina necesarul de investiții în fiecare ramură. În acest context se pune problema transformării investiției specifice într-un normativ de eficiență determinat în mod științific pe obiective, grupe de produse, subramuri și ramuri.

Determinarea cantitativă a investiției specifice la nivel macroeconomic pentru o anumită perioadă se efectuează pe baza următoarei formule:

$$I_s = \frac{\sum_{t=1}^n I_t}{\Delta Y_t}$$

$$\Delta Y_t = Y_n - Y_0$$

unde:

- I_s — investiția specifică
- I — investițiile
- Y — venitul național
- t — perioada analizată
- n — anul fiind al perioadei analizate

La nivel macroeconomic, investiția specifică arată câte unități monetare naționale au fost necesare să fie investite în decursul perioadei analizate pentru a obține un spor cu o unitate monetară a venitului național (sau altă expresie a producției agregate) în țara respectivă. În esență, investiția specifică reprezintă suma de bani investită pentru a obține o unitate monetară suplimentară de producție.

Dacă numărătorul formulei investiției specifice este evident (este vorba de suma investițiilor în perioada analizată) determinarea numitorului, și anume ΔY_t care exprimă „sporul de venit național” ridică o seamă de probleme. Pe ansamblul economiei naționale și pe ramurile producției materiale neagricole, „sporul de venit național” poate fi calculat prin diferența dintre venitul național din ultimul an al perioadei analizate și ultimul an al perioadei precedente, considerat ca an de bază în analiză:

$$\Delta Y_t = Y_n - Y_0$$

Aceasta este însă numai o variantă de calcul, bazată pe prezumția că sporul de venit național dintr-o perioadă se datorează investițiilor efectuate în perioada respectivă. Or, în realitate există un decalaj în timp între perioada procesului investițional și perioada în care investițiile își manifestă efectele asupra volumului producției. Această problemă este cunoscută în literatura de specialitate sub denumirea de „lag” investițional. Acest termen englez s-a încetățenit în literatura economică din țara noastră (ca și din alte țări în care engleza nu este

limba oficială) dată fiind elaborarea și cuantificarea de către econometria americană a acestei noțiuni, preluate din fizică. În științele fizice prin „lag” se înțelege cantitatea (sau valoarea) cu care se întârzie într-un curent sau într-o mișcare, de pildă în transmiterea energiei electrice printr-un corp. În limba română, cuvântul „lag” se traduce, în general, prin „întârziere, încetănire, decalaj”.

Economiștii români au ezitat să traducă cuvântul „lag” prin unul din acești termeni, deoarece s-ar fi putut crea o confuzie asupra semnificației economice a acestei noțiuni, fiindcă nu este vorba nici de întârziere, nici de încetinire, nici de decalaj, ci de un proces de prelungire în timp a efectelor economice a investițiilor puse în funcțiune.

Cuantificarea „lag”-ului investițional este încă o problemă nerezolvată de teoria și practica economică. Considerăm însă că elaborarea a trei variante de calcul printr-o extindere a efectelor investiției cu 1, 2 și 3 ani poate fi suficientă, respectiv, un calcul al sporului de venit național în variantele următoare:

$$\Delta Y_t = Y_{n+1} - Y_1$$

$$\Delta Y_t = Y_{n+2} - Y_2$$

$$\Delta Y_t = Y_{n+3} - Y_3$$

Perioada de calcul a investiției specifice exercită o influență asupra dimensiunii acestui indicator, care nu poate fi subapreciată. Calculul investiției specifice an de an este lipsit de semnificație pentru o analiză macroeconomică dinamică, constatându-se mari variații de la un an la altul, în funcție de o serie întregă de elemente, dintre care menționăm: oscilațiile producției și coeficientul de transformare a investițiilor în fonduri fixe.

Determinarea investiției specifice la nivel macroeconomic și pe ramurile economice nu are semnificație decât pe o perioadă de timp de minimum cinci ani. Cu cât perioada de analiză este mai îndelungată, cu atât se compensează o seamă de factori aleatori și se obține o imagine mai reală asupra dimensiunii indicatorului.

Analiza eficienței investițiilor la nivel macroeconomic și pe ramuri ne arată că investiția specifică poate lua uneori și valori negative, ceea ce pare absurd din punct de vedere economic: efectuarea de investiții nu poate să determine o scădere a producției. Investi-

M. HOROVITZ
Gh. ZAMAN
Șt. SANDU

Instituțul de economie socialistă

(Continuare în pag. 25)

15 ani de la înființarea Institutului de economie mondială

NOI EXIGENȚE ÎN FAȚA CERCETĂRII
ECONOMIEI MONDIALE

SESIUNEA științifică jubilară cu prilejul împlinirii în aceste zile a 50 de ani de cercetare românească în domeniul conjuncturii economice mondiale și a 15 ani de activitate a Institutului de economie mondială a reprezentat pentru toți lucrătorii din domeniul cercetării economice nu un simplu act profesional, tradițional, ci un eveniment cu multiple semnificații. Această sesiune a urmărit să reliefeze, este adevărat parțial, dar elocvent, noile dimensiuni și trăsături ale cercetării românești în domeniul economiei mondiale, rezultate din politica consecventă a Partidului Comunist Român privind valorificarea continuă a tezaurului gândirii economice progresiste românești, analiza celor mai actuale probleme ale gândirii și practicii economice contemporane, creșterea contribuției științei la progresul economic al patriei noastre.

Cu acest prilej se cuvine să adresăm întreaga noastră recunoștință și grațitudine conducerii de partid și de stat, secretarului general al partidului, președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care, prin întreaga sa activitate — atât pe plan teoretic cât și practic — a ridicat știința economică la rangul de forță motrice a dezvoltării societății noastre, a deschis noi orizonturi cercetărilor economice și a imprimat noi valențe dar și exigențe, muncii de cercetare, corespunzător rolului său crescând în viața socială.

În același timp, aniversarea este și un prilej de bilanț și de analiză responsabilă, de apreciere a muncii depuse de către toți cei care în decursul celor cinci decenii au demonstrat, cu forța exemplului personal, necesitatea, dar și posibilitatea organizării și desfășurării cercetărilor românești în domeniul conjuncturii mondiale, al relațiilor economice internaționale sau al economiei mondiale și au elaborat lucrări științifice și patriotice în conținut, utile maselor de oameni ai muncii pentru practica curentă și înfăptuirea unor obiective strategice majore, eficiente pentru prosperitatea poporului nostru.

Împlinirile Institutului de economie mondială au contribuit la ridicarea prestigiului cercetării economice românești atât pe plan intern cât și interna-

țional. În acest sens, s-ar putea face multe comparații statistice privind numărul studiilor de cercetare și volumul activităților desfășurate în decursul celor 5 decenii de existență a institutului, dar, după opinia noastră, acestea nu ar reflecta decât parțial activitatea institutului. O încercare de sinteză asupra valențelor cercetărilor întreprinse în decursul timpului reliefează cu pregnanță progresele calitative obținute în domeniul cercetării economiei mondiale, îndeosebi în ultimii 15 ani, progrese care se încadrează organic în sistemul complex al factorilor dinamizatori ai dezvoltării economiei naționale și al transformărilor profunde din societatea românească în etapa inaugurată de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român.

Sub auspiciile unei orientări și îndrumări permanente din partea conducerii superioare de partid și de stat, și, îndeosebi, datorită preocupărilor și contribuțiilor novatoare ale secretarului general al partidului — tovarășul Nicolae Ceaușescu — privind desfășurarea unor cercetări originale proprii referitoare la procesele prezente și la tendințele de viitor ale economiei mondiale, pe fondul unei activități în continuă perfecționare, stimulată de inteligență, exigență și autoexigență, de cutezanță și dorință de afirmare, s-a creat o școală românească de cercetare a relațiilor economice internaționale, racordată la cerințele practicii economice contemporane și angajată direct în confruntările de opinii din gândirea economică mondială.

Intrarea României în etapa decisivă a fâuririi societății socialiste multilaterale dezvoltate, înfăptuirea obiectivelor aprobate de Congresul al XII-lea al partidului impun noi exigențe față de cercetarea economică românească. Pentru cercetarea din domeniul economiei mondiale, acestea prezintă particularități distincte.

Stadiul actual al economiei naționale, precum și obiectivele majore ale evoluției viitoare impun intensificarea și dezvoltarea relațiilor economice ale României cu alte țări, creșterea continuă a eficienței comerțului nostru exterior. În abordarea și analiza acestor probleme trebuie să se pornească, în primul rând, de la răspunderea de înalt patriotism ca prin soluțiile și propunerile la care se ajunge, să se asigure maximum

de valorificare a producției destinată exportului. Trebuie să fim preocupați permanent de ideea că poporul nostru, care depune imense eforturi și face mari sacrificii pentru înfăptuirea civilizației socialiste, merită să beneficieze integral de rezultatele muncii sale și trebuie ferit de orice formă de transfer al avuției naționale peste graniță. Eficiența economică, obținerea unor rezultate maxime cu cheltuieli minime, nu poate și nu trebuie să fie amânată de la o etapă la alta sau transferată de la un produs la altul. Să înțelegem cu toții că eforturile fiecărui om și colectiv de muncă trebuie să se concretizeze, într-un timp cât mai scurt, în efecte maxime, că fiecare generație trebuie să beneficieze cât mai mult de rezultatele muncii sale. Totodată, situația actuală a relațiilor economice internaționale — care cunoaște o ascensiune continuă a fenomenelor negative și amplificarea inegalităților economice —, necesitatea lichidării datoriei externe, într-un timp cât mai scurt, impun cercetării în domeniul economiei mondiale exigențe deosebite. În studiile care se întocmesc trebuie să se pornească de la ideea că situația economică actuală nu mai acceptă nici un fel de risc — care de regulă este înțeles ca pierdere — în relațiile noastre economice cu alte țări. De aceea, calitatea analizei și, mai ales, a soluțiilor concepute sînt hotărîtoare pentru evoluția prezente și viitoare a comerțului exterior și relațiilor financiar-bancare cu alte țări.

Este necesar ca odată cu concentrarea eforturilor pentru creșterea contribuției noastre la soluționarea problemelor practicii actuale să se dezvolte cercetările de prognoză. În domeniul economiei mondiale, fără surprinderea din timp a evoluției fluxurilor internaționale nu se poate realiza eficiența maximă a prezentului derivat din prevederea viitorului mai apropiat sau mai îndepărtat. Iată de ce consider că este o obligație majoră a fiecărui colectiv de cercetare să elaboreze studii complexe de prognoză, variante de soluții, ținîndu-se seama de eventualele posibilități de comportare a mecanismelor, pîrghiilor și fluxurilor economice internaționale.

Constituie, totodată, o datorie a tuturor celor care desfășoară activitate pe

prof. dr. Ioan V. TOTU

TRECUT ȘI PREZENT ÎN CERCETĂRILE ROMÂNEȘTI DE CONJUNCTURĂ INTERNAȚIONALĂ

SARBĂTORIREA a 15 ani de la înființarea actualului Institut de Economie Mondială coincide cu aniversarea a 50 de ani de la inițierea primelor cercetări de conjunctură economică din România. Într-o epocă în care, în întreaga Europă, se constituiau sau erau dezvoltate institute specializate de cercetare a conjuncturii, cu funcție de „observator național”, ia ființă și în România, în 1932, „Institutul Românesc de Conjunctură”. Institutul reunea circa 40 de tineri economiști, ingineri și matematicieni (prof. Octav Onicescu, N. Georgescu-Roegen, Mircea Vulcănescu, D. Iordan, Roman Cresin, Paul Sterian ș.a.) care își propuneau să organizeze o documentare cât mai completă asupra economiei naționale, să construiască serii de indici necesari analizei obiective a acestora și să efectueze studii de conjunctură, pe principalele ramuri, ca și pe ansamblul economiei românești. Rezultatele activității acestui prim „laborator de cercetări” — cum îl caracteriza cu prilejul primei sale aniversări, Acad. Octav Onicescu, pe atunci membru în Consiliul de administrație al Institutului — sînt materializate într-un „Buletin trimestrial” editat cu începere din 1933, completat, un an mai târziu și de un „Buletin lunar”. Prima etapă a cercetărilor românești de conjunctură durează pînă în 1935 cînd Institutul își încetează activitatea.

O a doua etapă începe în 1936, cînd ia ființă „Asociația românească pentru studiul conjuncturii economice”. Asociația are în frunte pe profesorii Virgil Madgearu și Victor Bădulescu și reia sub titlul „Conjunctura economiei românești” publicarea unei noi serii din buletinul trimestrial, iar din 1938, și din Buletinul lunar. Economiștilor care se afirmă încă din prima etapă a cercetărilor conjuncturale li se adaugă astfel, în perioada 1936—1940, o nouă promoție de tineri economiști între care Titus Cristureanu, D. Georgescu, Roman Moldovan, Gh. Rădulescu, H. Silber, G. Tudorică, Gh. Zane ș.a. În 1940, Asociația se transformă în „Institutul românesc pentru studiul conjuncturii economice”

care, însă, își încetează activitatea în toamna aceluiși an, odată cu asasinarea profesorului Virgil Madgearu.

După război, cercetările de conjunctură economică internațională încep într-un cadru modest la Comisariatul general al comerțului exterior, de unde nucleul de specialiști format trece, în 1950, la Camera de Comerț și se transformă în 1954 într-o „Direcție de conjunctură”. Direcția de conjunctură — condusă din 1956 de prof. dr. Al Zamfir — începe să editeze un buletin „Informații de comerț exterior” (care apare și astăzi, săptămînal) și o publicație anuală „Conjunctura economiei capitaliste”, pe care Institutul de Economie Mondială avea să o continue și perfecționeze sub titlul „Conjunctura Economiei Mondiale”.

Momentul de cotitură, care scoate cercetările de conjunctură economică internațională din stadiul exercițiilor inițiale și le deschide noi orizonturi, intervine după Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, cînd este formulată cerința de a se amplifica și a se ridica la un nivel superior întreaga activitate de comerț exterior.

La consfătuirea din februarie 1967 privind problemele comerțului exterior, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, inițiază înființarea unui institut specializat cu profil larg și definește liniile de orientare ale cercetărilor românești de conjunctură economică internațională în direcția și organică legătură cu politica de participare intensă și eficientă a României la diviziunea internațională a muncii: „Este necesar să trecem la crearea în cel mai scurt timp a unui organism special pentru prospectarea pieței străine, pentru studierea conjuncturii pieței, a perspectivelor de dezvoltare a economiei mondiale, a posibilităților de desfacere a produselor și de importare a materiilor prime și materialelor, pentru cunoașterea fluctuației prețurilor pe piața mondială”.

Sub impulsul creator dat astfel de tovarășul Nicolae Ceaușescu este înființat, la 28 aprilie 1967, „Institutul pentru studierea conjuncturii economice internaționale”, care-și începe practic activitatea la 1 iulie același an. În 1970, Institutul trece în subordinea Ministerului Comerțului Exterior, își cristalizează profilul și își redefinește rolul în cadrul unor măsuri de ansamblu vizînd ridicarea pe o treaptă superioară a întregului sistem de comerț exterior.

În 1976, odată cu reorganizarea Institutului Central de Cercetări Economice, subordonat Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale, a fost lărgit și profilul Institutului pentru studierea conjuncturii economice internaționale care a căpătat denumirea sa actuală de **Institutul de economie mondială**. Esențială a fost, însă, integrarea institutului în ansamblul familiei institutelor românești de cercetări economice. Momentul acesta trebuie reținut deoarece apartenența la Institutul Central de Cercetări Economice a constituit, după 1976, un factor stimulator pentru progresul cercetărilor din fiecare institut component.

Posibilitatea fiecăruia de a se sprijini pe rezultatele activității tuturor celorlalte institute economice și mai ales coordonarea efectivă realizată de către Institutul Central prin dezbateri de fond joacă un rol de primă importanță nu numai în orientarea unitară a tuturor colectivelor de cercetare spre obiectivele prioritare ale actualei etape, dar și în realizarea mai eficientă de către fiecare institut în parte a sarcinilor specifice ce-i revin în efortul comun îndreptat spre îndeplinirea politicii Partidului Comunist Român. Sub semnul acestor preocupări al marilor sarcini care stau în fața economiei românești se desfășoară și întreaga activitate științifică a Institutului de Economie Mondială.

prof. dr. Costin MURGESCU

*Membru corespondent al
Academiei Republicii
Socialiste România*

frontul cercetării să acționeze perseverent pentru creșterea gradului de valorificare a elaboratelor. În acest sens se impune să fie eliminate orice forme de automulțumire. Trebuie folosite toate posibilitățile pentru a transpune în practică soluțiile concepute, dacă există convingerea, că ele sînt bune. Să nu uităm niciodată că întotdeauna noul pătrunde greu și trebuie sprijinit pentru promovarea sa în lupta cu rutina, comoditatea, necunoașterea, indolența, iresponsabilitatea, mediocritatea. În același timp, este necesar să facem cu-

noscute realizările noastre maselor de oameni ai muncii din țara noastră, nu pentru a ne lăuda, ci pentru a ne îndeplini obligația elementară de a contribui la lărgirea posibilităților de cunoaștere a acestora, garanția sigură a valorificării maxime a rezultatelor cercetărilor științifice. Activitatea de cercetare are ca beneficiar principal producătorul și comerciantul efectiv și nu administratorul producției sau comerțului, care este susceptibil oriînd la birocrație. Iată de ce publicarea de lucrări științifice pe teme și probleme ale economiei mondiale și relațiilor economice ale României cu alte țări, or-

ganizarea de dezbateri în unitățile productive cu oamenii muncii, constituie obiective majore ale activității de cercetare.

Calitatea studiilor realizate pînă în prezent precum și competența forțelor angrenate în cercetarea economiei mondiale sînt garanții sigure ale îndeplinirii sarcinilor de importanță națională care sînt stabilite pentru cercetarea economică de conducere a partidului și statului nostru, de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

REALITĂȚILE ultimei părți a deceniului al șaptelea și întreg deceniul al optulea oferă suficiente dovezi pentru a conchide că în lumea actuală există un sistem sui generis de crize, caracteristic punctului culminant al unei epoci de tranziție în care, pe un plan esențial se confruntă și confruntă ample forțe progresiste cu încă destul de puternice forțe conservatoare, reacționare. Sistemul amintit este legat, în mare măsură, de criza de sistem a capitalismului ca și de cea a relațiilor economice internaționale tradiționale, relevându-se preocuparea insistentă pentru a găsi noi căi și modalități de realizare a progresului în lume. Pe acest fond și-a făcut apariția un nou curent de gândire economică, cu orientări diferite, curentul radical.

Privit la nivel general, radicalismul acestui curent este legat de insatisfacția, nemulțumirea nutrită de anumite categorii sociale față de modul cum sînt înțelese și soluționate multe probleme economice ale contemporaneității. Sursa principală a nemulțumirii radicalilor o constituie practicile monopolist-statale, numeroasele crize existente, inechitățile din relațiile internaționale și modul în care teoriile economice burgheze se raportează la realități. Recunoscînd meritele economiilor socialiste, radicalii formulează critici la adresa unor nerealizări, la adresa unor aspecte neevoluate ale teoriei marxiste pe care, în ansamblu, o apreciază ca o importantă sursă de inspirație. Căci, așa cum apreciază unul din inspiratorii și reprezentanții radicalismului, influența marxismului „s-a extins și asupra celor care bănuiau cel mai puțin că sînt supuși a acestei influențe. În parte acest rezultat se datorește măreției realizărilor în teoria socială. Nimeni, nici înainte și nici după K. Marx n-a sintetizat felul de a fi și de a acționa al oamenilor și nu le-a prezentat împreună — clase sociale, comportamente economice, natura statului, imperialismul și războiul, toate sînt cuprinse într-un mare tablou care cuprinde trecu-

Radicalismul în gîndirea economică contemporană (I)

... și viitorul îndepărtat.”) Influența doctrinei marxiste crește în măsura în care ea se dezvoltă ținînd seamă de noile procese și fenomene ale unei lumi tranziționale. Și radicalii resimt această influență, însuși rolul lor fiind în creștere, nu liniară ci cu multe meandre, nu lină ci prin ample confruntări, chiar pe propriul teren, între diverse orientări.

Putem distinge cîteva caracteristici ale curentului radical în gîndirea economică printre care: preocuparea insistentă de schimbare a stărilor de lucruri, mai mult sau mai puțin substanțial, îndeosebi în economiile capitaliste, cele subdezvoltate sau în curs de dezvoltare, în ordinea economică internațională etc.; atitudinea critică față de capitalismul actual în general și față de „societatea de consum” în speță; relevarea stării de criză a gîndirii economice burgheze ortodoxe, critica tezelor ei apologetice de care adepții radicalismului tind să se debaraseze orientîndu-se spre surse teoretice de stînga, promoatoare ale transformărilor, spre teoria revoluționară a clasei muncitoare, în bună măsură spre instituționalismul critic, cel inițiat de Th. Veblen în S.U.A., în unele cazuri spre anarhism și troțkism; preocuparea de readucere în actualitate a unor cuceriri teoretice ale trecutului, ale economiștilor burghezi clasici și îndeosebi a teoriei valorii-muncă; lipsa de unitate

organică a teoriilor și pozițiilor adepților curentului radical legată de eterogenitatea bazei sociale reprezentate — categorii intermediare, mică burghezie, intelectualitate, burghezie monopolistă, burghezie națională din țările eliberate de sub colonialism și chiar unele categorii ale muncitorilor — ca și de cea a surselor de inspirație. În cadrul curentului radical sînt formulate soluții care, în planul orînduirilor sociale, merg de la recunoașterea inevitabilității mersului în direcția socialismului, pe căi și în chipuri foarte variate, la ideea de convergență a socialismului cu capitalismul, ambele curățate de anumite neajunsuri, iar în unele cazuri, la ideea reformării capitalismului, incluzînd în aceasta (spre deosebire de obișnuiții reformiști burghezi sau mic burghezi) și unele reforme structurale. Pornind tocmai de la trăsăturile menționate, în cadrul curentului radical se pot distinge mai multe orientări: de stînga (nu stingistă); orientarea mic burgheză; orientarea burgheză din țările capitaliste dezvoltate; orientarea antiimperialistă, progresiv-democratică din țările „lumii a treia” pe care am putea-o numi radicalismul subdezvoltării.

Prima orientare, cea de stînga, care promovează criticile și susține măsurile cele mai radicale, se apropie mult de gîndirea de pe poziții revoluționare. Uneori, mai ales în cazul S.U.A., acești radicali conlucrează direct cu economiști marxști ca P. Sweezy, P. Boran, J. Gurly ș.a., gînditori ce preiau și prelucrează în chip critic cercetări de specialitate ale unor economiști mai realiști, de prestigiu — ca W. Leontieff, Fr. Perroux, P. Sraffa ș.a.; el promovează, ca regulă, idealuri socialiste și caută căi adecvate de depășire a stărilor de criză pe care le leagă de alternative democratice mai hotărîte, într-adevăr radicale, ale dezvoltării, implicînd în acest proces și importante reforme structurale — fapt care-i determină pe unii specialiști să-i aprecieze pe radicalii din această categorie ca fiind gînditori marxști specifici acestei țări capitaliste puternice.*)

FIȘE

RELATII
INTERNATIONALE
documente

ROMÂNIA
și noua ordine
internațională

EDITURA POLITICĂ

● Volumul „România și noua ordine internațională”, realizat sub egida INSTITUTULUI DE ECONOMIE MONDIALĂ (coordonator Nicolae Ecobescu și tipărit la EDITURA POLITICĂ, prezintă prima parte a unei lucrări mai ample, concepută să evedențieze, printr-un apel deliberat la rigoarea documentelor, contribuția originală a țării noastre la dezvoltarea teoriei și la lupta pentru edificarea noii ordini internaționale. Textele prezentate în volum, selectate din operele secretarului general al partidului precum și din alte documente de partid și de stat, urmăresc să înlesnească cititorului atât înțelegerea profundă a concepției românești cu privire la componentele esențiale ale procesului

de edificare a unei noi ordini în lume, cit și a modalităților concrete de acțiune ce se impun în diversele sfere ale vieții internaționale. Tocmai pentru a evidenția procesul de îmbogățire a concepției românești asupra noii ordini internaționale, autorii au optat, în cadrul fiecăruia din capitolele volumului (noua ordine internațională — imperativ al destinderii, progresului și păcii; coordonate politice ale edificării noii ordini internaționale; direcțiile de acțiune pentru lichidarea subdezvoltării; experiența R.S. România în depășirea stadiului de țară în curs de dezvoltare; aspecte social umanitare ale noii ordini; dimensiunea culturală; componenta juridică; îmbunătățirea activității O.N.U.),

pentru o ordonare a textelor în funcție de criteriul cronologic.

Analiză economică

● Cerințele activității întreprinderilor economice în actuala etapă de dezvoltare a economiei sovietice solicită, într-o măsură tot mai importantă, desfășurarea unei largi și continue acțiuni în domeniul analizei economice. Există, în această direcție, importante acumulări de date, observă M. I. Bakanov și A. D. Șermet în lucrarea „Teoria analizei economice” publicată arul trecut la Editura „FINANȚE ȘI STATISTICĂ” din Moscova, dar lipsesc elemente care ar putea preciza configurația unei teorii a analizei economice.

Radicalii de stînga se deosebesc de economiștii marxști îndeosebi prin minimalizarea rolului clasei muncitoare în conducerea și realizarea proceselor de transformări revoluționare, ca și prin modul cum concep economia socialistă. În afara acestor deosebiri principale, mai sînt și altele, dar nu este necesar ca ele să fie supra-dimensionate și nu trebuie să fie considerate obstacole în calea colaborării, a conc lucrării cu economiștii radicali.

A doua orientare din gîndirea radicală, cea mic burgheză, are ca importantă sursă de inspirație proudhonismul, bakunismul, în general anarhismul și troțkismul; de regulă, exaltă formele violente ale transformărilor, critică virulent capitalismul iar în ce privește imaginea despre socialism acordă mare importanță valorilor și libertăților individualiste, critică centralismul planificării și pune accent pe acțiunea legilor pieței. În cadrul acestei orientări găsim îmbinate, uneori, reformismul mic burghez cu extremismul stîngist; în unele cazuri de aici se recrutează teoreticienii „noi stîngi”.

O altă orientare în cadrul curentului radical este cea a radicalismului burghez, care s-a constituit ca urmare a detașării unor economiști mai realiști de curentele ortodoxe ale keynesismului, neoclasicismului și neoliberalismului; în cadrul acestei orientări se căutate modalități noi de înțelegere a unor probleme cu care este confruntată știința economică, cum sînt cele ale blocării mecanismelor capitalismului monopolist de stat, ale stagflației și slumpflației, ale marilor decalaje în lume și ale fărîrii unei noi ordini economice internaționale, ale căilor ieșirii din criză și ale noilor modele de realizare a creșterii economice etc. Critica adepților acestei orientări merge mai departe de constatarea marilor raie ale capitalismului, îndreptîndu-se spre explicarea lor prin unele cauze mai profunde — marea putere

a monopolurilor, a complexelor militar-industriale-guvernamentale, discrepanțele prea mari de avere și putere, exploatarea — acum în forme neocolonialiste — a fostelor colonii de către fostele metropole etc.²⁾.

Nu se merge însă atît de departe încît să se pună în discuție baza economică a capitalismului actual. Alternativele democratice propuse pentru ieșirea din criză cantonează reforme obișnuite dar și unele restructurări vizînd raportul între sectorul public și cel privat, între partea planificată a economiei și cea lăsată la „voia” pieței, raportul între stat și economie în sensul realizării unei mai echitabile distribuiri și redistribuirii a veniturii naționale etc. Înaintarea spre socialism este concepută de ei ca un proces evolutiv, lent, socialismul însuși fiind apreciat ca un compromis între vechi și nou, între libera inițiativă și colectivism, între plan și piață etc., fără a afecta fundamental proprietatea, ci apelînd la unele redistribuirii ale ei³⁾.

O a patra orientare, pe care am putea-o numi radicalismul subdezvoltării, se caracterizează printr-o poziție antiimperialistă, antineocolonialistă, prin idei constructive privitoare la fărîrea unei noi ordini economice internaționale, prin explicarea genezei subdezvoltării și formularea de teorii și căi cu privire la eradicarea ei. Produsul teoretic cel mai important al acestei orientări este doctrina economiei periferice, la a cărei fundamentare și-au adus contribuția economiști ca: R. Prebisch, C. Furtado, P. C. Mahalanobis, A. Gûnder-Frank, Samir Amin, E. Emmanuel, J. Saigal ș.a. Doctrina economiei periferice, cum aprecia o sursă engleză, „este o contribuție originală și stimulatorie în problematica creșterii economice. Aceasta este prima școală teoretico-economică proprie în zonele slab dezvoltate ale lumii⁴⁾”. De regulă, economiștii ortodocși occidentali nu recunosc asemenea contribuții valoroase ale economiștilor lumii a treia.

Caracteristicile menționate mai înainte — și care dau contururi aparte curentului radical — se realizează în modalități variate în fiecare din cele patru orientări, dînd o anume unitate teoretică într-o diversitate de înțelegere a realităților și de concepere a modalităților de prefacere, mai mult sau mai puțin radicală, a lor. Într-o continuare a acestui articol vom pune analizei cîteva idei și poziții ale radicalismului, îndeosebi pe exemplul orientării de stînga.

prof. dr. Ivanciu Nicolae-VĂLEANU

*) în S.U.A. economiștii respectivi sînt grupați în „Union for Radical Political Economic” (U.R.P.E.), întemeiată în 1968; printre adepții mișcării se numără economiști ca H. Gintis, A. Ewans, Th. Weiskopf, H. Sherman, H. Magdoff ș.a. Principala lor publicație este The Review of Radical Political Economics care, pînă la criza din 1974-1975, a avut ca teme principale imperialismul și subdezvoltarea, complexul militar-industrial, societatea de consum și discrepanțele de avere și putere; mai apoi, accentul a căzut pe analiza crizelor, a sistemelor comparate și a căilor de ieșire din criză. În Franța principalii reprezentanți — S. de Brunhoff, M. Beaud, C. Servolin, H. Puel ș.a. — sînt grupați în „Association pour la critique des sciences économiques et sociales”, creată în 1973. Reprezentanta acestei orientări în Anglia poate fi socotită „Noua școală economică de la Cambridge” printre ai cărei promotori înțîlmim pe J. Robinson și P. Sraffa.

**) Printre susținătorii acestor orientări se înscriu economiști și sociologi de vază ca J. K. Galbraith și M. Harrington în S.U.A., J. Robinson și P. Sraffa în Anglia, Fr. Perroux și P. Fabra în Franța, G. Myrdal în Suedia, S. Tsuru în Japonia ș.a. Analizele critice ale unora dintre adepții acestui curent au dus la dezvoltarea teoriei economice.

1) J. K. Galbraith, The Affluent Society, Boston, 1958, p. 66.

2) Menționăm pentru ilustrare: P. Sraffa, Production of Commodities by Means of Commodity, Cambridge University Press, 1969; J. Robinson, An Essay on Marxism Economics, Mac Millan and Co London, 1965; J.K. Galbraith, Economics and the Public Purpose, Boston 1973; S. Tsuru, Essays on Marxism Economics, Tokyo, 1956; Fr. Perroux, Pouvoir et économie, Paris, Dunod 1974.

3) *** Oxford Economic Paper, vol. 14, London 1962.

Or, o astfel de teorie, la a cărei alcătuire autorii contribuie printr-o suită de idei avansate în volum, este necesară, în primul rînd pentru a conferi un statut clar, un rol de cercetare științifică, analizei economice (în prezent, arată autorii, acest gen de lucrări sînt în prea mare măsură subordonate unor parametri administrativi). Într-o asemenea ipoteză, analiza economică ar fi aptă să surprindă nu numai situații trecute și prezente, ci mai cu seamă să constituie un instrument util pentru întreprinderi în fundamentarea strategiilor de dezvoltare. Totodată, după cum apreciază M.I.B. și A.D.S., un rol important ar reveni teoriei analizei economice în formarea, îndeosebi la cadrele de conducere, a unei gîndiri profunde, complexe, pe linia îmbogățirii arsenalului metodologic utilizat în procesul decizional.

Sesiune științifică

● Săptămîna trecută s-au desfășurat la Timișoara lucrările unei sesiuni de comunicări științifice pe tema „Valorificarea superioară a resurselor, cerință fundamentală a noului mecanism economico-financiar”. Sesiunea a fost organizată de Facultatea de științe economice și Centrul teritorial de cercetări economice și a marcat împlinirea a 15 ani de la înființarea facultății.

În cadrul sesiunii — la care au participat cadre didactice, cercetători, specialiști din producție, lucrători din aparatul de partid și de stat din diferite centre ale țării — au fost abordate o serie de probleme referitoare la: procesul complex al dezvoltării economico-sociale a României în etapa actuală; mecanismul economico-financiar și utilizarea eficientă a resurselor; perfecționarea conducerii și organizării activității economico-financiare;

probleme social-istorice și economico-geografice ale valorificării resurselor. În același cadru au fost organizate și două mese rotunde: „Perfecționarea structurii și organizării producției industriale” și „Sporirea rolului activității financiar-contabile în utilizarea rațională a resurselor și asigurarea echilibrului financiar”.

政治经济学

社会主义

● Recent a apărut la Beijing, în Editura poporului, traducerea în limba chineză a volumului „E-

FIȘE

CONOMIE POLITICĂ. SOCIALISMUL”, manual pentru studenții economiști elaborat de un grup de profesori de la catedra de economie politică a Academiei de Studii Economice din București, sub coordonarea prof. dr. doc. N.N. Constantinescu, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România. Traducerea în limba chineză aparține lui Zhang Zhipeng și Su Gizhung. Lucrarea are 683 de pagini și cuprinde 515 000 de caractere. Aceasta este prima traducere a unui manual economic universitar românesc într-o țară străină.

Reuniunea de la București a Grupului celor 77

Intensificarea cooperării economice între țările în curs de dezvoltare în domeniul pregătirii cadrelor

LA 31 MAI a.c. se deschid la București lucrările reuniunii Grupului celor 77 privind dezvoltarea cooperării între țările în curs de dezvoltare în domeniul formării și perfecționării de cadre pentru industrie. Întâlnirea de la București a Grupului celor 77 face parte din suita de reuniuni convocate în baza Programului de acțiune pentru dezvoltarea cooperării economice între țările în curs de dezvoltare, adoptat de Conferința ministerială a Grupului celor 77 care a avut loc la Caracas în mai 1981.

REUNIUNEA de la București, ca de altfel și reuniunile care au precedat-o (de la Bagdad, Kingston, New Delhi și Alger) atestă atenția și importanța tot mai mare pe care țările în curs de dezvoltare o acordă dezvoltării conlucrării și sprijinului reciproc pentru accelerarea dezvoltării lor economice independente și reducerea dependenței față de țările dezvoltate, pentru întărirea autonomiei lor economice — naționale și colective —, pentru întărirea solidarității și unității lor de acțiune în procesul instaurării noului ordinii economice internaționale. Cooperarea economică este considerată, după cum se subliniază în Programul de acțiune de la Caracas, menționat mai sus, ca „parte integrantă a acțiunii colective a Grupului celor 77 vizând restructurarea relațiilor economice internaționale și instaurarea noului ordinii economice internaționale”.

Este unanim recunoscut, și faptele o dovedesc pe deplin, că în cadrul diferitelor acțiuni de cooperare țările în curs de dezvoltare pot să pună mai bine în valoare resursele naturale de care dispun, pot să-și satisfacă reciproc multe din nevoile lor de materii prime, de resurse energetice, de produse industriale, de tehnologie sau de mijloace financiare, pot să conlucreze strâns pentru accelerarea industrializării lor, pentru dezvoltarea rapidă a agriculturii și a celorlalte ramuri economice, pentru crearea și întărirea capacităților lor tehnico-stiințifice, pot să se sprijine reciproc în formarea cadrelor naționale necesare construcției lor economice și sociale. Totodată conlucrend mai strâns între ele, țările în curs de dezvoltare pot să-și apere și să-și promoveze mai bine, pe plan internațional, interesele și aspirațiile lor legitime pentru înlăturarea tuturor obstacolelor din calea progresului lor economic și social, a încheităților, restricțiilor și discriminărilor din relațiile internaționale, pentru democratizarea vieții internaționale și făurirea unei lumi mai drepte și mai bune pentru toate popoarele. Sintetizând importanța dezvoltării și diversificării cooperării dintre țările în curs de dezvoltare, tovarășul Nicolae Ceaușescu subliniază că „prin largirea

continuă a cooperării se creează un larg sistem de intrajutorare reciproc avantajoasă între țările noastre, care constituie expresia solidarității în lupta comună pentru dezvoltarea economico-socială independentă a fiecărui popor, pentru promovarea unei politici noi în lume, de egalitate și respect între națiuni, de deplină echitate, pentru abolirea vechii politici imperialiste de dominație și aspirare”.

Pentru promovarea și dezvoltarea relațiilor economice între țările în curs de dezvoltare au fost create, de-a lungul anilor, peste 50 de organisme regionale și subregionale de cooperare. Au fost convenite, în cadrul mișcării de realiniere sau al Grupului celor 77, o serie de programe speciale de măsuri vizând întărirea cooperării economice între țările în curs de dezvoltare, ultimul fiind Programul de acțiune de la Caracas. Au fost adoptate, în același scop, numeroase rezoluții, decizii și recomandări în cadrul O.N.U. și al organizațiilor din sistemul său. Totodată au fost înființate, în unele din aceste organizații, organe speciale ca de exemplu Comisia U.N.C.T.A.D. pentru cooperarea economică între țările în curs de dezvoltare. Au fost instituite trei scheme de comerț preferențial între diverse țări în curs de dezvoltare, iar în prezent preocupările sînt îndreptate spre instituirea unui sistem global. De asemenea au fost înființate 24 de asociații de producători pentru 19 produse de bază, iar în 1978 a fost creat Consiliul asociațiilor țărilor în curs de dezvoltare producătoare și importatoare de materii prime. Concomitent au luat ființă întreprinderi mixte sau internaționale de producție, comerț și transport. Au fost încheiate numeroase acorduri și convenții bi și multilaterale de cooperare etc. Menționăm de asemenea deciziile Conferinței ministeriale de la Caracas a Grupului celor 77 cu privire la crearea în cadrul acestui grup a unui Comitet interguvernamental avînd ca scop promovarea cooperării economice între țările în curs de dezvoltare și respectiv înființarea unui cont special consacrat dezvoltării acestei cooperări.

Ca urmare a unor asemenea acțiuni și măsuri, relațiile dintre țările în curs de dezvoltare au cunoscut o tendință continuă de amplificare, manifestată mai ales prin sporirea considerabilă a schimburilor comerciale reciproce, de la 6,1 miliarde dolari în 1960 la peste 103,2 miliarde dolari în 1979. Demnă de remarcat este accelerarea ritmului de creștere din ultimii ani. Astfel, ritmul mediu anual de creștere a comerțului reciproc a fost în perioada 1970—1979, de 28,3%, față de numai 5,4% între anii 1960—1970. Consecința firească a unei asemenea dinamici a fost sporirea ponderii comerțului reciproc în totalul comerțului exterior al țărilor în curs de dezvoltare de la 20,8% în 1960 la 24,6% în 1979.

Trebuie spus totodată că stadiul actual al cooperării economice dintre țările în curs de dezvoltare este sub nivelul cerințelor și al posibilităților lor reale de dezvoltare. Așa se și explică de altfel preocupările sporite, din ultimul timp, ale Grupului celor 77 pentru dezvoltarea și diversificarea relațiilor de cooperare dintre țările în curs de dezvoltare. Ideea, mult acreditată de exponenții anumitor interese, că țările în curs de dezvoltare nu pot să-și sporească și să-și diversifice relațiile economice dintre ele a fost respinsă categoric atît pe plan teoretic cît și practic. Ne vom referi numai la aprecierea Conferinței ministeriale de la Caracas potrivit căreia „cooperarea economică dintre țările în curs de dezvoltare oferă posibilitatea de a se obține avantaje maxime din complementaritatea economiilor lor”. Iar Programul de acțiune, adoptat la Caracas, a scos pe deplin în evidență această posibilitate reală și crescîndă de cooperare într-o serie de domenii între care: comerț, materii prime, alimentație și agricultură, dezvoltare industrială, tehnologie, cooperare tehnică și financiară, pregătirea și perfecționarea de cadre etc.

Firește, preocupările Grupului celor 77 pentru întărirea cooperării economice dintre țările în curs de dezvoltare s-au intensificat în ultima perioadă și ca urmare a acumulării și agravării dificultăților cu care aceste țări sînt confruntate, dificultăți create de o multitudine de cauze. Referindu-se la aceste cauze Grupul celor 77 apreciază în Programul de la Caracas că „deteriorarea relațiilor dintre marile puteri, accentuarea tensiunilor internaționale, intensificarea cursei înarmărilor, colonialismul, intervenția în afacerile interne, politica de apartheid, rasismul, discriminarea rasială, toate formele de agresiune străină, ocupația, dominația, hegemonismul, expansionismul și exploatarea au repercusiuni negative crescînde asupra gravelor probleme structurale care afectează economiile naționale ale țărilor în curs de dezvoltare”. Țările în curs de dezvoltare sînt convinse că întărind cooperarea dintre ele vor reuși să reducă sau chiar să elimine impactul negativ al unora din acești factori nocivi ai vieții internaționale actuale.

Este necesar, de asemenea, de subliniat că preocupările sporite ale țărilor în curs de dezvoltare pentru întărirea cooperării dintre ele sînt determinate și de lipsa de progrese în negocierile purtate de Grupul celor 77 cu țările dezvoltate pentru instaurarea noului ordinii economice internaționale. Dovada ne este dată de aprecierea conținută în Declarația de la New York din 1980 a miștrilor afacerilor externe din țările

membre ale Grupului celor 77 și anume că „actualele dificultăți și incertitudini din relațiile economice internaționale (ca urmare a lipsei de progrese pe calea înfăptuirii noii ordini economice internaționale — n.n.) reclamă sporirea eforturilor pentru promovarea și întărirea cooperării economice între țările în curs de dezvoltare ca un element indispensabil pentru accelerarea dezvoltării acestor țări cât și pentru întărirea puterii de negociere în raporturile cu țările dezvoltate”.

Iată prezentate pe scurt câteva argumente care justifică eforturile mult sporite din ultimul timp ale țărilor în curs de dezvoltare pentru dezvoltarea și diversificarea relațiilor lor de cooperare și intrajutorare. Trebuie însă menționat faptul că acționând pentru întărirea cooperării economice și tehnicoștiințifice dintre ele, țările în curs de dezvoltare nu urmăresc să se izoleze de celelalte state ale lumii, să rupă sau să slăbească relațiile cu acestea. Dimpotrivă țările în curs de dezvoltare concep cooperarea dintre ele în contextul global al amplificării colaborării și cooperării economice și tehnicoștiințifice internaționale, cooperarea dintre țările în curs de dezvoltare manifestându-se ca o nouă dimensiune a cooperării internaționale în folosul dezvoltării. Fără îndoială că realizându-se în spiritul noii ordini economice internaționale, al principiilor și obiectivelor sale, cooperarea economică dintre țările în curs de dezvoltare va influența și în final va determina așezarea fermă pe noi baze, de deplină egalitate și echitate, a relațiilor internaționale, inclusiv a celor dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare.

Acesta este, așadar, contextul general în care are loc reuniunea de la București a Grupului celor 77. Scopul său concret, așa cum reiese din ordinea sa de zi, este examinarea și evaluarea stadiului actual al cooperării dintre țările în curs de dezvoltare în domeniul pregătirii de cadre pentru industrie și adoptarea de măsuri vizând întărirea acestei cooperări pe plan bilateral, subregional, regional și interregional.

Organizarea acestei reuniuni în capitala patriei noastre reprezintă o expresie a atenției speciale și a preocupărilor constante ale României pentru extinderea și diversificarea raporturilor sale de cooperare cu celelalte țări în curs de dezvoltare, o nouă și importantă contribuție a țării noastre la cauza întăririi cooperării dintre țările în curs de dezvoltare, a solidarității și unității lor de acțiune pe plan internațional. Reamintim că această întâlnire de la București a Grupului celor 77 este a doua reuniune a grupului pe care țara

noastră o găzduiește de la intrarea sa, relativ recentă, în 1976, în acest grup (prima fiind reuniunea ministerială a Grupului celor 77 pentru știință și tehnologie în folosul dezvoltării, ale cărei lucrări s-au desfășurat la București în august 1979). Atenția specială și preocupările constante ale țării noastre pentru amplificarea relațiilor cu celelalte țări în curs de dezvoltare au fost și sînt determinate de faptul că România este strîns legată de aceste țări prin aspirațiile comune spre pace, progres și prosperitate, prin lupta comună pentru abolirea vechii politici imperiale, colonialiste și neocolonialiste, pentru promovarea unor noi relații între state, de deplină egalitate și echitate. Ca urmare, relațiile economice ale României cu celelalte țări în curs de dezvoltare au cunoscut o dinamică rapidă, care a condus la creșterea ponderii acestor țări în comerțul nostru exterior de la 4% în 1960 la aproape 30% în prezent. Astăzi România întreține relații economice cu peste 100 de țări în curs de dezvoltare, avînd încheiate cu acestea peste 150 de acorduri guvernamentale de cooperare.

Ținerea la București a reuniunii Grupului celor 77 privind dezvoltarea cooperării între țările în curs de dezvoltare în domeniul pregătirii de cadre reprezintă, în același timp, o recunoaștere a realizărilor deosebite obținute de România în pregătirea forței sale de muncă, precum și a bogatei sale experiențe în formarea și perfecționarea de cadre de specialiști pentru alte țări în curs de dezvoltare. Colaborarea țării noastre cu celelalte țări în curs de dezvoltare în domeniul pregătirii de cadre îmbracă o gamă foarte largă de forme. Iată câteva dintre acestea: elaborarea de studii de fezabilitate și construirea de școli și instituții de învățămînt în diferite țări în curs de dezvoltare, sprijinirea acestor țări în întocmirea de planuri și programe de învățămînt, executarea de proiecte pentru dotarea laboratoarelor, acordarea de asistență de specialitate pentru proiectarea și dezvoltarea instituțiilor de formare de cadre, pentru organizarea sistemelor naționale de învățămînt, trimiterea de specialiști români (profesori, ingineri, medici, tehnicieni etc.) pentru a sprijini pe plan local eforturile proprii ale țărilor în curs de dezvoltare în domeniul folosirii și perfecționării de cadre, acordarea de burse de către statul român pentru studenții din țări în curs de dezvoltare, organizarea în cadrul Centrului internațional CEPECA a unor programe pentru perfecționarea pregătirii de cadre din țările în curs de dezvoltare în domeniile conducerii și organizării, precum și al administrației

publice, realizarea de programe speciale de formare și perfecționare a cadrelor de către centrele departamentale de pregătire de cadre din cadrul ministerelor economice, organizarea de către oficiul de la București al Centrului comun O.N.U.D.I./România a unor programe speciale de formare-perfecționare de cadre în special în domeniile chimiei, petrochimiei, industriei farmaceutice, efectuarea de vizite de documentare în țara noastră, organizarea de către Institutul de petrol și gaze a unor cursuri postuniversitare de specializare în domeniul prelucrării petrolului și petrochimiei, cursul postuniversitar în domeniul ciberneticii organizat de Universitatea din București, organizarea unui curs de către Centrul demografic O.N.U./România pe tema „Populația și dezvoltarea” etc. Toate aceste exemple, ca și altele care s-ar mai putea menționa, reflectă marelui potențial și bogăția experienței României, acumulată de-a lungul anilor în cooperarea în acest domeniu cu peste 70 de țări în curs de dezvoltare, precum și preocuparea și eforturile țării noastre pentru luarea în considerare a varietății condițiilor și necesităților specifice ale țărilor în curs de dezvoltare în domeniul formării și perfecționării de cadre.

Organizarea la București a acestei reuniuni a Grupului celor 77 reprezintă, totodată, o recunoaștere a inițiativelor țării noastre pe plan internațional în domeniul dezvoltării și punerii în valoare a resurselor umane. Se știe că România se află printre țările care au adus pentru prima dată în atenția O.N.U. și a Grupului celor 77 problema pregătirii de cadre pentru țările în curs de dezvoltare. Ca urmare a inițiativelor românești, organizațiile din sistemul O.N.U. au adoptat, începînd din 1965, o serie de rezoluții avînd ca scop punerea în valoare și utilizarea resurselor umane în țările în curs de dezvoltare, iar la propunerea țării noastre Grupul celor 77 a inclus în programele sale de la Ciudad de Mexico (1976) și Caracas (1981) o serie de acțiuni și măsuri vizînd întărirea cooperării între țările în curs de dezvoltare în acest domeniu.

Este de așteptat că hotărârile pe care reuniunea de la București a Grupului celor 77 le va adopta vor contribui la adîncirea cooperării dintre țările în curs de dezvoltare în domeniul formării cadrelor pentru industrie, condiție esențială a reducerii decalajelor din economia mondială, în interesul tuturor popoarelor.

Ion BARAC

INVESTIȚIA SPECIFICĂ

(Urmare din pag. 19)

ția specifică negativă este un fenomen întâlnit, îndeosebi în agricultură (dată fiind fluctuația recoltelor în funcție de condițiile climatice), precum și în perioadele de recesiune din economia capitalistă. Semnificația economică a investiției specifice negative este următoarea: în perioada analizată, efectul de creștere a venitului național deter-

minat de investițiile efectuate a fost contracarat de alte fenomene cu efect contrar mai puternic, care au anihilat efectul generat de punerea în funcțiune a noilor investiții. Investiția specifică negativă este un simptom al unei situații nefavorabile, care poate să fie dar nu trebuie neapărat să fie datorată unor fenomene negative din procesul investițional, ci, poate fi cauzată de modificări survenite în structura pro-

ducției, înrăutățirea condițiilor de extracție etc.

Dat fiind specificul creării venitului național în agricultură — caracterizată prin variații anuale în funcție de condițiile climatice — variabila de efect în această ramură trebuie determinată pe o bază mai extinsă. Astfel, investiția specifică poate fi calculată pentru perioadele cincinale, raportîndu-se suma investițiilor pe întregul cincinal la sporul de venit național din cincinalul respectiv, determinat ca o diferență între două medii mobile pe trei ani de la extremitatea intervalului.

Reducerea consumului de petrol al C.E.E.

IN acest an țiteiul va acoperi mai puțin de jumătate din consumul energetic al țărilor din Piața comună, în condițiile actuale de recesiune cit și mai ales ca urmare a eforturilor pentru trecerea la utilizarea altor surse de energie. Consumul de țitei al țărilor C.E.E. a scăzut cu 9 la sută anul trecut, în timp ce consumul lor total de energie s-a diminuat cu 4,6 la sută. La gaze naturale reducerea a fost de circa 5 la sută, iar la cărbune — în jur de 2 la sută, în timp ce intrarea în funcțiune a nouă reacționare nucleare noi a făcut ca această sursă să-și majoreze ponderea la peste 32 la sută în balanța energetică.

Luind în considerare o creștere economică anticipată la 2 la sută a P.N.B. în ansamblul țărilor comunitare în 1982, Comisia Pieței comune prevede o majorare cu 1,2 la sută în consumul energetic al C.E.E., în condițiile reducerii în continuare, pină la 49,2 la sută a ponderii petrolului în compoziția acestui consum, față de 50

la sută anul trecut și 54,5 la sută în 1979. În cifre absolute — potrivit aprecierilor ziarului Financial Times — această va însemna scăderea importurilor de țitei la 366 mil. t în anul curent față de 438 mil. t în 1980.

Deficit de îngrășăminte chimice

CONFRUNTATE cu obiectivul creșterii randamentului în agricultură — în condițiile limitării suprafețelor care ar putea intra în circuitul agricol — majoritatea țărilor în curs de dezvoltare se îndreaptă către intensificarea utilizării îngrășămintelor, în special a celor anorganice. Un studiu de profil realizat de U.N.C.T.A.D. arată însă că, în ce privește lumea a treia, continuă să se mențină un decalaj important față de țările dezvoltate, referitor la posibilitățile de aprovizionare raportate la necesități. Astfel, țările în curs de dezvoltare nu realizează actualmente decît 27 la sută din consumul mondial de îngrășăminte chimice.

În 1978—1979, circa 83 la sută din totalul de

îngrășăminte (de azot, fosfați și potasiu) produse în lume proveneau din țările industrializate și numai 17 la sută din țările în curs de dezvoltare.

În perioada menționată, țările lumii a treia nu au reușit să își asigure decît 67 la sută din consumul propriu de îngrășăminte, fiind nevoite să cheltuiască peste 3,2 mrd. dolari pentru importuri, ceea ce reprezintă sume de patru ori mai mari decît în 1970.

Proiecțiile privind diferența dintre cererea și producția acestor țări la nivelul anului 1985 dau imaginea unor deficite de ordinul a : 10 mil. t îngrășăminte azotoase, 5 mil. t fosfatice și 6 mil. t îngrășăminte pe bază de potasiu. Cele mai mari dificultăți de aprovizionare le vor avea țările lumii a treia în ce privește ultima grupă de produse, aceste țări dispunînd de numai 3 la sută din rezervele mondiale de potasiu.

În fața acestei situații, studiul U.N.C.T.A.D. recomandă intensificarea eforturilor pentru extinderea capacităților interne de producție, inclusiv prin dezvoltarea cooperării reciproc avantajoase în cadrul grupului țărilor rămase în urmă.

Programe de dezvoltare

Nigeria: dezvoltarea puternică a bazei electroenergetice a țării

MĂRIMEA potențialului său economic (circa 70 miliarde dolari P.N.B. în 1981) și a veniturilor din exporturi (25 miliarde dolari în 1980) conferă Nigeriei — țară cu o populație de 87 milioane locuitori — perspective deosebit de bune de creștere economică în general și de dezvoltare industrială în special. Preocupată de crearea unei industrii moderne care să constituie baza dezvoltării viitoare a țării, în epoca postbelică, Nigeria depune în același timp eforturi intense de asigurare a unei infrastructuri economice adecvate dezvoltării sale industriale. În acest cadru, un loc deosebit de important îl ocupă dezvoltarea accelerată a infrastructurii electroenergetice a țării. Cifrată la 1.645 MW în 1980, puterea instalată a centralelor electrice nigeriene se va majora de peste două ori pină în anul 1985, prin realizarea de noi investiții însumînd 2,5 miliarde naira (0,62 naira = 1 dolar).

Noile proiecte de centrale electrice, întocmite pină în prezent, totalizează o putere instalată de aproximativ 5.000 MW, din care circa 2.000 MW putere instalată care va fi dată în folosință pină la sfîrșitul anului 1985. În proporții aproape egale, noile capacități vor fi instalate în termocentrale (utilizînd gaze naturale, produse petroliere reziduale sau cărbune) și, respectiv, în hidrocentrale (utilizînd bogatul potențial hidroenergetic național).

Printre principalele proiecte termoelectrice se numără : construirea electrocentralei pe bază de gaze naturale de la Igbin (6 grupuri energetice de cite 200 MW, cu un cost total de 460 milioane naira), proiectul privind utilizarea produselor petroliere reziduale de la rafinăria Kaduna prin construirea în aceeași localitate a unei termocentrale (440 MW ; cost total 144 milioane naira), construirea termocentralei pe bază de cărbune, de la Makurdi (600 MW), extinderea termocentralei Oji (de la 30 MW la 100 MW) ș.a.

Printre principalele proiecte hidroenergetice se numără : construirea centralei Jebba (540 MW, cost total 371 milioane naira), centrala Shiroro (600 MW, cost total 250 milioane naira), centrala Dadin Kowa (34 MW, cost total 30 milioane naira), centrala Gongola (30 MW, cost total 10 milioane naira), centrala de la Ikom (400 MW), cea de la Katsina Ala River (260 MW), precum și construirea centralei Mada River (2 grupuri energetice de cite 17 MW).

Aceste proiecte, ca de altfel preocupările de ansamblu ale Nigeriei pentru dezvoltarea sectorului electroenergetic național reprezintă un domeniu de mare interes pentru oferta românească de export, pentru acțiunile de cooperare ale României cu Nigeria, unul din partenerii cu care relațiile pe multiple planuri cunosc an de an o dezvoltare puternică.

M.F.

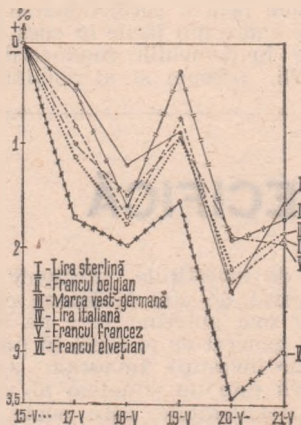
EVOLUȚII MONETARE

ÎN INTERVALUL 17—21 MAI, cursul dolarului S.U.A. față de principalele valute occidentale a continuat să înregistreze fluctuații importante, în special ca urmare a menținerii dobinzilor pe termen scurt din S.U.A. la un nivel ridicat.

Operatorii de pe piețele valutare apreciază că moneda americană este în prezent supraevaluată, presiuni de slăbire urmînd să fie declanșate asupra dolarului concomitent cu scăderea dobinzilor din S.U.A.

Francul elvețian a slăbit în perioada analizată atît față de dolar, cit și față de celelalte valute occidentale și, în special, față de marca vest-germană. Relația de curs franc elvețian/marcă vest-germană s-a situat la finele săptămîinii la 85,42 franci pentru 100 mărci, după ce se menținuse, în cea mai mare parte a perioadei de referință, sub nivelul de 85 franci pentru 100 mărci. Poziția slabă a monedei elvețiene a continuat să se datoreze menținerii unor dobinzi scăzute pe piața monetară din această țară. Marca vest-germană s-a menținut și în ultima săptămîină pe locul 1 în cadrul sistemului monetar vest-european (E.M.S.), situîndu-se, la 21 mai a.c., cu 0,32 la sută peste florinul olandez (aflat pe locul 2 în cadrul sistemului respectiv) și cu 2,87 la sută peste lira italiană (aflată pe ultimul loc).

La baza evoluției cursului lirei sterline au stat, în principal, factorii politici și — în mod special — evoluția conflictului anglo-argentinian. De menționat că indicele mediu ponderat de depreciere a monedei britanice față de monedele principalelor 16 parteneri comerciali a scăzut de la 90,1 la sută, cit era la 17 mai, la 88,5 la sută la 21 mai a.c. Publicarea, în această săptămîină, a unor date economice a influențat doar în mică măsură poziția externă a cursului lirei sterline ; dintre aceste date, sînt de menționat : scăderea indicelui de creștere a prețurilor cu amănuntul la 9,7 % pe perioada de 12 luni încheiată la finele lunii aprilie a.c. (prima scădere sub 10 la sută din ultimii 3 ani) și scăderea produsului intern brut cu 0,2 la sută în tri-

Evoluția principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 17—21 V. Bază : 15 V a.c.

mestru I a.c., după o creștere de 0,4 la sută în trimestrul precedent. Francul francez a oscilat, alături de celelalte valute vest-europene, în raport cu dolarul, iar în cadrul E.M.S., a avut o poziție stabilă. Anunțarea unui deficit comercial de 10,16 miliarde franci pentru luna aprilie a.c. (cel mai ridicat deficit lunar de la majorarea prețului petrolului din 1973), alături de menținerea unei rate a inflației de peste 14 la sută au deschis perspectivele exercitării unor noi presiuni asupra cursului francului francez, atît în raport cu dolarul, cit și față de monedele din E.M.S. La finele săptămîinii analizate, cursul francului francez față de dolar a înregistrat o depreciere de 2 la sută comparativ cu nivelul de la finele săptămîinii precedente. Cursul yenului japonez față de dolar a avut, în continuare, o tendință de slăbire, în special ca urmare a menținerii ecartului de dobinzi în favoarea monedei americane. Datele economice publicate în această perioadă relevă o reducere a ritmului creșterii producției industriale din Japonia la 3,7 la sută în exercițiul financiar încheiat la 31 martie a.c., față de 4,5 la sută în exercițiul precedent.

Nivelul dobinzilor la depozitele pe termen de 6 luni în principalele eurovalute s-a situat, la 21 mai a.c., la 14,4375 la sută la dolarul S.U.A. (14,625 la sută la 14 mai), la 8,6875 la sută pentru marca vest-germană (8,5 la sută la 14 mai), la 4,5625 la sută pentru francul elvețian (4,125 la sută la 14 mai), și la 13,75 la sută pentru lira sterlină (13,1675 la sută la 14 mai 1982).

Pe piața de la Londra, prețul unciei de aur a urcat de la 338,50 dolari (al doilea fixing din 17 mai a.c.), la 343,25 dolari (primul fixing din 21 mai a.c.), pentru a reveni la 338,50 dolari la ultimul fixing din săptămîina analizată.

**Gheorghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU**

Pe marginea recentei reuniuni a F.M.I.

Creșterea capacității de finanțare a organismelor internaționale — cerință a atenuării dificultăților din economia mondială

RECENTELE REUNIUNI FINANCIARE de la Helsinki au scos în relief una din problemele de bază ale actualei configurații a relațiilor financiar-valutare internaționale: rămânerea în urmă a capacității de finanțare a organismelor internaționale — în speță Fondul Monetar Internațional și Grupul Băncii Mondiale — față de evoluția comerțului mondial și a altor mărimi care definesc nevoile de finanțare ale țărilor participante la circuitul economic mondial. Este limpede că, cu cât dificultățile pe care le întâmpină aceste țări datorită crizei economice sporesc, cu atât sprijinul financiar internațional trebuie și el să sporească, cu atât deci capacitatea de finanțare a organismelor chemate să mobilizeze și să distribuie resursele financiare internaționale trebuie să crească.

Ce s-a constatat în această privință în cadrul reuniunilor de la Helsinki?

Toate organismele financiare internaționale întâmpină dificultăți crescînd în colectarea fondurilor de finanțare. Cazul cel mai elocvent este acela al Fondului Monetar Internațional, al cărui rol principal în echilibrarea și finanțarea deficitelor balanței de plăți ale țărilor membre este recunoscut pe plan mondial. Fondul Monetar Internațional, se arată în comunicatul final al reuniunii Comitetului interimar, „trebuie să fie suficient de puternic și să aibă resurse adecvate pentru a fi în măsură să facă față efectiv problemelor deceniului 80”.

Intrucît este știut că unul din principalele dezechilibre pe care le-a generat criza îl constituie marile deficite ale balanțelor de plăți, logica cere ca Fondul să-și adapteze capacitatea de finanțare la actuala situație, pentru a răspunde, în condițiile prevăzute în statut, obiectivului acoperirii acestor deficite. Realitățile nu sînt însă de natură să sprijine F.M.I. în abordarea eficientă a „problemelor deceniului 80”.

Fondul Monetar Internațional dispune de trei surse de formare a fondurilor destinate finanțării deficitelor temporare ale balanței de plăți: cotele de participare subscrise și vărsate de țările membre, împrumuturile efectuate de F.M.I. la diferiți împrumutatori și alocările de drepturi speciale de tragere (D.S.T.).

Avînd în vedere caracterul cooperativ și interstatal al F.M.I., formarea fondurilor lui de lucru depinde în principal de încasarea cotelor de participare de la țările membre. În această privință, Comitetul interimar a reiterat la Helsinki punctul său de vedere că „subscrierile de cote trebuie să reprezinte principala sursă a mijloacelor financiare pentru operațiile F.M.I.”.

Resurse ale Fondului Monetar Internațional (miliarde D.S.T. la 31 ian. 1982)

Drepturi speciale de tragere (D.S.T.)	13,5
Cote ale membrilor	60,7
Împrumuturi în cadrul aranjamentelor generale de împrumut	6,4
Facilitatea petrolului	0,8
Alte resurse	17,1
Total	101,5

Cotele sînt stabilite pe țări pe baza unor indicatori economici și financiari și se achită în proporție de 25% în D.S.T. sau valută convertibilă și 75% în monedă națională. Statutul F.M.I. prevede ca periodic să se procedeze la majorări („revizuirii”) ale cotelor de participare, pentru a se ține pasul cu sporirea nevoilor de finanțare. Din 1965 încoace, majorările de cote au făcut ca volumul total al cotelor să evolueze astfel (în miliarde D.S.T., un D.S.T. fiind egal, în ianuarie 1982, cu 1,14784 dolari S.U.A.):

a 4-a revizuire (1965)	21,0
a 5-a revizuire (1969)	28,9
a 6-a revizuire (1976)	39,0
a 7-a revizuire (1978)	58,6

A 8-a revizuire a fost prevăzută pentru 1982, urmînd ca ea să ducă, potrivit evaluărilor inițiale, la o creștere a volumului total al cotelor pînă la circa 150 miliarde D.S.T.

* Partea a doua a acestui articol va apărea în nr. 22 din 4 iunie a.c.

Discuțiile purtate în jurul majorării cotelor în cadrul celei de a 8-a revizuirii au vădit însă existența unor divergențe serioase între membri. Multe țări și-au manifestat scepticismul asupra oportunității unei atît de largi majorări de cote, considerînd că aceasta ar avea efecte inflaționiste. În consecință, țările la care ne referim au tergiversat exprimarea acordului lor. La Helsinki, Comitetul interimar a invitat Consiliul executiv, care răspunde de conducerea activității F.M.I., să continue eforturile de realizare a celei de a 8-a revizuirii, astfel încît să fie în măsură să dea un răspuns cu privire la data cînd speră că va fi posibil să se obțină un acord asupra principalelor aspecte ale revizuirii. Pînă atunci, a 8-a revizuire a cotelor, care ar fi întărit considerabil capacitatea F.M.I. de a acoperi nevoile de finanțare a deficitului balanței de plăți a țărilor membre, rămîne o problemă nerezolvată.

Problema la care ne referim nu rezidă însă numai în elucidarea mărimii optime a sporului de cote; ea are rădăcini mai adînci. S.U.A. și, poate, și alte țări care dețin cele mai mari cote la F.M.I. și care deci ar contribui cel mai mult la realizarea noii majorări nu sînt convinse că ar fi în interesul lor să dea o amploare prea mare Fondului Monetar Internațional și, în general, organismelor financiare internaționale. Ele au devenit refractare la conceptul cooperării financiare multilaterale, care anonimizează proveniența fondurilor. În schimb, ele vor să amplifice relațiile bilaterale, acestea permițînd țărilor deținătoare de capital negocierea directă cu țările lipsite de capital, deci tratarea directă a condițiilor acordării de împrumuturi.

După cum se vede, realizarea noii majorări de cote și, odată cu ea, capacitatea F.M.I. de a-și majora resursele financiare pe această cale trec printr-un impas deosebit de dificil.

O a doua sursă de formare a mijloacelor financiare ale F.M.I. o constituie împrumuturile contractate de F.M.I. la diverși împrumutatori, care-i permit să-și procure fonduri peste cele proprii (formate din vărsămintele cotelor subscrise de membri). Această sursă a fost inaugurată în 1962 prin Aranjamentele generale de împrumut (engl. General Agreements to Borrow), încheiate cu Grupul celor zece principale puteri financiare occidentale. Ea reprezintă un „copil al crizei”, un reflex al marilor dezechilibre financiare pe care fenomenele de criză le-au declanșat în lume. Aranjamentele generale de împrumut procură Fondului Monetar Internațional 6,4 miliarde dolari S.U.A.

Împrumuturile contractate de F.M.I. din diferite surse au continuat în 1974 și 1975 sub forma facilității petrolului, F.M.I. împrumutîndu-se de la principalele țări exportatoare de petrol și de la alte țări și acordînd la rîndul său împrumuturi țărilor a căror balanță de plăți devenise grav deficitară ca urmare a costurilor ridicate ale importului de petrol. Formule similare au fost utilizate în 1979 (în cazul așa-zisei facilități a finanțării suplimentare), în 1981 (în cazul facilității extinse), în relațiile cu Banca Reglementelor Internaționale etc. Totalul sumelor puse la dispoziția F.M.I. pe aceste căi se ridică la circa 25 miliarde D.S.T.

Am arătat înainte că la Helsinki s-a manifestat preferința pentru resursele procurate de la membri pe calea cotelor și, implicit, antipatia pentru resursele împrumutate de la diverși deținători de capitaluri. Aceasta, deoarece F.M.I. a dus întotdeauna o politică a dobînzilor mici, pe care cotele de subscriere ale membrilor, primite bineînțeles gratuit, o puteau permite. Contractarea de împrumuturi cu dobînda pieței a făcut ca această politică să fie știrbită, diferitele „facilități” avînd a suporta dobînda corespunzătoare celor plătite de F.M.I. pentru procurarea fondurilor respective, ceea ce a viciat imaginea tradițională din acest punct de vedere a F.M.I. Perspectiva ca a 8-a revizuire a cotelor să întîrzie sau să reprezinte numai un fragment din suma apreciată inițial ca necesară va obliga însă F.M.I. să recurgă în continuare la aranjamentele de împrumut.

dr. Costin C. KIRIȚESCU

SEMNIIFICAȚII ALE ADOPTĂRII NOII CONVENȚII ASUPRA DREPTULUI MĂRII

NOUA CONVENȚIE asupra dreptului mării, adoptată la 30 aprilie a.c. reprezintă o reglementare atotcuprinzătoare asupra tuturor spațiilor maritime, alături de cele aflate sub jurisdicția națională a statelor cît și a celor din Zona internațională a teritoriilor submarine. Convenția statornicește un nou regim cu privire la efectuarea cercetărilor științifice și exploatarea resurselor marine, precum și în legătură cu combaterea poluării. De asemenea, Convenția consacră reguli cu privire la soluționarea diferendelor în ampla și complexa problematică maritimă în zonele naționale de jurisdicție, precum și în Zona internațională a teritoriilor submarine.

Analiza atentă a noilor texte pune în lumină semnificația lor deosebită în privința statornicirii noului sistem de norme și reglementări în toate zonele și spațiile maritime și, cu deosebire, în privința Zonei internaționale a teritoriilor submarine. Pînă în ultima zi a celei de-a III-a Conferințe O.N.U. asupra dreptului mării, tema cea mai disputată, care a concentrat atenția tuturor statelor participante, a numeroaselor organizații internaționale reprezentate, precum și a unor organisme economice interesate, a fost aceea referitoare la sistemul de modalități practice de prospectare, explorare și exploatare a resurselor minerale ale Zonei teritoriilor submarine de cîncolo de jurisdicția națională a statelor. În analiza de față ne vom opri asupra principalelor reglementări referitoare la modalitățile de valorificare a resurselor acestei Zone, în lumina noilor reglementări adoptate.

Insemnătatea economică

CERCETĂRILE efectuate în ultimii ani confirmă ipoteza că teritoriile submarine conțin importante bogății, cu o semnificație deosebită în satisfacerea cererii sporite de materii prime și, în general, în dezvoltarea economică contemporană. O mare însemnătate au, în special, **nodulii polimetaliici**, aflați în cantități foarte mari în aceste teritorii. Cunoscuți încă din secolul trecut, nodulii polimetaliici au concentrat preocuparea cercărilor de specialitate, fiind obiect de studiu, mai ales în ultimul deceniu. Aflați la o adîncime de 4 000—6 000 m, efortul de exploatare a lor este deosebit, presupunînd o tehnică specială și o pregătire adecvată. Cercetările științifice demonstrează interesul economic pentru efectuarea unor explorări sistematice, bine organizate, coordonate la nivel internațional. După evaluările efectuate, în teritoriile submarine se află o cantitate de minerale, potențial recuperabile, de mai multe **trilioane** de tone, și anume circa 3,6 miliarde tone nichel, 2,4 miliarde tone cupru, 2,4 miliarde tone cobalt, 96 miliarde tone mangan. Din cercetările întreprinse a rezultat că — chiar în condițiile unei exploatare industriale — nodulii vor continua să se înmulțească într-un ritm superior celui în care va avea loc exploatarea. Și dacă rezervele vor spori în viitor de 5 ori, iar cererea va crește într-un ritm anual de 4%, cantitățile disponibile de nichel și cupru, solicitate de economia mondială, vor satisface necesarul pentru 150 și, respectiv, 50 de ani. S-a demonstrat că valoarea economică a nodulilor depinde de nivelul tehnologiilor de exploatare a resurselor minerale nu numai din teritoriile submarine, ci și de pe uscat. Pornind de la aceasta, reprezentanții celor 163 de state participante la cea de-a III-a Conferință O.N.U. asupra dreptului mării și-au concentrat eforturile — pe parcursul celor opt ani de negocieri intense — asupra soluționării următoarelor probleme: **a.** cum să se exercite drepturile de explorare și exploatare ale statelor membre asupra acestor importante resurse minerale; **b.** cum să fie coordonată activitatea de valorificare; **c.** cum să se efectueze finanțarea proceselor destul de scumpe de extragere și valorificare a minereurilor din Zonă.

Avînd în vedere însemnătatea economică a bogățiilor aflate în Zona internațională a teritoriilor submarine, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a decis în decembrie 1970 ca atît Zona, cît și resursele ei să devină **un patrimoniu comun al întregii umanități**. Printr-o Declarație de principii adoptată la 17 decembrie 1970, cu 108 voturi pentru și 17 abțineri, Zona și resursele sale au fost proclamate patrimoniu comun al omenirii, neputînd fi însușite sub nici o formă de către anumite state, exploatarea lor urmînd să se efectueze în

beneficiul întregii umanități. Reflectarea acestor principii în noua Convenție a întîmpinat opoziția țărilor puternic industrializate, care s-au pronunțat pentru accesul liber al marilor companii industriale la exploatarea resurselor Zonei, încercînd să demonstreze necesitatea ca noul mecanism internațional să aibă asemenea atribute care să nu împiedice activitatea acestor companii ci să stabilească numai unele orientări cu caracter general cu privire la organizarea procesului de explorare și exploatare. După negocieri îndelungate, la insistența țărilor în curs de dezvoltare, inclusiv a României, în noua Convenție s-au înscris reglementări de natură să garanteze valorificarea resurselor minerale ale Zonei internaționale în folosul tuturor popoarelor, luînd în considerare, în primul rînd, cerința depășirii decalajelor existente și a satisfacerii dezideratelor fundamentale ale acestor țări în lupta pentru consolidarea independenței lor economice. Sistemul de explorare și exploatare instituit prin noua Convenție oferă cadrul necesar menținerii patrimoniului comun al umanității, ocrotirii resurselor conținute de Zona internațională a teritoriilor submarine — ca avuție comună a națiunilor, în vederea valorificării lor în interesul tuturor popoarelor. Conferința s-a concentrat asupra elaborării unor norme prin care se asigură organizarea și desfășurarea activităților de prospectare, explorare și exploatare a bogățiilor existente în condiții echitabile, ținîndu-se seama de interesele tuturor țărilor, în primul rînd ale celor în curs de dezvoltare.

Convenția statornicește faptul că activitățile din Zonă se desfășoară în folosul întregii umanități — independent de situația geografică a statelor, fie că este vorba de țări riverane sau de țări fără litoral. Se consacră expres că Zona este deschisă utilizării de către toate statele, în scopuri exclusiv pașnice, toate activitățile urmărind: **a.** să favorizeze dezvoltarea armonioasă a economiei mondiale și creșterea echilibrată a comerțului internațional în scopul dezvoltării generale a tuturor țărilor și în special a țărilor în curs de dezvoltare; **b.** să asigure posibilitatea pentru toate statele părți de a participa la punerea în valoare a resurselor Zonei; **c.** să sporească resursele disponibile pentru a satisface cererea mondială; **d.** să protejeze țările în curs de dezvoltare, împotriva efectelor economice defavorabile care ar putea rezulta dintr-o scădere substanțială a încasărilor pe care aceste țări le obțin din exportul de minereuri, atunci cînd această scădere s-ar datoră activităților desfășurate în Zona teritoriilor submarine. Ținînd seama de această situație, textul Convenției statornicește reglementări prin care se facilitează încheierea de noi aranjamente sau acorduri corespunzătoare, la care să participe toate părțile afectate, prin care să se stimuleze creșterea și să se asigure eficacitatea și stabilitatea piețelor pentru categoriile de produse provenind din Zonă, la preturi remuneratorii pentru producători și echitabile pentru consumatori; **e.** să asigure o împărțire echitabilă între statele părți și distribuirea către aceste state a avantajelor financiare și a altor avantaje economice obținute din activitățile desfășurate în Zonă, ținînd cont în special de interesele și nevoile țărilor în curs de dezvoltare.

Autoritatea internațională pentru teritoriile submarine

NEGOCIEREA PROBLEMELOR COMPLEXE ale explorării și exploatareii bogățiilor Zonei internaționale a teritoriilor submarine a dus la convenirea unor reglementări prin care se instituie o Autoritate internațională prin intermediul căreia statele părți organizează și controlează activitățile desfășurate în procesul administrării resurselor Zonei. Autoritatea este fondată pe principiul **egalității suverane** a tuturor membrilor săi. Convenția precizează că toți membrii — pentru a asigura fiecare dintre ei drepturile și avantajele ce decurg din această calitate — au îndatorirea să se achite cu bună-credință de obligațiile ce le-au contractat. Activitățile din Zonă sînt desfășurate **direct** de către Autoritate și **sub controlul său**. Aceste activități se efectuează cu autorizația noii Autorități internaționale, care trebuie să evite orice discriminare în exercitarea puterilor și funcțiilor sale, inclusiv atunci cînd acordă posibilitatea de a desfășura activități în Zonă pentru diferite enti-

tați, în baza sistemului paralel instituit pentru organizarea proceselor de explorare și exploatare a resurselor Zonei internaționale a teritoriilor submarine.

Noua Autoritate este compusă din: **a.** Adunarea tuturor statelor; **b.** Consiliul — ca organ executiv al Autorității; **c.** Întreprinderea de explorare și exploatare; **d.** Secretariatul noii Autorități; **e.** Camera pentru teritoriile submarine a Tribunalului dreptului mării. Autoritatea are personalitate juridică internațională și se bucură de capacitatea juridică necesară pentru a-și exercita funcțiile și pentru a-și realiza obiectivele statornicite prin Convenție. Acest nou mecanism nu a fost conceput ca o organizație supranațională, ci ca un sistem de coordonare a activităților de explorare și exploatare a bogățiilor patrimoniului comun al umanității, instituit potrivit concepției și practicilor democratice de funcționare ale Organizației Națiunilor Unite. Țările dezvoltate au insistat ca rolul principal să revină Consiliului noii Autorități și nu Adunării tuturor statelor. Țările în curs de dezvoltare, inclusiv România, au argumentat necesitatea ca toate deciziile în problemele de fond să fie luate de către Adunarea tuturor statelor, Consiliul având numai un rol subordonat, ca organ executiv. Convenția a reținut această opțiune, conferind Adunării tuturor statelor rolul priorității în organizarea și coordonarea tuturor activităților de prospectare, explorare și exploatare a resurselor Zonei internaționale a teritoriilor submarine.

Întreprinderea a fost concepută ca un organism economic însărcinat să efectueze operațiunile concrete de explorare și exploatare a resurselor minerale din Zonă, pe baza hotărârilor Adunării și îndrumărilor Consiliului pentru activitatea curentă. Întreprinderea este condusă de către un Consiliu de administrație ales pe baza **reprezentării geografice echitabile** și a **principiului rotației** țărilor reprezentate.

Camera Tribunalului dreptului mării care se ocupă de soluționarea diferendelor din Zona internațională a teritoriilor submarine este o componentă a Tribunalului pentru dreptul mării, care are atribuții numai în această zonă, ținând seama de caracterul specific al disputelor ce ar putea să apară între state sau întreprinderi în legătură cu interpretarea și aplicarea regulilor privind regimul Zonei internaționale, precum și cu privire la activitățile desfășurate în Zonă. Hotărârile acestei camere a Tribunalului au caracter definitiv, ele fiind obligatorii și executorii pentru toate diferendele vizând această Zonă.

Condiții financiare

TEXTUL NOII CONVENȚII precizează că pentru organizarea și funcționarea noii Autorități internaționale se va aplica un sistem similar celui statornicit pentru Națiunile Unite, preluându-se criteriile instituite în cadrul Organizației mondiale. Pe de altă parte, textul statornicește ca — în stabilirea contribuțiilor financiare — să se țină seama de participarea statelor sau organizațiilor economice la operațiunile de explorare și exploatare, deoarece, cel puțin în prima perioadă, vor participa la aceste operațiuni mai puține state, în raport de mijloacele tehnice cu care sînt dotate. Negocierile au avut în vedere faptul că, deocamdată, asemenea mijloace tehnice nu sînt decât la îndemîna țărilor dezvoltate din punct de vedere industrial. Se prevede ca sistemul contribuțiilor financiare să se bazeze pe criteriul participării la producția din Zonă, iar în stabilirea cuantumului lor să se ia în considerare și beneficiile obținute, în temeiul contractelor încheiate de Autoritate. Aranjamentele financiare includ: tipul de garanție ce trebuie prezentată de către contractant; taxa inițială pe care acesta va trebui să o verse; condițiile costurilor de punere în valoare și de exploatare; regulile și metodele de contabilitate ce trebuie aplicate contractelor. Convenția stipulează reglementări prin care Autoritatea: **a.** să-și asigure maximum de încasări; **b.** să furnizeze stimulentele financiare necesare, atunci cînd este cazul, pentru a atrage investiții și tehnologie în explorările și exploatarea resurselor Zonei; **c.** să facă astfel ca toate statele și alte entități cărora li se acordă contractul să fie tratate pe picior de egalitate și să aibă cheltuielile financiare comparabile. Convenția precizează că cheltuielile ce trebuie recuperate din încasările de exploatare sînt cele direct legate de punerea în valoare a sectorului contractual, cu excepția costurilor de prospectare, angajate înainte sau după începerea producției comerciale referitoare la cheltuielile de echipare sau cheltuielile de punere în valoare și cheltuielile direct legate de sectorul contractual, angajate după începerea producției comerciale. După negocieri îndelungate, s-a optat pentru edificarea unui sistem eficient în care se va da prioritate generală **criteriilor economice**, toate aranjamentele financiare urmînd să se subordoneze acestei viziuni.

Aranjamente provizorii

ȚINÎNDU-SE SEAMA de faptul că între momentul semnării noii Convenții și cel al intrării ei în vigoare va trece o perioadă de mai mult de 1 an de zile, reprezentanții statelor participante au ajuns la concluzia că este necesară constituirea unei **Comisii pregătitoare** pentru punerea în aplicare a prevederilor Convenției cu privire la Zona internațională a teritoriilor submarine, așa încît în momentul intrării în vigoare a noilor reglementări să fie posibilă **începerea imediată** a operațiunilor de exploatare a resurselor din această Zonă. Printr-o rezoluție separată de textul Convenției s-a convenit ca această Comisie să fie alcătuită din toate statele semnatare ale Convenției și să aibă atribuție în direcția pregătirii procesului de punere în funcțiune a noii Autorități internaționale, elaborării de **recomandări** cu privire la activitățile de explorare, care vor **ajuta** noua Autoritate în activitățile ce urmează să le coordoneze în temeiul prevederilor Convenției. Comisia pregătitoare urmează să-și înceteze activitatea în momentul convocării Adunării tuturor statelor, la data intrării în vigoare a Convenției. Costurile activităților desfășurate de această Comisie urmează să fie suportate din bugetul O.N.U., pe baza aceluiași criterii în temeiul cărora a acționat Conferința asupra dreptului mării.

Un al doilea grup de aranjamente provizorii vizează **protecția investițiilor preliminare** de capital în activitățile de explorare desfășurate în Zona teritoriilor submarine, înaintea intrării în vigoare a noii Convenții. Protecția acestor investiții a făcut obiectul unei rezoluții negociate intens în cursul ultimei Sesiuni a Conferinței asupra dreptului mării. Preocuparea țărilor în curs de dezvoltare a fost ca textul rezoluției să aibă **numai un caracter provizoriu**, iar obiectul său să nu depășească activitățile de prospectare și explorare, urmîndu-se — în acest fel — evitarea tendințelor companiilor particulare de a permanentiza activitățile separate, organizate pe baza reglementărilor unilaterale adoptate de unele state dezvoltate. În conformitate cu această rezoluție, unele companii private și întreprinderi de stat pot desfășura activități de explorare în Zona internațională a teritoriilor submarine, fiindu-le garantate investițiile efectuate numai în perioada premergătoare intrării în vigoare a Convenției. Și această categorie de aranjamente are un caracter provizoriu, urmînd să înceteze în momentul în care reglementările conținute în textul Convenției vor intra în vigoare.

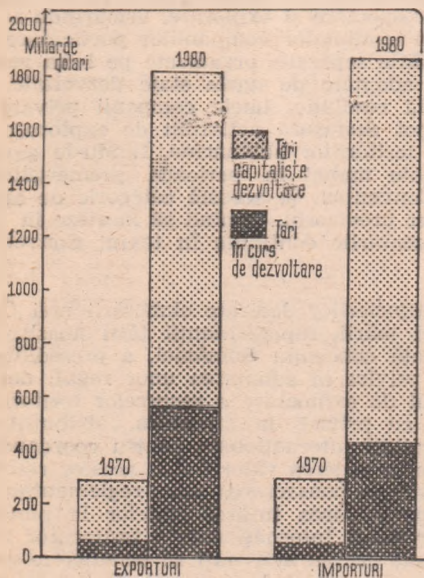
PE PARCURSUL negocierilor dedicate elaborării noii Convenții asupra dreptului mării, reprezentanții țării noastre au promovat cu consecvență concepția României, a președintelui Nicolae Ceaușescu cu privire la adoptarea unor reguli democratice privind sistemul de exploatare a resurselor teritoriilor submarine, precum și cu privire la structura, atribuțiile și funcționarea noii Autorități Internaționale pentru coordonarea activităților desfășurate în vederea valorificării acestor resurse. Țara noastră a contribuit la consacrarea unor reglementări de natură să garanteze participarea tuturor statelor la punerea în valoare a resurselor Zonei internaționale a teritoriilor submarine, iar de rezultatele acestei activități să beneficieze toate statele, ținîndu-se seama în special de interesele țărilor în curs de dezvoltare. România s-a pronunțat pentru instituirea unui mecanism internațional care să procedeze la explorarea și exploatarea resurselor acestei Zone — direct sau prin aranjamente cu state, întreprinderi de stat ale unei sau mai multor țări ori întreprinderi particulare — în așa fel încît toate statele, inclusiv cele cu un potențial științific și tehnico-economic mai redus, să poată participa la aceste activități. Concepția României, a președintelui Nicolae Ceaușescu cu privire la reprezentarea geografică echitabilă a tuturor statelor mari, mijlocii sau mici, precum și în legătură cu rotația membrilor aleși, în vederea participării largi, efective la adoptarea deciziilor în domeniul maritim, și-a găsit reflectarea în textele Convenției prin consacrarea unor principii care stau la baza funcționării noii Autorități internaționale. Totodată, în textele adoptate s-au înscris importante propuneri românești cu privire la organizarea și conducerea proceselor productive în Zona internațională a teritoriilor submarine și în legătură cu împărțirea beneficiilor. Astfel, țara noastră a avut un rol important în procesul negocierii și consacrării principiilor de constituire și a modalităților de funcționare a noului mecanism internațional, ca expresie a cursului actual al relațiilor internaționale în direcția promovării unei noi ordini mondiale, întemeiată pe echitate și justiție, pe înțelegere și colaborare internațională.

prof. dr. Dumitru MAZILU

Comerțul exterior in anii '70: aparențe și realități

IN CURSUL deceniului trecut, comerțul exterior al țărilor nesocialiste a cunoscut — în expresie valorică — o creștere mult mai rapidă decât în anii '60, respectiv de 6,4 ori, față de 3,3 ori. Evident, la aceasta a contribuit și evoluția ascendentă a prețurilor la o serie de produse de export, în special la combustibili și energie, grupa respectivă de mărfuri sporindu-și sensibil ponderea în ansamblul schimburilor comerciale.

Aparent, țările în curs de dezvoltare au înregistrat o evoluție comparativ mai favorabilă, valoarea schimburilor lor comerciale crescând în perioada 1970—1980 de circa 9 ori, din care exporturile — de peste 10 ori (vezi graficul). Dar, dacă se compară rezultatele obținute de două subgrupuri situate la extreme — țările membre ale O.P.E.C. și subgrupul țărilor cel mai puțin dezvoltate — se constată că, în timp ce țările O.P.E.C. și-au sporit în intervalul menționat exporturile de peste 17 ori, iar

importurile de aproape 14 ori, țările cel mai puțin dezvoltate și-au mărit exporturile doar de 3,6 ori, iar importurile de 6,3 ori. Or, evoluțiile mai recente ale cererii și prețurilor pe piața mondială determină atât o erodare a excesivelor balanței comerciale a țărilor O.P.E.C. cât și o creștere continuă a deficitelor respective în cazul ultimului subgrup de țări.

R.P.D. Coreeană: caratele construcțiilor de mașini

INDUSTRIA R.P.D. Coreene a cunoscut un ritm rapid de dezvoltare atât în perioada de industrializare a economiei naționale (de peste 19%, în medie pe anii 1957—1970), cât și în deceniul următor (de aproape 16%). O contribuție importantă a adus aici „industria crea-

toare de industrii”, respectiv construcțiile de mașini, care — de la o pondere de numai 1,6% în ansamblul producției industriale în 1944 — au ajuns să se situeze detașat pe primul loc printre ramurile industriale.

În prezent industria constructoare de mașini satisface în proporție de peste 96% necesarul intern de mașini, utilaje și instalații. Ea asigură echipamentele trebuincioase, inclusiv instalații complexe moderne, pentru toate ramurile economiei naționale, ca metalurgia, industria chimică, cea extractivă, de materiale de construcții, industria ușoară, agricultura, transporturile ș.a. Ea a însușit treptat producția de mașini și utilaje de înaltă tehnicitate, cum sînt echipamentele pentru hidro și termocentrale, laminoare, instalații pentru procesele chimice care se desfășoară la presiuni ridicate etc. Toate aceste realizări — menționa recent revista *La Corée d'aujourd'hui* — constituie un factor de neutralizare a efectelor negative ale fluctuațiilor conjuncturale externe asupra dezvoltării economiei naționale a R.P.D. Coreene.

Decalajul consumului de hirtie și carton

CONFORM evaluărilor publicate de revista *Pulp and Paper International*, consumul de hirtie și carton, în medie pe locuitor, se situează în majoritatea țărilor africane la nivele extrem de scăzute. Astfel, în anul 1980, în Republica Africa Centrală acest consum se situa în jur de 0,1 kg, în Lesotho, Mali, Niger, Ruanda și Volta Superioară — de 0,2 kg, în Ciad, Gambia și Sierra Leone — de 0,3 kg, în Benin, Botswana, Burundi, Zair, Guinea, Mauritania și Somalia — în jur de 1 kg, în Gabon, Liberia și Senegal — de 2 kg, în Malawi — de 3 kg, în Ghana și Zambia — de 4 kg, în Coasta de Fildeș — de 5 kg ș.a.m.d.

O cauză a acestei situații o constituie faptul că țările respective — dintre care multe posedă suprafețe considerabile de păduri și sînt exportatoare de material lemnos — nu dispun de fabrici de hirtie și carton, bazîndu-se pe importul acestor produse. Dar, chiar și în cazul a numeroase țări africane unde există o industrie incipientă de profil, producția acesteia este cu totul insuficientă pentru a asigura un consum corespunzător cerințelor progresului economic și social (în același an, consumul pe locuitor a fost — de exemplu — de 0,4 kg în cazul Ugandei, de 1 kg în cel al Republicii Malgășe și al Tanzaniei, de 2 kg în Nigeria, de 3 kg în Mozambic și de 5 kg în Kenya). Ținîndu-se seama de faptul că asigurarea vehiculării informației în domeniul educațional, științific și cultural reprezintă o componentă de seamă a consumului de hirtie și carton, apare evident că nivelul foarte scăzut al acestuia (comparativ, de pildă, cu cel al unor țări socialiste — 15 kg în Cuba, 64 kg în Ungaria, 82 kg în R.D.G.) constituie una dintre frizele din calea depășirii stadiului lor de înapoiere.

R.F.G.: investiții in cercetări

ANUL trecut R.F.G. s-a situat pe primul loc în lumea occidentală în ceea ce privește ponderea în produsul național brut a cheltuielilor pentru cercetare și dezvoltare, respectiv de 2,7%, depășind intrucitva alte țări fruntașe în acest domeniu, ca S.U.A., Japonia sau Anglia. După datele Ministerului federal al cercetării și tehnologiei, totalul investițiilor efectuate în acest scop de către stat și de întreprinderile private a sporit de la 27 miliarde mărci în 1975 la 41,5 miliarde în 1981. Concomitent, a crescut și efectivul persoanelor care lucrează în domeniul cercetării: de la 250 mii în 1969, el a ajuns la aproape 365 mii de persoane anul trecut. Se apreciază că numărul cercetătorilor s-a majorat în R.F.G. într-un ritm mai rapid decât cel al personalului tehnico-administrativ, cea mai susținută creștere a cadrelor de cercetători înregistrîndu-se în învățămîntul universitar.

Sub raportul repartiției efortului de cercetare pe ramuri industriale, pe primele locuri se plasează industria aerospațială (cu investiții reprezentînd 30% din cifra de afaceri), industria de mașini electrice, cea de instrumente și aparate de precizie, precum și cea chimică. Ca volum global al alocațiilor pentru cercetare și dezvoltare, anul trecut, în frunte se situau siderurgia, construcțiile de mașini propriu-zise și industria de automobile, cu peste 8 miliarde mărci vest-germane fiecare.

Un nou tip de negociator

REVISTA franceză *L'Usine Nouvelle* releva recent faptul că — alături de și chiar în concurență cu noțiunea de „om de afaceri” — în practica relațiilor economice internaționale apare tot mai frecvent, în ultimul timp, noțiunea (respectiv profesia) de „inginer de afaceri”. Dar nu este vorba aici doar de cadre avînd funcții tehnico-comerciale, ci de persoane capabile să integreze cunoștințe din multiple domenii: tehnic, financiar, politic, de relații umane, limbi străine etc.; la acestea se adaugă aptitudinea de negociere și de adaptare, simțul tacticii, sînge rece și tenacitate, capacitatea de a relua negocierea după ce ai înregistrat odată un eșec.

Necesitatea unor asemenea „ingineri de afaceri” este crescînd resimțită pe măsura internaționalizării piețelor de desfacere, a deschiderii unui număr tot mai mare de întreprinderi și organizații lucrative către activitatea de export, îndeosebi în domeniul ca engineering, construcții și lucrări publice, construcțiile de mașini și industria aeronautică, industria chimică și informatica. În condițiile actuale, mistfunea „inginerului de afaceri” nu constă numai în a vinde un produs sau o tehnologie, ci chiar proiecte industriale (inclusiv ansambluri complexe) pentru care el este capabil să asigure atât montajul complet sub aspect tehnic, cât și rezolvarea problemelor financiare.

GLOSAR

Burse [IV]

O ultimă problemă legată de burse: care sînt factorii determinanți ai cursurilor bursiere? Aceștia nu sînt alții decît cei care determină formarea prețurilor pe orice piață. O singură deosebire prezintă formarea cursurilor la bursele de acțiuni și obligațiuni, mai precis formarea cursurilor în cazul acțiunilor. Acțiunile reprezintă capital fictiv; circulația acestui capital, deci a acțiunilor, este separată de circulația capitalului real. Este cert că prețul acțiunilor, deci cursul lor, este influențat de soarta capitalului real, de soarta societății care a emis acțiunile. El poate fi însă influențat și de alți factori, astfel încît cursul acțiunilor poate crește sau scădea indiferent de fluctuația valorii capitalului real.

Printre acești factori, rolul principal îl deține dobînda medie la capitalul de împrumut și dividendul pe care societatea emitentă a acțiunilor îl plătește acționarilor, adică mărimea părții din plusvaloarea creată în procesul de producție și distribuită acționarilor; cu cît dividendul este mai mare, cu atît cursul acțiunilor societății respective crește mai mult. În cazul obligațiunilor, cursul lor este în funcție, abstractie făcînd de fluctuațiile temporare, de rentabilitatea investiției în asemenea hîrtii, exprimată ca medie prin formula:

$$\frac{\text{Dobînda nominală} \cdot 100}{\text{valoarea de piață}}$$

Un alt factor care influențează cursul este solvabilitatea emitentului: cu cît emitentul prezintă mai multă garanție, cu atît cursul este mai ferm. Factorul psihologic are și el un rol însemnat în formarea cursurilor bursiere. În această privință, ceea ce se numește „atmosfera” bursei influențează mai mult cursurile, în anumite perioade, decît realitățile materiale. Un zvon, chiar necontrolabil, poate răsturna tendința la bursă.

Media cursurilor bursiere pentru hîrtiile de valoare este publicată sub forma **indiciilor bursei**. Indicii sînt calculați după diferite formule de autorități, organizații, ziare, bănci sau institute special create în acest scop. În R.F.G., Institutul federal de statistică din Wiesbaden publică săptămînal și la intervale mai mari de timp indicii bursieri. În ce privește cursurile acțiunilor, institutul calculează indicii pentru circa 600 acțiuni ale unor firme din diferite sectoare ale economiei. În S.U.A. există indicii ziarului **New York Times**. Un alt indice, **Standard & Poor's Industrial Price Index** cuprinde 50 de categorii de acțiuni industriale. Fiecare curs este înmulțit cu numărul acțiunilor emise de societatea respectivă, iar rezultatul se adună și se raportează la mărimea corespunzătoare din anul 1926. Baza indicelui este corectată din timp în timp în funcție de volumul diferit de vânzări sau emisiuni suplimentare de acțiuni. Această metodă redă ponderea, în principal, a marilor întreprinderi, precum și evoluția generală a capitalului pe acțiuni. Indicele **Dow Jones** este cel mai vechi: el datează din 1897. În prezent el cuprinde 40 de feluri de acțiuni și se calculează adunîndu-se cele mai noi cursuri și împărțind suma lor la un divizor constant.

C. K.

Proгноze petroliere

Despina Zazuleac, Suceava — 1) Fără îndoială că reducerea consumului de petrol pe piața mondială în ultimul an și jumătate — determinată de încetinirea simultană a activității economice ca și de adoptarea unor măsuri de economisire cu caracter de durată în principalele țări consumatoare — a apărut mai pronunțată decît a fost în realitate. Explicația acestui fenomen o reprezintă reducerea rapidă a stocurilor de petrol, după ce acestea erau la jumătatea anului 1980 cu aproape 1 miliard de barili (1 baril = circa 159 litri) mai

mari decît media lor din anii 1975—1978. Un puternic factor favorizant al reducerii stocurilor l-au reprezentat dobinzile record înregistrate în 1981, alături de perspectiva scăderii în continuare a cererii și de mișcarea ușor descendentă a prețurilor, care nu mai justificau asemenea stocuri. Reducerea în continuare a nivelului stocurilor ar putea fi stăvilită de o reducere considerabilă a dobinzilor, ca și de o majorare însemnată a prețurilor la petrol.

2) Potrivit unor opinii ca cea a dr. Theodore Eck de la Standard Oil Company of Indiana, în ciuda dificultăților provocate de sporirea foarte lentă a utilizării energiei nucleare, de caracterul poluant al cărbunelui, de lipsa de competitivitate a unor surse alternative de energie, cererea de petrol

a lumii nesocialiste va spori pînă la sfîrșitul secolului doar cu circa 1% pe an, în puternic contrast cu creșterea medie anuală

de 7% din perioada 1960—1973, anterioară primului „șoc petrolier”, ca și cu cea de 4% din perioada 1975—1973.

Îmbătrînire

Ionel Chiurtu, Buzău — Conyocarea unei Adunări a Națiunilor Unite consacrată vîrstnicilor, programată a avea loc la Viena în luna august a.c., reflectă un fenomen cu totul nou în istoria omenirii și anume creșterea considerabilă a numărului

Această evoluție, care se combină în numeroase țări cu o reducere a fertilității, ridică însemnate probleme de ordin economic și social. Acestea sînt cu atît mai acute în țările în curs de dezvoltare, dacă avem în vedere că la sfîrșitul secolului a aproape două treimi din oamenii în vîrstă de peste 60 de ani vor fi locuitori ai lumii a treia, față de numai 50% în 1970, ca ur-

CELE TREI VÂRSTE ALE OMULUI

Cresterea populației (în %) în perioada 1970—1980	Țări dezvoltate	Țări în curs de dezvoltare
 VÂRSTA SCOLARĂ	1,5 %	28,5 %
 VÂRSTA ACTIVĂ	10,9 %	28,7 %
 PESTE 65 DE ANI	23,7 %	38,2 %

după «Development and Cooperation»

lui și ponderii oamenilor în vîrstă în totalul populației globului, ca efect al sporirii speranței medii de viață de la 40 de ani în 1950 la 55 de ani în 1979 și 63 de ani la sfîrșitul acestui secol. De la 291 milioane în 1970, numărul oamenilor depășind vîrsta de 60 de ani va ajunge în anul 2000 la 600 milioane, dintre care 58 milioane în vîrstă de peste 80 de ani, față de numai 26 milioane în 1970.

mare a creșterii mai rapide a numărului vîrstnicilor în această categorie de țări (vezi graficul). În Africa, de pildă, prognozele indică faptul că în anul 2000 numărul oamenilor în vîrstă de peste 60 de ani va ajunge la cel puțin 42 milioane, ei fiind concentrați în mediul rural, în vreme ce tinerii migrează spre orașe în căutare de lucru, lăsîndu-i fără sprijin pe vîrstnici.

Agricultură

Paula Nimercanu, Timișoara — Agricultura rămîne o ramură de bază a economiei chiar și în cazul celor mai industrializate țări ale lumii. În ciuda ponderii sale reduse, de circa 2,7% în produsul intern brut și în totalul populației ocupate, ca și a condițiilor pedoclimatice nu dintre cele mai favorabile, agricultura britanică, de exemplu, acoperă aproximativ două treimi din consumul intern de produse agroalimentare. Ridicarea în ultimul deceniu a randamentului mediu la hectar (la 5260 kg la grâu, 4190 kg la orz, 3920 kg la ovăz) sau oc cap de animal (la 4620 litri de lapte pe vacă) a fost obținută în condițiile unei ușoare diminuări a numărului celor ocupați în agricul-

tură, paralel cu creșterea gradului de mecanizare (în Anglia revin 14 hectare de teren arabil la un tractor) și cu aplicarea pe scară largă a rezultatelor cercetării științifice care beneficiază de un sprijin larg din partea statului. În totalul celor 258 000 de ferme cite există în agricultura britanică, jumătate sînt foarte mici: ele coexistă cu circa 29 000 de ferme mari, care ocupă fiecare cel puțin patru salariați și asigură aproape jumătate din producția agricolă a țării.

Flotă

Silviu Burlacu, Sinaia — 1) Creșterea de zece ori a prețului combustibilului în ultimul deceniu s-a reflectat în sporirea ponderii acestui capitol în totalul cheltuielilor de exploatare a navelor, de

la 20—30% înainte de primul „șoc petrolier” din 1973 la 50—60% în prezent. Dacă cu cîțiva ani în urmă măsurile de economisire a combustibilului se limitau la reducerea cu 15—20% a vitezei de croazieră și la dotarea navelor cu motoare diesel, în prezent a început să se țină seama și de prețurile cu care se poate procura combustibilul necesar în diferite porturi, cunoscînd că intr ele pot exista deosebiri de pînă la 45%. Pe vremea cînd această deosebire nu însemna mai mult de 6 dolari pe tonă de combustibil, ea nu conta prea mult; acum, cînd diferența de preț poate ajunge la 60 de dolari pe tonă, prețul combustibilului a devenit un factor cu pondere în stabilirea itinerarelor.

2) Pînă în prezent rezoluția privind eliminarea pavilionelor de complezență, supusă UNCTAD la jumătatea anului trecut, este departe de a se adopta. Dimpotrivă, sub impulsul creșterii costurilor de exploatare a navelor, ponderea navelor circulînd sub pavilionul de complezență al Panama și Liberiei a ajuns la aproape 25% din flota mondială, față de 18% în 1970. Se știe că echipajele navelor circulînd sub pavilion de complezență au salarii mult mai mici decît membrii echipajelor restului flotei mondiale, ceea ce explică atracția sporită a recurgerii la acest sistem, care permite și respectarea mult mai puțin strictă a regulilor de siguranță în transportul maritim.

Temperaturi record

Cabiria Dorian, Rimnicu Vilcea — Amplitudinea maximă a temperaturii înregistrată pe planeta noastră este de 146,3°C. Concret, temperatura cea mai scăzută, și anume -88,3°C, a fost consemnată de termometrele de la stațiunea antarctică sovietică „Vostok”, în vreme ce recordul de căldură (de +58°C) a fost înregistrat în localitatea Al-Azizia din Libia.

În România cea mai scăzută temperatură (-38,5°C) a fost înregistrată la Bod la 25 ianuarie 1942, iar cea mai ridicată (+44,5°C) în localitatea Ion Sion din Cimpia Brăilei la 10 august 1951. În București (la stațiunea meteorologică Filaret) maxima absolută, înregistrată la 20 august 1945, a fost de +41,1°C, iar minima absolută, a fost de -30°C, consemnată la 25 ianuarie 1942.

Revista ECONOMICA

Ediție de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 21 din 28 mai 1982

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Dezvoltarea bazei de materii prime și energetice. Sporirea accentuată a producției de cărbune (Nicolae Dimitrescu) 1
- Reducerea consumurilor materiale la baza diminuării costurilor de producție (Ioan Ungur) 3
- Recuperarea energiei — factor esențial în asigurarea necesarului energetic al economiei (Ioan Herescu, Emil Costin) 5
- Autogestiunea în întreprinderi: răspunderi, acțiuni, rezultato
  - Dezbateri „R.E.”. Dimensionarea judicioasă a necesarului de mijloace circulante (I) 7
  - Prevenirea și lichidarea operativă a stocurilor supranormative (T. Onofrei) 9
- Energia animală în sistemul energetic al agriculturii românești (I) (O. Parpală) 10
- Revitalizarea unor activități agricole eficiente. Cultura ciupercilor — o importantă sursă alimentară (Gheorghe Frățilă, Ștefan Streche, Tiberiu Titea) 12
- Cititorii au cuvîntul 14

CONDUCERE ● ORGANIZARE

- O nouă etapă în perfecționarea sistemului informațional unitar al economiei naționale (P. Aliu) 15
- Sistemul de conducere și sistemul informațional (Petre Sutru, Alexandru Ciupercă) 16

RĂSPUNSURI ȘI ÎNTREBĂRI

- Perspectivele pe termen scurt și mediu ale evoluției ratei dobînzii pe plan internațional (Ilie Măgură) 17

TEORII ● IDEI

- Investiția specifică, indicator economic cu multiple valențe (I) (M. Horovitz, Gh. Zaman, Șt. Sandu) 19
- 15 ani de la înființarea Institutului de economie mondială
  - Noi exigențe în fața cercetării economiei mondiale (Ioan V. Totu) 20
  - Trecut și prezent în cercetările românești de conjunctură internațională (Costin Murgescu) 21
- Școli ● curente ● economiști. Radicalismul în gîndirea economică contemporană (I) (Ivanciu Nicolae-Văleanu) 22

ECONOMIE MONDIALĂ

- Reuniunea de la București a Grupului celor 77. Intensificarea cooperării economice între țările în curs de dezvoltare în domeniul pregătirii cadrelor (Ion Barac) 24
- Pe marginea recentei Reuniuni a F.M.I. Creșterea capacității de finanțare a organismelor internaționale — cerință a atenuării dificultăților din economia mondială (Costin C. Kirîtescu) 27
- Semnificații ale adoptării noii convenții asupra dreptului mării (Dumitru Mazilu) 28

IN SUPLEMENTUL NUMĂRULUI:
Curier economico-legislativ

IN THIS ISSUE

- Energy recovery — an essential element to insure the energy requirements for the economy (Ioan Herescu, Emil Costin) 5
- Judicious dimensioning of the needed working assets (a debate) (I) 7
- Animal energy in the energy system of the Romanian agriculture (I) (O. Parpală) 10
- Specific investment: a economic indicator of multiple importance (M. Horovitz, Gh. Zaman, Șt. Sandu) 15
- 15 years since the foundation of the Institute of world economy. New requirements facing the economic research (Ioan V. Totu) 20
- Past and present in the Romanian research on economic conjuncture (Costin Murgescu) 21
- The Bucharest meeting of the Group of the 77. Concerns about the development of the cooperation between developing countries in the field of specialists training (Ion Barac) 24
- On the recent I.M.F. session. Increasing the financing capacity of the international organisms — a necessity to lessen the difficulties confronting the world economy (Costin C. Kirîtescu) 27
- The significance of the adoption of the new Convention on the Law of the Sea (Dumitru Mazilu) 28

DANS LE NUMÉRO

- La récupération de l'énergie — facteur essentiel pour couvrir les besoins énergétiques de l'économie (Ioan Herescu, Emil Costin) 5
- Dimensions judicieuses du nécessaire des fonds de roulement (débat) (I) 7
- L'énergie animale dans le système énergétique de l'agriculture roumaine (I) (O. Parpală) 10
- L'investissement spécifique, indicateur économique avec multiples significations (M. Horovitz, Gh. Zaman, Șt. Sandu) 19
- 15 ans depuis la création de l'Institut d'économie mondiale. Nouvelles exigences devant la recherche économique (Ioan V. Totu) 20
- Passé et présent dans les recherches roumaines de la conjoncture internationale (Costin Murgescu) 21
- La réunion de Bucarest du Groupe des 77. Préoccupations pour le développement de la coopération économique entre les pays en voie de développement dans le domaine de la formation des cadres (Ion Barac) 24
- L'accroissement de la capacité de financement des organismes internationaux — condition pour atténuer les difficultés de l'économie mondiale (Costin C. Kirîtescu) 27
- Significations de l'adoption de la nouvelle convention du droit de la mer (Dumitru Mazilu) 28

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Использование потерянной энергии — существенный фактор обеспечения энергетических потребностей экономики (Ioan Herescu, Emil Costin) 5
- Разумное определение размеров потребности в оборотных средствах (I) (Обсуждение) 7
- Животная энергия в энергетической системе сельского хозяйства Румынии (I) (O. Parpală) 10
- Удельное капиталовложение — многовалентный экономический показатель (M. Horovitz, Gh. Zaman, Șt. Sandu) 19
- Пятнадцатилетие образования Института мировой экономики. Новые требования, стоящие перед экономическим исследованием (Ioan V. Totu) 20
- Прошлое и настоящее румынских исследований в области международной конъюнктуры (Costin Murgescu) 21
- Забота о развитии экономического сотрудничества между развивающимися странами в области подготовки кадров (Ion Barac) 24
- Увеличение способности международных организаций финансировать — требование преследующее смягчение трудностей в мировой экономике (Costin C. Kirîtescu) 27
- Значение принятия новой конвенции по морскому праву (Dumitru Mazilu) 28

ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ”!

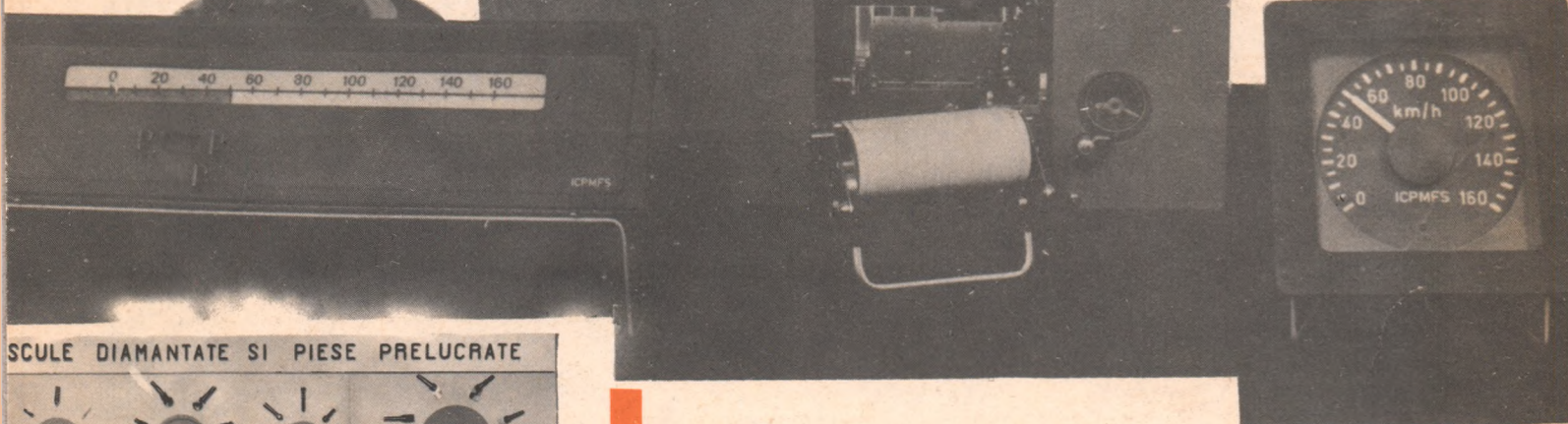
Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică”. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămînal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptămînal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonându-vă din timp și pe termene cit mai lungi, vă asigurăm continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției: Bulevardul Magheru nr. 28-30, sectorul 1, — cod 70 159, București.

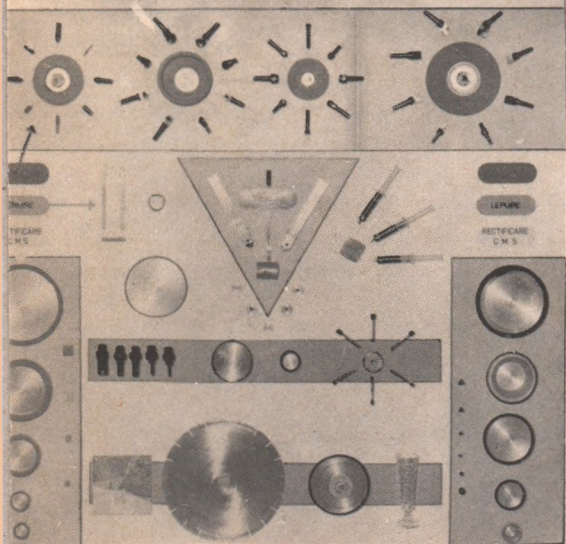
CIMF

INSTALATIE PT MASURAT
VITEZA LA LOCOMOTIVA
MODEL EXPERIMENTAL

MASURAREA SI PRELUCRAREA
- VITEZA
- TEMPLUL DE MERS SI STATIONARE
- PUNCTUL PANDURII
- MARESC VITEZA - 6 12 SEMNALE
- CONTROLIZEAZA VELOCITATE
- MARESC 12 SEMNALE PT LIMITE DE
VITEZA

SCULE DIAMANTATE SI PIESE PRELUCRATE

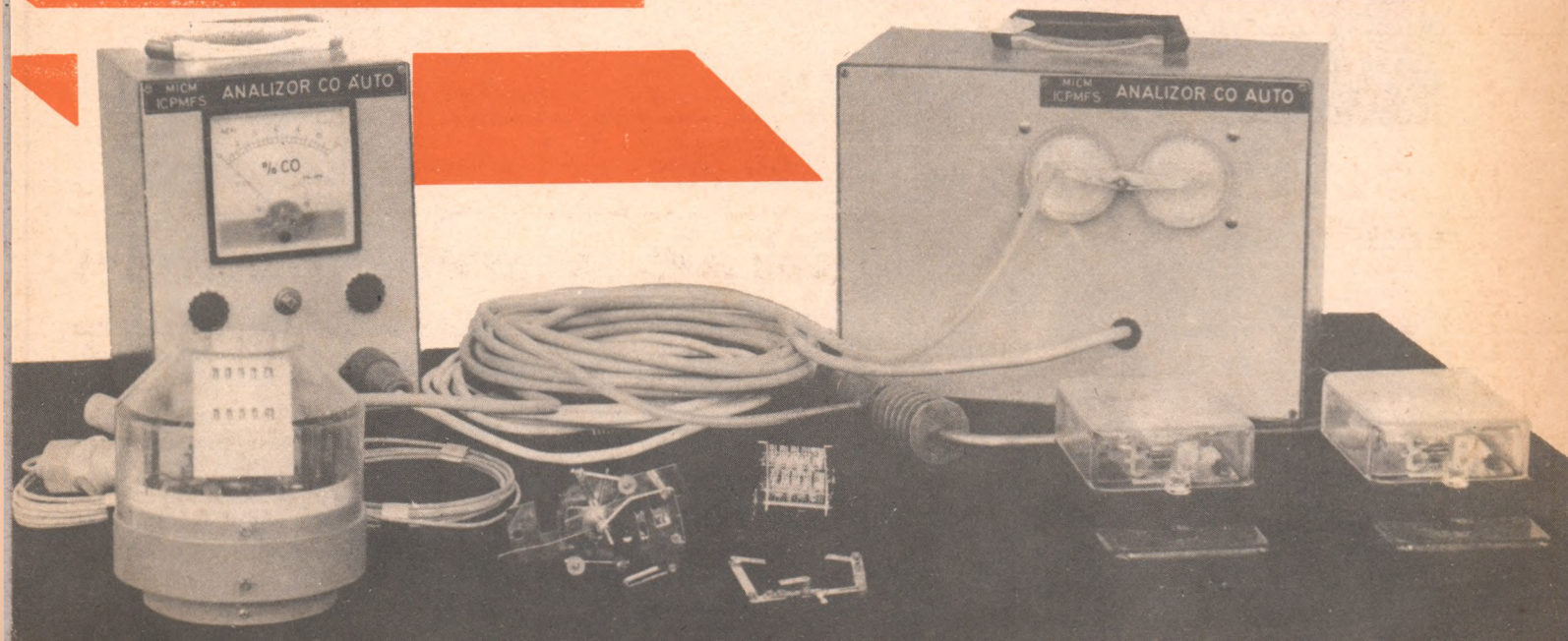

CENTRALA INDUSTRIALĂ DE MECANICĂ FINĂ C.I.M.F.

str. Popa Șapcă nr. 9-11, sector 2, București

produce și livrează prin întreprinderile sale :

- Instalație pentru măsurat viteza la locomotive
- Integrator pentru contorul termomecanic de căldură
- Analizor CO auto
- Ceas programator pentru automatizare

ȚESĂTURI DECORATIVE

din fire groase

de in și cînepă

În magazinele Unirea, Victoria, Bucur-Obor și București au fost puse în vânzare țesăturile decorative TEXTINA și OINA, cu aspect plăcut și rezistență ridicată la uzură, ce pot fi utilizate la tapetarea pereților sau la confecționarea draperiilor, tapițeriilor, huselor pentru mașină.

Într-o gamă bogată de modele și poziții coloristice, țesăturile decorative TEXTINA și OINA vă oferă posibilitatea să vă amenațați un interior modern, plăcut, cochet.